EUROOPA
KOMISJON

EUROOPA LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 17.4.2013
JOIN(2013) 6 final

2013/0107 (NLE)

Ühisettepanek:

NÕUKOGU OTSUS,

mis käsitleb ELi seisukohta edasijõudnud riigi staatusest tuleneva EL-Maroko tegevuskava (2013–2017) rakendamist käsitleva soovituse vastuvõtmise kohta assotsiatsiooninõukogus, mis on loodud Euroopa-Vahemere piirkonna lepinguga ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel

SELETUSKIRI

Marokot ja ELi seob 2000. aasta märtsist kehtiv Euroopa-Vahemere piirkonna assotsieerimisleping, mille alusel kiitsid mõlemad pooled 2005. aasta juulis Euroopa naabruspoliitika raames heaks ELi ja Maroko tegevuskava viieks aastaks.

Selles raamistikus on ELi ja Maroko suhted arenenud ning oluliselt küpsemaks saanud. 2008. aasta oktoobris vastu võetud edasijõudnud riigi staatust käsitlev ühisdokument[1] on neile andnud uut hoogu ja neid oluliselt süvendanud poliitiliste suhete ja julgeoleku, majanduse ja kaubanduse valdkonnas ning muudes sektorites ja rahvastevaheliste kontaktide loomisel.

Kuna Euroopa naabruspoliitika raames sõlmitud praeguse tegevuskava kehtivusaeg lõppeb 2010. aasta juulis, siis on peetud vajalikuks rääkida läbi ja sõlmida uus tegevuskava, mis põhineks edasijõudnud riigi staatust käsitleva ühisdokumendi eesmärkidel ja ambitsioonidel. Selle uue kava sõlmimise ootuses on mõlemad pooled siiski kokku leppinud, et jätkavad 2005. aasta tegevuskava kohaldamist.

ELi ja Maroko suhteid mõjutab piirkonnas 2011. aastast alates kiiresti muutuv üldine poliitiline olukord.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu ühisteatises „Uus lähenemisviis muutuvale naabrusele” sõnastati uus lähenemisviis, mille eesmärk on suurem diferentseeritus, võimaldades igal partneril arendada enda suhteid ELiga vastavalt oma püüdlustele, vajadustele ja suutlikkusele, tuginedes samas ka vastastikusele vastutusele ja suurele pühendumisele universaalsetele inimõiguste, demokraatia ja õigusriikluse väärtustele ning ühiselt kokkulepitud prioriteetide rakendamise suutlikkusele. Uues tegevuskavas määratakse konkreetselt kindlaks ELi ja Maroko eelistatud partnerluse prioriteetsed eesmärgid, võttes täielikult arvesse edasijõudnud riigi staatust ja kahe poole suhete laiaulatuslikkust.

Euroopa välisteenistus pidas tihedas koostöös Euroopa Komisjoni talituste ja ELi liikmesriikidega ettevalmistavaid kõnelusi Marokoga, mille tulemusel lepiti kokku tegevuskava eelnõus, eelkõige selle raames elluviidavate prioriteetsete meetmete nimekirjas. Viimane ELi ja Maroko assotsiatsiooninõukogu koosolek toimus 23. aprillil 2012. Seal nentisid mõlemad osapooled, et nad on lähedal kokkuleppe saavutamisele, milleni nad jõudsid lõpuks 2012. aasta novembris. Pooled teatasid kirjavahetuse teel tehniliste konsultatsioonide lõpetamisest 28. novembril 2012 (Euroopa välisteenistus) ja 10. jaanuaril 2013 (Maroko).

Edasijõudnud riigi staatusest tulenev ELi ja Maroko uus tegevuskava (2013–2017) on eelseisvatel aastatel oluline pidepunkt ELi ja Maroko kahepoolsete suhete arendamisel. Selles sätestatakse teekaart tihedamaks assotsieerumiseks Maroko ja ELi vahel. Euroopa naabruspoliitika toimib jätkuvalt katalüsaatorina, pakkudes ühtset poliitilist raamistikku, mis põhineb muu hulgas partnerlusel ja ühisel vastutusel, samuti tulemustepõhisel diferentseerimisel ja konkreetsetele vajadustele kohandatud abil.

Euroopa Komisjon ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja (edaspidi „kõrge esindaja”) lisavad käesolevale dokumendile nõukogu otsuse ühisettepaneku, mis käsitleb ELi ja Maroko assotsiatsiooninõukogus ELi võetavat seisukohta tegevuskava rakendamise soovituse vastuvõtmise kohta.

[1] ELi ja Maroko assotsiatsiooninõukogu võttis dokumendi vastu 13. oktoobril 2008.

Seega paluvad Euroopa Komisjon ja kõrge esindaja võtta nõukogul vastu lisatud nõukogu otsuse ühisettepanek.

2013/0107 (NLE)

Ühisettepanek:

NÕUKOGU OTSUS,

mis käsitleb ELi seisukohta edasijõudnud riigi staatusest tuleneva EL-Maroko tegevuskava (2013–2017) rakendamist käsitleva soovituse vastuvõtmise kohta assotsiatsiooninõukogus, mis on loodud Euroopa-Vahemere piirkonna lepinguga ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse nõukogu ja komisjoni 24. jaanuari 2000. aasta otsust 2000/204/EÜ, ESTÜ, Euroopa-Vahemere piirkonna assotsiatsioonilepingu sõlmimise kohta ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel, ning eelkõige selle artikli 2 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artiklit 29,

võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ühisettepanekut

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa-Vahemere piirkonna leping, millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel, kirjutati alla 26. veebruaril 1996 ning see jõustus 1. märtsil 2000.

(2) Lepinguosalistel on kavas kiita heaks edasijõudnud riigi staatusest tulenev, Euroopa naabruspoliitikaga hõlmatud ELi ja Maroko uus tegevuskava (2013–2017), mis peegeldab kahe osapoole partnerlust ja aitab kaasa Euroopa-Vahemere piirkonna lepingu rakendamisele selle eesmärkide saavutamiseks vajalike konkreetsete meetmete väljatöötamise ja vastuvõtmise kaudu,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

ELi seisukoht edasijõudnud riigi staatusest tuleneva, Euroopa naabruspoliitikaga hõlmatud EL-Maroko tegevuskava (2013–2017) rakendamise kohta assotsiatsiooninõukogus, mis on loodud Euroopa-Vahemere piirkonna lepinguga ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel, toetub käesolevale otsusele lisatud assotsiatsiooninõukogu soovituse eelnõule.

Artikkel 2

Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päeval.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja

Eelnõu:

SOOVITUS,

milles käsitletakse edasijõudnud riigi staatusest tuleneva, Euroopa naabruspoliitikaga hõlmatud ELi ja Maroko tegevuskava (2013–2017) rakendamist

ELi ja Maroko assotsiatsiooninõukogu,

võttes arvesse Euroopa-Vahemere piirkonna lepingut, millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel, eriti selle artiklit 80,

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa-Vahemere piirkonna lepingu artikliga 80 tehakse assotsiatsiooninõukogule ülesandeks sõnastada soovitused, mida ta peab lepingu eesmärkide saavutamiseks vajalikuks.

(2) Euroopa-Vahemere piirkonna lepingu artikli 90 kohaselt võtavad lepinguosalised üld- või erimeetmeid, mida on vaja kõnealusest lepingust tulenevate kohustuste täitmiseks, ja tagavad kõnealuses lepingus sätestatud eesmärkide saavutamise.

(3) Euroopa-Vahemere piirkonna lepinguosalised on heaks kiitnud edasijõudnud riigi staatusest tuleneva, Euroopa naabruspoliitikaga hõlmatud ELi ja Maroko tegevuskava (2013–2017) teksti.

(4) Euroopa naabruspoliitika raames rakendatav ELi ja Maroko tegevuskava aitab kaasa lepingu rakendamisele, võimaldades lepinguosalistel ühiselt välja töötada ja kokku leppida konkreetsed sammud, mis annavad rakendamiseks praktilisi suuniseid.

(5) Tegevuskaval on kaks eesmärki: kavandada Euroopa-Vahemere piirkonna lepingus sätestatud lepinguosaliste kohustuste täitmiseks vajalikud konkreetsed meetmed ning luua laiem raamistik ELi ja Maroko suhete edasiseks tugevdamiseks, et suurendada oluliselt majandusintegratsiooni ning tugevdada poliitilist koostööd kooskõlas Euroopa-Vahemere piirkonna lepingu üldiste eesmärkidega,

(6) ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Ainus artikkel

Assotsiatsiooninõukogu soovitab lepinguosalistel rakendada edasijõudnud riigi staatusest tulenevat, Euroopa naabruspoliitikaga hõlmatud ELi ja Maroko tegevuskava (2013–2017), niivõrd kui rakendamine on suunatud nende eesmärkide täitmisele, mis on seatud Euroopa-Vahemere piirkonna lepingus, millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel.

[…]

Assotsiatsiooniõukogu nimel

eesistuja

LISA

EUROOPA NAABRUSPOLIITIKA

EDASIJÕUDNUD RIIGI STAATUSEST TULENEVA MAROKO TEGEVUSKAVA (2013–2017) EELNÕU

I. SISSEJUHATUS

Euroopa naabruspoliitikaga kehtestatakse kaugeleulatuvad eesmärgid, mis tuginevad vastastikusele vastutusele ning selliste vastastikku tunnustatud ühiste väärtuste järgimisele, nagu demokraatia, õigusriigi põhimõte, hea valitsemistava ning inimõiguste austamine. Samuti tugineb naabruspoliitika turumajanduse, vaba liikumise ja säästva arengu põhimõtetele ning vaesuse vähendamisele ja poliitiliste, majanduslike, sotsiaalsete ja institutsiooniliste reformide elluviimisele. Naabruspoliitika osaks on ka rahu ja stabiilsuse ala loomine, sealhulgas kriisiohjamine, ennetustöö ja konfliktide lahendamine piirkonnas. Maroko toetab neid väärtusi ja põhimõtteid, mis on olnud talle teejuhiks oma poliitika kujundamisel nii riiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil.

1969. aastal kaubanduslepinguga alanud Euroopa Liidu ja Maroko partnerlus on saanud uut hoogu 1996. aastal allkirjastatud assotsieerimislepingu ja Euroopa naabruspoliitikaga. Need viimased on võimaldanud tugevdada poliitilisi, majanduslikke ja kaubanduslikke suhteid ning arendada kultuurivahetust ja inimeste vahelisi suhteid. Assotsieerimislepingu alusel on ELi ja Maroko suhted järk-järgult ja järk-järgult arenenud ELi ja Maroko tõeliseks partnerluseks, tehes Marokost ELi eelistatud partneri.

Edasijõudnud riigi staatust kirjeldava ühisdokumendi vastuvõtmine 2008. aasta oktoobris märkis kahepoolsetes suhetes uue etapi algust. Selles dokumendis tugevdatakse ELi ja Maroko jaoks prioriteetset partnerlust, täpsustades uued eesmärgid poliitiliste, majanduslike ja inimsuhete süvendamise osas. 2010. aasta märtsis Grenadas toimunud ELi ja Maroko tippkohtumisel kinnitati neid eesmärke, rõhutades ELi ja Maroko partnerluse eripära. Tänasel päeval tegutsevad mõlemad pooled oma kaugele arenenud suhete raames selle nimel, et veelgi tugevdada seda eeskujulikku ja vastastikku kasulikku partnerlust, eesmärgiga tegelda koos solidaarselt ühiste poliitiliste, majanduslike ja sotsiaalsete probleemidega.

Edasijõudnud riigi staatuse elluviimisel on ühisteks põhimõteteks edusammud hea valitsemistava suunas ning poliitilised ja sotsiaal-majanduslikud reformid. Kõnealune partnerlus nõuab Marokolt alustatud oluliste reformide elluviimisel tugevamat pühendumust ning sügavuti minekut nii poliitilisel tasandil, eelkõige demokraatia, inimõiguste ja õigusriigi põhimõtete austamise osas, kui ka majanduslikul ja sotsiaalsel tasandil, eelkõige käegakatsutavate edusammude saavutamise kaudu inimarengu valdkonnas. ELi toetuse suurust kohandatakse vastavalt Maroko eesmärkide ja edusammudele reformide elluviimisel, aga samuti riigi vajadustele ja võimekusele. EL ja Maroko jätkavad tööd selles suunas, mis on kooskõlas 1. juulil 2011 vastuvõetud Maroko uue põhiseadusega ja ELi uue strateegiaga, mis on välja töötatud Vahemere lõunapiirkonnaga partnerluse raames demokraatia ja ühise heaolu nimel.

EL nendib, et Maroko jaoks kujutab otsus ELiga läheneda tema välispoliitika jaoks üliolulist valikut. Tema eesmärk on saavutada ELiga optimaalne lähedus, mis toetada ja suunata riigi poliitilist kaasajastamist, majanduslikku avatust ja sotsiaalset ühtekuuluvust. Maroko näeb seda eesmärki ka kui parimat vahendit, et edendada kooskõlastamist ja koordineerimist ELiga ühist huvi pakkuvates strateegilistes küsimustes. Kaks poolt on seisukohal, et Magribi piirkonna integratsioon suurendab sellest protsessist saadavat kasu, ja nad kinnitavad oma tahet tegutseda ühiselt, et anda selles suunas liikumisele uut hoogu. Lisaks on pooled kooskõlas ELi lepingu artikliga 8 ja Maroko püüdlustega sõlmida vastastikuste suhete haldamiseks uus leping leppinud kokku, et jätkavad arutelu sellise lepingu võimaliku iseloomu ja vormi üle.

Euroopa naabruspoliitika raames rakendatav ELi ja Maroko tegevuskava on võimaldanud assotsieerimislepingus ettenähtud vahendeid sihipärasemalt kasutada ja toetanud Maroko eesmärki siduda oma majanduslikud ja sotsiaalsed struktuurid tugevamini ELi omadega.

Uus tegevuskava edasijõudnud riigi staatuse elluviimiseks kujutab endast Maroko ja ELi suhete jätkuva tugevdamise protsessis üht olulist etappi, mis mobiliseerib kõik edasijõudnud riigi staatuse vahendid, mehhanismid ja instrumendid.

Tegevuskava toetab sellise poliitika ja sääraste meetmete väljatöötamist ja elluviimist, mille eesmärk on edendada õigusriigi, demokraatia ja inimõiguste tugevdamist, majanduskasvu, tööhõivet ja sotsiaalset ühtekuuluvust, vaesuse vähendamist ja keskkonnakaitset, aidates nii kaasa ka säästva arengu pikaajalise eesmärgi saavutamisele. Selle uue vahendi rakendamisel võetakse arvesse tasakaalu, mis on vajalik ühelt poolt Maroko kiiremaks liikumiseks avatuse ja majanduse moderniseerimise poole ning teiselt poolt säästvaks sotsiaal-majanduslikuks arenguks.

Lisaks jätkavad mõlemad pooled majandusliku integratsiooni elluviimist, käivitades läbirääkimised kaugeleulatuvate ja terviklike vabakaubanduspiirkondade lepingu üle, mille raames arendatakse edasi juba lõpetatud või käimasolevaid valdkondlikke läbirääkimisi, eelkõige teenuskaubanduse liberaliseerimise ja asutamisõiguse üle peetavaid läbirääkimisi, ning uuritakse võimalust parandada vastastikku soodustusi, mis on vastu võetud vaba liikumise raames põllumajandus-, töödeldud põllumajandus- ja kalandustoodete valdkonnas, võttes arvesse mõlema poole eriasjaolusid.

See uus vahend kujutab endast vana tegevuskava ja edasijõudnud riigi staatust käsitleva ühisdokumendi sünteesi. Selles käsitletakse reforme ja tegevuskavas sätestatud meetmeid, mida ei ole veel ellu viidud, ning uusi ühisdokumendiga lisatud aspekte. Lisaks peegeldab see uus dokument kooskõlas Maroko reformikavaga diferentseerituma lähenemise ja vastutuse põhimõtteid. Sellega viiakse ellu edasijõudnud staatust käsitlevat tegevuskava. Selles nõutakse, et Maroko valitsus koostaks olemasolevate erinevuste hindamise põhjal õigusnormide ühtlustamise strateegia ning määratleks lähendamise prioriteedid ja elluviimise ajakava. Nimetatud strateegiat toetatakse ELi toetusprogrammidest.

Kõnealuses vahendis sätestatakse muu hulgas astmeline ja järjestikune õigusaktide ühtlustamine ühenduse *acquis*'ga. Selle eesmärk on lõimida Maroko majandus järk-järgult ELi siseturuga ning edendada kaubandust, investeerimist ja majanduskasvu. Selle saavutamiseks võtavad mõlemad pooled endale kohustuse korrapäraselt analüüsida tegevuskavas sätestatud võrdlusaluste alusel erinevusi Maroko õiguse ja Euroopa *acquis*'i vahel. Iga tegevuskavas kirjeldatud valdkonna puhul hinnatakse prioriteete ja nimetatud ühtlustamise tagamiseks vajalikke vahendeid. Õigusaktide ühtlustamine võib toimuda ühel

järgmistest viisidest: i) *acquis*' astmeline täielik ülevõtmine teatud sektorites lühi- või pikaajalises perspektiivis, ii) *acquis*' ühe osa ülevõtmine või iii) *acquis*' peamiste põhimõtete või heade tavade ülevõtmine konkreetses valdkonnas. Tegevuskava rakendamise esimese kahe aasta jooksul võtab Maroko valitsus oma õigusaktide ühtlustamise kohta ELi omadega vastu riikliku kava, et määratleda prioriteedid, ulatus ja ajakava, nagu on nõutud Maroko kuninga 2010. aasta kõnes.

Uues tegevuskavas aidatakse kaasa programmitööle, ELi abi elluviimisele ja järelevalvele, võttes arvesse vajadusi ja saavutatud vahetulemusi. Selleks teevad Maroko ja EL kättesaadavaks vahendid, mis on vajalikud kokkulepitud prioriteetide saavutamiseks. ELi toetus tuleb peamiselt Marokoga kokkulepitud riiklike sihtprogrammide kaudu, kus määratletakse abi prioriteedid ja suunav finantsraamistik. Nimetatud toetust antakse ELi välisabi andmist reguleerivatest eeskirjadest ja menetlustest rangelt kinni pidades.

ELi toetuse andmisel Marokole võib kasutada mitmeid eri vahendeid, sealhulgas neid, milleni jõutakse mõttevahetuse käigus uue naabruspoliitika strateegia üle. Need vahendid hõlmavad näiteks nõuandeid, tehnilist teadmisi, häid tavasid ja oskusteabe vahetust ning selliste valdkondade toetamist nagu võimekuse arendamine ja institutsioonide ülesehitamine, valdkondlikud reformid, integratsiooni edendamine, sotsiaalne ja majanduslik ühtekuuluvus, piirkondlike arenguerinevuste vähendamine ning kodanikuühiskond.

Uue tegevuskava elluviimisel on väga oluline roll ka Euroopa finantseerimisasutuste laenudel. Siinkohal peaksid ELi rahastatud naabruspoliitika investeerimisvahendid ning Euroopa–Vahemere piirkonna investeerimis- ja partnerlusrahastu andma olulise tõuke laenude kasutamiseks infrastruktuuriprojektide ehitamiseks ning arenguks ja partnerluseks erasektoriga. See võimaldab muu hulgas koondada täielikult Euroopa–Vahemere piirkonna investeerimis- ja partnerlusrahastu raames tagatud Euroopa Investeerimispanga vahendid.

Pooled on samuti kokku leppinud, et nad arutavad koos, kuidas kasutada optimaalselt uusi finantskoostöö rakendamise vahendeid, näiteks uues naabruspoliitika strateegiaga loodud rahastamisvahendid, ja juurdepääsu rahastamisvahenditele, mis aitaksid Marokol oma reforme ellu viia ja lõimumist ELiga. Eesmärk on suurendada tõhusust ning parandada integratsiooni taset, milleni Maroko ja ELi võivad jõuda.

Tegevuskava rakendamine on kavandatud viieaastasse perioodi (2013–2017). Erilist tähelepanu pööratakse prioriteetsetele meetmetele, mis on sätestatud tegevuskava lahutamatu osa moodustavas tabelis (vt III lisa). Tegevuskava rakendamisel võivad pooled tegevuskava kohandada vastavalt Maroko valitsuse ja/või ELi uutele prioriteetidele, ilma et tuleks vastu võtta uut tegevuskava.

Reformide kehtestamine paljudes võtmesektorites nõuab täpsete eesmärkide kindlaks määramist ja kohaste vahendite olemasolu. Assotsiatsiooninõukogu ja assotsieerimislepingu raames loodud allkomiteed tagavad tegevuskava rakendamise üle korrapärase järelevalve, eelkõige seoses edusammude ja toetusega. Pooled võivad koostada ka eduaruandeid. Kodanikuühiskond saab järelevalves aktiivselt osaleda.

Tegevuskava on edasijõudnud riigi staatuse elluviimise protsessi osa ja kujutab endast olulist etappi kahe poole suhete arendamisel eelistatud partnerluse suunas.

Edasijõudnud riigi staatust käsitlev ajutine töörühm arutleb selle alusel, kuidas määratleda uue partnerluse uued väljavaated ning selle sisu, rahastamisvahendid ja eesmärgid.

II. TEGEVUSKAVA

A. ÜHISTE VÄÄRTUSTE ALA

1. POLIITILINE JA STRATEEGILINE DIALOOG

1.1 Koostöö välispoliitika ja julgeoleku valdkonnas

Dialoogi ja koostöö parandamine välispoliitika ja julgeoleku valdkonnas, et tagada korrapärane seisukohtade kooskõlastamine rahvusvahelistes küsimustes, mõlema poole huvidega arvestamine ning julgeoleku ja stabiilsuse suurendamine, eelkõige Magribi piirkonnas

Kahepoolse poliitilise dialoogi arendamine, eelkõige järgneva kaudu:

- korraldada vastavalt vajadusele Maroko ja ELi tippkohtumisi;
- korraldada vastavalt vajadusele Maroko välisministri ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja Euroopa Komisjoni asepresidendi kohtumisi;
- korraldada vastavalt vajadusele Maroko välisministri ja tema Euroopa ametivendade mitteametlikke kohtumisi;
- korraldada vastavalt vajadusele Maroko valdkondlike ministrite osalemine koos nende Euroopa ametivendadega Euroopa Liidu Nõukogu korrapäraste koosolekute raames toimuvatel kohtumistel;
- korraldada vastavalt vajadusele Maroko kõrgete ametnike ning ELi Nõukogu töörühmade ja komiteede (eelkõige poliitika- ja julgeolekukomitee, Magribi ja Mašriki riikide töörühm, Aafrika töörühm, terrorismi töörühm ja inimõiguste töörühm) liikmete koosolekuid;
- toetada Marokot ELi sätestatud tingimuste alusel juhtumipõhiselt ELi Nõukogu deklaratsioonides ning otsustes ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas.

Parem kooskõlastamine mitmepoolsetes foorumites

- Korraldada Maroko välisministri ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja Euroopa Komisjoni asepresidendi kohtumisi New Yorgis, et kahe partneri seisukohti paremini kooskõlastada.
- Käivitada ühisalgatusi ÜRO inimõiguste nõukogu ning ÜRO Peaassamblee kolmanda komitee ja muude rahvusvaheliste organisatsioonide raames mõlema poole seatud ja kokkulepitud prioriteetide alusel ning koostada ajakava koosolekute tarbeks, mis toimuvad Genfis ja New Yorgis enne inimõiguste küsimustega tegelevate organite koosolekuid.
- Kehtestada mitteametlikud konsultatsioonimehhanismid, eesmärgiga parandada mitmepoolsete konventsioonide rakendamist.

- Korraldada kooskõlastamise ja koordineerimise koosolekuid rahvusvahelise, piirkondliku ja alampiirkondliku julgeoleku ohtudega võitlemiseks võetud algatuste teemal.

- Maroko ja ELi koostöö kliimamuutuste vastu võitlemise teemal.

Koostöö tugevdamine konfliktide ennetamise ja kriisiohjamise valdkonnas

- Tugevdada koostööd ja dialoogi ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika raames.

- Kavandada raamlepingu sõlmimine infoturbe valdkonnas.

- Sõlmida raamleping Maroko osalemiseks ELi kriisiohjamise (tsiviil- ja sõjalistes) operatsioonides.

- Osaleda vajadusel Euroopa Julgeoleku- ja Kaitsekolledži korraldatavatel konflikti ennetamise ja kriisiohjamise koolitustel.

- Uurida koostöövõimalusi konfliktijärgse olukorra haldamisel ja ülesehitamisel rahu tugevdamisega.

- Arendada partnerlust rahu ja julgeoleku nimel Aafrikas, võttes arvesse kahe poole huvisid.

- Aidata kaasa ÜRO konfliktide lahendamise pingutustele.

- Osaleda aktiivselt keemilise, bioloogilise, kiirgus- ja tuumaohualaste piirkondlike tippkeskuste algatuses, mis on mõeldud institutsioonilise võimekuse suurendamiseks keemilise, bioloogilise, kiirgus- ja tuumaohualaste ohtudega silmitsi seismisel, sõltumata sellest, kas oht on kriminaalset, õnnetuslikku või looduslikku päritolu (Marokosse kavandatav Lääne-Aafrika/Atlandi ookeani ranniku keskuse sekretariaat).

Koostöö tugevdamine massihävitusrelvade leviku tõkestamise ning relvade ja kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi kontrollimise valdkonnas

- Aidata kaasa tuumarelva leviku tõkestamise lepingu 2010. aasta läbivaatamiskonverentsi lõppdokumendi rakendamisele.

- Osaleda aktiivselt relvakaubanduslepingu üle peetavates läbirääkimistes.

- Korraldada seminare ja õppusi ülemaailmse tuumaterrorismiga võitlemise algatuse põhimõtete rakendamiseks.

- Tugevdada massihävitusrelvade ja nende kandesüsteemide leviku tõkestamise üle peetavat dialoogi, mis hõlmab nende relvadega seotud spetsiifilise ohu uurimist piirkondlikule julgeolekule, eelkõige järgneva kaudu:

  – kehtivate rahvusvaheliste kohustuste elluviimine riiklikul tasandil, eelkõige ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonid 1540/04 ja 1977/2011;

– kõnealuses valdkonnas asjakohaste rahvusvaheliste instrumentidega ühinemine ja nende rakendamine tugevdatud koostöö alusel pädevate rahvusvaheliste organisatsioonidega nagu Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur (IAEA);

– süvendatud koostöö, et hoida ära ebaseaduslik kauplemine selliste ainete, varustuse või oskustega, mida võidakse kasutada massihävitusrelvade või nende kandesüsteemide tootmiseks, ning sellega võitlemine;

– ballistiliste rakettide leviku tõkestamist käsitleva Haagi tegevusjuhendi (HCOC) ja üldise tuumarelvakatsetuste keelustamise lepingu (CTBT) ülemaailmseks kohaldatavaks muutmise ja rakendamise edendamine.

- Kehtestada relvade ja kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi tõhus riiklik kontrollisüsteem, mis võimaldaks jälgida selliste relvade ja kaupade eksporti ja transiiti, mida võidakse kasutada massihävitusrelvade tootmiseks, eelkõige järgneva kaudu:

  – võtta vastu ekspordi kontrollimist käsitleva õigusakt, milles käsitletaks eelkõige relvade ja kahesuguse kasutusega kaupade lõppsihtkohta ning nähakse rikkumise korral ette tõhusad ja asjakohased karistused;

  – arendada välja riigiasutuste ja eraettevõtjate partnerlus, et tagada relvade ja kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi kontrollimise valdkonna kohustuste levitamine ja neist kinnipidamine.

- Suurendada dialoogi neil teemadel, mis on seotud väike- ja kergrelvade ekspordi kontrollimise ning ümberlaadimise ja transiidi kontrollimisega, sealhulgas piirkondlike õppe- ja teadlikkuse suurendamise seminaride korraldamise kaudu.

- Teha koostööd tavarelvastuse, sealhulgas väike- ja kergrelvade salakaubaveo ennetamise ja selle vastu võitlemise osas.

1.2 Koostöö kodanikukaitse valdkonnas

- Arendada piirkondlikku koostööd looduskatastroofide ja inimeste põhjustatud katastroofide ennetamisel, nendeks valmistumisel ja nendega tegelemisel.

- Sõlmida töökokkulepe Maroko ja Euroopa Komisjoni talituste vahel järelevalve- ja teabekeskusega (MIC) koostöö tegemiseks ühenduse kodanikukaitse mehhanismi aktiveerimiste ajal.

- Lihtsustada koostöö tugevdamist ja mitmekesistamist kodanikukaitse valdkonnas, sealhulgas loodusõnnetuste ja tehnoloogiliste ohtude ennetamine, nendeks valmistumine ja nende ohjamine, loodusõnnetustest hoiatamise süsteemi loomine ning kohased koolitused ja spetsialiseerumine.

1.3 Piirkondlik koostöö

Piirkondliku integratsiooni algatuste ja projektide toetamine

- Pühenduda aktiivselt Vahemere Liidu optimaalsele elluviimisele, et sellest saaks kõikehõlmav ja solidaarne partnerlusraamistik.

- Võtta kohustus tugevdada 5+5 (viiest ELi-Vahemere lõunapiirkonna ja Magribi riigist koosnev rühm) ning Araabia Magribi Liidu ja ELi vahelisi alampiirkondliku konsulteerimise ja koostöö mehhanisme, eelkõige ühist huvi pakkuvates valdkondades muutuva geomeetriaga projektide arendamise kaudu.

- Edendada piirkondadevahelist integratsiooni, eelkõige Araabia Magribi Liidus, muu hulgas majanduse ja kaubanduse valdkonnas.

- Edendada Agadiri lepingu tõhusat elluviimist selliselt, et Vahemere äärsete araabia riikide vahel tugevneks majanduslik integratsioon.

- Suurendada kahepoolset konsulteerimist Aafrika ja ELi partnerluse üle.

2. DEMOKRAATIA, ÕIGUSRIIK JA VALITSEMISTAVA

Selle peatüki meetmete eesmärk on austada demokraatia ja inimõiguste ning valitsemistava põhimõtteid ja seda eelkõige Maroko 1. juulil 2011. aastal vastuvõetud uue põhiseaduse rakendamise raames

2.1 Demokraatia, õigusriik ja valitsemistava

Demokraatia ja õigusriigi ning võimude lahususe ja tasakaalu põhimõtte tagavate institutsioonide konsolideerimine

- Tugevdada parlamendi ja valitsuse rolli.

- Tugevdada erakondade rolli demokraatliku pluralismi raames ning edendada tihedamat suhtlust erakondade ja parlamendifraktsioonide vahel.

- Suurendada parlamendi opositsiooni panust ja keskset rolli parlamendi töös ja tagada tema õigused.

- Tugevdada kodanikuühiskonna rolli, eelkõige konsulteerimise tugevdamise kaudu kodanikuühiskonna esindajate ja seaduste eelnõude väljatöötajate vahel. Selle jaoks tuleb luua foorumid, et soodustada kodanikuühiskonna esindajate kaasamist avalike poliitikameetmete väljatöötamisse, elluviimisesse ja hindamisse.

- Suurendada kodanike osalemist avaliku elu juhtimises, rakendades eelkõige nende õigust esitada petitsioone ja õigusaktide ettepanekuid.

- Tugevdada meetmeid, mille eesmärk on suurendada valimisnimekirjadesse registreerunute arvu ja valimistel osalemise määra.

- Tugevdada meetmeid ja haldusasutusi, mille ülesandeks on demokraatlike tavade ja õigusriigi tugevdamise järele valvata, sealhulgas luua konstitutsioonikohus.

- Korraldada kooskõlas rahvusvaheliste standarditega demokraatlikud valimised.

- Rakendada valimiste sõltumatu ja neutraalse vaatluse seadust, sealhulgas asjaomast kodanikuühiskonda kaasates.

- Rakendada selliseid seadusandlikke meetmeid, mis tagaksid naiste ja meeste võrdse juurdepääsu saadikumandaatidele ja valitavatele ametikohtadele, ning teha jõupingutusi naiste poliitilises elus osalemise suurendamiseks.

- Ärgitada Marokot rakendama meetmeid, mis võimaldaksid välismaal elavatel marokolastel kasutada oma õigust valida ja olla valitud.

- Suurendada Maroko inimõiguste riikliku nõukogu ning ombudsmani institutsiooni tegevussuutlikkust ja sõltumatust.

Riigiasutuste tänapäevastamine

- Tagada võrdsetel alustel juurdepääs avalikele teenustele, samuti olukord, et kogu territoorium oleks nendega võrdselt kaetud, teenuseid osutataks katkematult ning et avalikud teenused vastaksid kvaliteedi-, läbipaistvuse, aruandlus- ja vastutuse eeskirjadele. Võtta vastu ja viia ellu avalike teenuste harta, kus määratletaks riigiasutuste toimimise head haldustavad.

- Tugevdada kaebuste vastuvõtmise, suunamise ja haldamise struktuure riigiasutustes ja töötada välja koolituskavad vastuvõtustruktuuride töötajaile.

- Tänapäevastada avaliku teenistuse personalijuhtimist.

- Lihtsustada haldusmenetlusi.

- Koolitused ühenduse poliitikavaldkondade teemal.

- Edendada avalikus teenistuses soolist võrdõiguslikkust ja eelkõige naiste juurdepääsu juhtivatele ametikohtadele.

- Teha koostööd riiklike strateegiate hindamise valdkonnas.

2.2 Dekontsentreerimine, detsentraliseerimine ja regionaliseerimine

Halduslik ja eelarvelise detsentraliseerimise ja dekontsentreerimise konsolideerimine

- Viia ellu halduslik dekontsentreerimise protsess.

- Suurendada kohalike omavalitsuste juhtimissuutlikkust ja tehnilist võimekust ning suutlikkust koolituse ja personalijuhtimise valdkonnas.

- Rakendada kohalike omavalitsuste ja nendega seotud organisatsioonide rahandust käsitlevat seadust

- Lihtsustada ja parandada kohaliku maksusüsteemi rentaablust.

- Suurendada kohalike omavalitsuste suutlikkust oma maksusüsteemi potentsiaali paremini hinnata ja ära kasutada.

- Edendada Maroko ja Euroopa kohalike omavalitsuste partnerluse ja koostööalgatusi.

- Rakendada piirkondadeks jagamise laiendatud protsessi, võttes vastu seaduse, milles määratletakse kohalike ja piirkondlike omavalitsuste toimimise raamistik ja tingimused, ja rakendades seda.

- Suurendada piirkondadeks jagamise projekti toetavate ja juhtivate ametiasutuste suutlikkust, et eelkõige luua rahastamise ja võrdsustamise mudel, kohane halduskorraldus ning arendada partnerlust ja lepingu sõlmimist.

- Muuta kohalikud teenused professionaalsemaks ja tugevdada projektijuhtimist.

- Edendada Maroko kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning ELi Regioonide Komitee koostööd.

2.3 Kohtureform

Kohtu reformimine ja selle sõltumatuse suurendamine

- Suurendada kohtunike sõltumatust ja tõhusat tegutsemist ning luua kõrgem justiitsnõukogu.

- Viia läbi kohtunike sõltumatuse tagamiseks vajalikud reformid, eelkõige seoses nende ametissenimetamise, edutamise, pensionile mineku ja distsiplinaarkaristustega.

- Vaadata läbi kohtunike ja kohtukantselei seadus ning kohtuga seotud eri elukutsete õigusraamistik.

- Suurendada kõigi jaoks juurdepääsu õiguskaitsele ja tagada, et seaduses ettenähtud juhtudel oleks see tasuta kättesaadav neile, kellel ei ole piisavalt vahendeid.

- Tagada õigus õiglasele kohtuprotsessile, süütuse presumptsiooni põhimõttele ja tõhusale õiguskaitsevahendile.

- Viia lõpule uue kriminaalseadustiku koostamine, vaadata läbi kriminaalmenetlusseadustik ja tsiviilkohtumenetluse seadustik kooskõlas rahvusvaheliste standarditega.

- Luua riiklik kuritegevuse vaatlusorgan.

- Arendada välja alternatiivsed vaidluste lahendamise mehhanismid, nagu vahendamine, vahekohus ja lepitusmenetlus, ning kohaldada vangistuse kõrval muid karistusviise, sealhulgas süüdistavate järelevalve.

- Dekontsentreerida kohtud, vaadata läbi kohtupiirkonnad ja korraldus.

- Lihtsustada ja parandada kohtumenetlusi, vähendades sealhulgas menetluste ja protsesside ning tehtud otsuste täideviimise kestust, et tagada kohtuotsuste tegemine mõistliku aja jooksul.

- Parandada vastavalt seadusele kinnipeetavate kohtuabi.

- Arendada edasi kohtunike ja teiste kohtutöötajate koolitust järgmistes valdkondades: inimõigused, rahvusvahelised konventsioonid, süüdistatavate õigused, äriõigus.

- Tugevdada esimese astme kohtutes perekonnaosakondi, et tagada perekonnaseadustiku kohaldamine.

- Suurendada alaealistega tegelevate kohtunike ja kohtupolitsei ametnike võimekust.

- Suurendada sotsiaalhoolduse suutlikkust ja infrastruktuure – sotsiaaltöötajad ja alaealiste jälgimiseks või ümberkasvatamiseks mõeldud asutused.

- Tagada rahvusvaheliste standardite, eelkõige ÜRO 1985. aasta standardsete miinimumeeskirjade (alaealiste asjades õigusemõistmise kohta (Pekingi eeskirjad)) ja ÜRO 1990. aasta suuniste (alaealiste kuritegevuse ennetamiseks (Riyadhi suunised)) rakendamine.

Kinnipidamistingimuste parandamine

- Tagada kinnipeetutele nende õiguste täielik austamine igas kinnipidamise etapis.

- Tugevdada institutsiooniliselt vanglate ja rehabilitatsiooniasutuste üldametit, eelkõige koolituse, kinnipeetavate õiguste tagamine (eesmärgiga parandada kinnipidamistingimusi), vanglate ülerahvastatuse vastu võitlemise ja kinnipeetavate rehabiliteerimise osas.

- Tagada kõigi füüsiline ja vaimne puutumatus ning tugevdada võitlust karistamatuse vastu, sealhulgas nende kohustuste raames, mis tulenevad rahvusvahelisest konventsioonist piinamise ja muul julmal, ebainimlikul või alandaval viisil kohtlemise või karistamise vastu.

- Koolitada juhtivtöötajaid ja vangivalvureid, suurendades nende pädevust pedagoogika, julgeoleku ja inimõiguste valdkonnas.

- Luua kinnipidamisasutustesse uued õppekeskused.

- Teha koostööd kinnipeetavate rehabilitatsiooni parandamise valdkonnas.

- Parandada kinnipidamistingimusi, leevendades vanglates ülerahvastatuse probleemi vanglate ehitamise ja renoveerimise kava kaudu.

- Dekontsentreerida, luues vanglate detsentraliseeritud ja kohalikuks juhtimiseks üheksa piirkondlikku direktoraati.

2.4 Inimõiguste ja põhivabaduste edendamine ja kaitse

Inimõiguste ja põhivabaduste austamise, edendamise ja kaitse tagamine vastavalt rahvusvahelistele normidele

- Ühtlustada Marokos kehtivaid inimõigusi käsitlevaid õiguslike vahendeid rahvusvaheliste normidega.

- Tunnistada nõuetekohaselt ratifitseeritud ja avaldatud rahvusvahelised konventsioonid ülimuslikuks riigisisese õiguse suhtes ning ühtlustada riiklikku õigust, et see oleks kooskõlas nimetatud konventsioonidega (põhiseaduse preambul).

- Võtta riigisisesesse õigusesse üle naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni vabatahtlik protokoll ja rakendada seda

- Viia ellu 2010. aasta augustis Maroko perioodilise aruande läbivaatamise järel Genfis ÜRO rassilise diskrimineerimise likvideerimise komitee 77. istungil vastu võetud soovitused.

- Anda kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti kaebuste esitamise menetlusi käsitleva vabatahtliku protokolliga nr 1, naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni vabatahtliku protokolliga ja piinamise vastase konventsiooni vabatahtliku protokolliga seotud Maroko ühinemiskirjad hoiule ÜROsse.

- Ratifitseerida rahvusvaheline konventsioon kõikide isikute kaitsmiseks vägivaldse kadumise eest.

- Jätkata ÜRO inimõiguste nõukogu üldise korrapärase läbivaatamise ajal tehtud soovituste elluviimist Marokos.

- Uurida võimalust esitada Marokole kutse alaliseks osalemiseks erimenetlustes.

- Pidada konsultatsioone eesmärgiga ratifitseerida Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuut.

- Suurendada seadusega kaitset, mis puudutab õigust elule, ja säilitada surmanuhtluse *de facto* moratoorium, jätkates dialoogi karistusseadustiku nende sätete läbivaatamise üle, mille eesmärgiks on surmanuhtluse kaotamine, ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti vabatahtliku protokolliga nr 2 ühinemise üle.

- Jätkata võrdsete võimaluste ja lepitusorgani soovituste elluviimist, eelkõige karistamatuse vastu võitlemise riikliku strateegia rakendamist.

- Võtta vastu ja viia ellu demokraatia ja inimõiguste riiklik tegevuskava.

- Tõhustada dialoogi ja koostööd võitluses rassismi ja ksenofoobia vastu.

- Võtta vastu ja viia ellu seadus, mille kohaselt tamasikti keel oleks riigikeel araabia keelega samadel alustel.

- Suurendada jõupingutusi selleks, et edendada Maroko eri etniliste rühmade kultuurilisi õigusi ja neid säilitada (audiovisuaalses valdkonnas on sellega juba alustatud) ning tagada Marokos kõneldavate dialektide kaitse: luua selleks Maroko keelte ja kultuuri riiklik nõukogu.

- Tagada usuvabadus.

- Edendada vastavalt kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artiklile 26 võitlust igasuguses vormis diskrimineerimise vastu.

2.5 Sõnavabadus, sealhulgas audiovisuaalses valdkonnas, ning ühinemis- ja kogunemisvabadus

Põhivabaduste kaitse tagamine kooskõlas rahvusvaheliste normidega

- Suurendada sõnavabaduse tagatisi kooskõlas rahvusvaheliste normidega.
- Võtta vastu uus ajakirjanduskoodeks kooskõlas rahvusvaheliste normidega inimõiguste valdkonnas ning toetada ajakirjanike eetikakoodeksi välja töötamist ja ellu viimist. Kaaluda ajakirjanike vabadust piiravate meetmete vähendamist või isegi kaotamist ning tagada neile ametikohustuste täitmisel allikakaitse.
- Kohaldada ajakirjanduse tõhusat iseregulatsiooni, tagades demokraatiast, eetika- ja deontoloogilistest eeskirjadest range kinnipidamine kooskõlas rahvusvaheliste normidega.
- Viia lõpule riikliku ajakirjandusnõukogu loomine.
- Viia ellu meediakanalite paljusust ja nende iseseisvust – eelkõige rahalist – edendavad reformid, sealhulgas turu liberaliseerimise kaudu meedia- ja reklaamivaldkonnas.
- Suurendada audiovisuaalse teabevahetuse ülemameti rolli audiovisuaalse turu liberaliseerimise protsessis ja meediakanalite paljususe ning arvamuse ja mõtteavalduste paljususe edendamisel.
- Suurendada nii välist (teenusepakkujate paljusus) kui sisemist audiovisuaalset paljusust (sisu paljusus), eesmärgiga tagada vajalikud vahendid mitmekülgse sisu tootmiseks, ning eelkõige luua professionaalne ja tõhus audiovisuaalne infosüsteem.
- Võtta vastu ja viia ellu riigiasutuste, valitud organisatsioonide ja muude avalikku teenust osutavate asutuste valduses olevale teabele juurdepääsuõigust käsitlevad õiguslikud meetmed.
- Luua ajakirjandusega seotud õigusrikkumiste jaoks enne kohtussepöördumist kasutatavad vahendamise mehhanismid.
- Kohaldada tõhusalt olemasolevaid õigusakte ühinemisõiguse kohta ja suurendada vahendeid, mis võimaldavad astuda riigiasutuste otsuste või tegematajätmiste vastu.
- Muuta seadust, milles käsitletakse meeleavaldusi avalikus ruumis ja avalikke kogunemisi, muutes seda mõistlikumaks kompromissiks avalikust korrast kinnipidamise ning põhiõiguste ja -vabaduste säilitamise vahel.
- Võtta vastu ja viia ellu streigiõiguse tingimusi käsitlev seadus, konsulteerides tööturu osapooltega.

2.6 Naiste õiguste edendamine

Naiste kodaniku-, poliitiliste, sotsiaalsete ja majanduslike õiguste ning soolise võrdõiguslikkuse edendamine kõigis valdkondades

- Viia ellu naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsioon ning õiguste ja vabaduste võrdõiguslikkuse põhimõte kodaniku, poliitika, majanduse, sotsiaal-, kultuuri, hariduse ja keskkonnavaldkonnas.

- Viia ellu sooline võrdõiguslikkus, luua võrdõiguslikkuse amet ja võidelda igasuguses vormis diskrimineerimise vastu.

- Viia ellu valitsuse võrdõiguslikkuse tegevuskava 2011–2015 soolise võrdõiguslikkuse kehtestamiseks riiklikes strateegiates.

- Viia ellu ELi ja Vahemere piirkonna esindajate tippkohtumise järeldused naiste rolli kohta ühiskonnas (Marrakech, november 2009).

- Luua ja tugevdada mehhanisme ning struktuure naiste õiguste edendamiseks ja kaitseks.

- Perekonnaseadustiku tugevdatud kohaldamise jaoks mehhanismide ja vahendite kasutuselevõtt, jätkata tuleb kohtunike teadlikkuse suurendamist ja koolitamist perekonnaseadustiku põhimõtete ja eesmärkide teemal ning suurendada perekonnakohtute materiaalseid ja inimressursse.

- Luua ja panna toimima perekondliku solidaarsuse fond.

- Täiustada naistevastase vägivalla õigusraamistikku (karistusõiguse reformimise ja naistevastast vägivalda käsitleva seaduse vastuvõtmise kaudu).

- Kohaldada tõhusamalt töökoodeksis ettenähtud võrdõiguslikkuse meetmeid.

2.7 Laste ja kõige kaitsetumate, eelkõige puuetega inimeste õiguste edendamine

Laste ja puuetega inimeste õiguste kaitse tagamine kooskõlas rahvusvaheliste normidega

- Tugevdada töökoodeksi tõhusaks rakendamiseks kontrollimehhanisme, keelates kooskõlas Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsioonidega 182 ja 138 alla 15 aasta vanuste laste töö.

- Võtta vastu ja viia ellu koduabiliste tööhõive- ja töötingimusi käsitlev seadus.

- Võtta laialdasemalt kasutusele puudust kannatavatele isikutele mõeldud tervisekindlustus (RAMED).

- Võtta vastu ja viia ellu puuetega inimeste õigusi käsitlev seadus.

- Luua nõuandev organ perede ja laste jaoks ning nõuandev organ, mis tegeleb noorte ja noorteühenduste tegevusega.

2.8 Maroko, ELi ja Euroopa Nõukogu koostöö

Maroko ja Euroopa Nõukogu koostöö arendamine, eelkõige Euroopa Nõukoguga seotud konkreetsetes valdkondades, ja selle koostöö suundade ning Maroko ja ELi partnerluse raames võetavate meetmete vahel sünergia kindlaks määramine

- Algatada Maroko inimõiguste riikliku nõukogu ja Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku koostöö inimõiguste edendamise valdkonnas.

- Maroko järkjärguline ühinemine selliste Euroopa Nõukogu asjaomaste konventsioonidega põhiõiguste kaitse valdkonnas, millega saavad ühineda Euroopa Nõukogu ühinemismenetluste alusel riigid, kes ei ole Euroopa Nõukogu liikmed, eelkõige järgmistega:

  – küberkuritegevuse konventsioon ja selle lisaprotokoll;

  – inimkaubanduse vastu võitlemise konventsioon;

  – lapse õiguste konventsioon;

  – konventsioon laste kaitsmise kohta seksuaalse ekspluateerimise ja kuritarvitamise eest;

  – rahapesu ning kriminaaltulu avastamist, arestimist ja konfiskeerimist ning terrorismi rahastamist käsitlev konventsioon;

  – korruptsioonivastase võitluse konventsioon ja selle lisaprotokoll;

  – terrorismi ennetamise konventsioon;

  – kriminaalasjades vastastikuse abistamise konventsioon ja selle teine lisaprotokoll;

  – piinamise ja muu julma, ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise vastane konventsioon;

  – konventsioon isikute kaitse kohta isikuandmete automatiseeritud töötlemisel;

  – konventsioonid, mis on seotud audiovisuaalse teabevahetusega ja Maroko toetamisega Euroopa Audiovisuaalsektori Vaatluskeskusega liitumisel.

- Viia ellu kolmepoolne koostöö kava.

- Jätkata demokraatia edendamise partneri staatuse elluviimist Euroopa Nõukogu Parlamentaarses Assamblees.

- Edendada Maroko territoriaalüksuste ning Euroopa Nõukogu Piirkondlike ja Kohalike Omavalitsuste Kongressi koostööd.

- Kasutada Euroopa Nõukogu komisjoni „Demokraatia õiguse kaudu” (Veneetsia komisjon) kogemusi Marokos, kes on selle liige alates 2007. aastast.

- Lähendada Maroko inimõigustega seotud õigusraamistikku Euroopa Nõukogu omale.

2.9 Võitlus korruptsiooni vastu

Koostöö korruptsiooni vastu võitlemisel

- Viia ellu ÜRO konventsioon ja muud asjaomased instrumendid korruptsiooni ennetamise ja selle vastu võitlemise valdkonnas.
- Jätkata koostööd Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooniga (OECD) korruptsiooni ennetamise ja selle vastu võitlemiseks valdkonnas.
- Jätkata Maroko õigusaktide ajakohastamist ja ühtlustamist korruptsiooni ennetamise ja selle vastu võitlemiseks valdkonnas.
- Viia ellu korruptsiooni ennetamise ja selle vastu võitlemise riikliku strateegia tegevuskava.
- Suurendada riigi võimekust hinnata objektiivselt korruptsiooni ennetamise ja selle vastu võitlemise valdkonnas kohaldatud meetmeid.
- Kaardistada korruptsiooniriskid kahepoolse – piirkondliku ja valdkondliku lähenemise alusel.
- Muuta menetlused läbipaistvamaks, lihtsustada ja muuta need elektrooniliseks avaliku halduse tasandil ning viia ellu elektroonilise halduse eesmärgid.
- Tugevdada inspektsiooni-, kontrolli- ja aruandlusasutusi, et tagada eelkõige nende otsuste läbipaistvus ning arendada nende asutuste koostööd.
- Tugevdada aususe ja läbipaistvuse eeskirju riigi rahanduse haldamise, avalike teenuste delegeeritud haldamise ning riigihangete sõlmimise ja täideviimise puhul.
- Luua aususe ja korruptsioonivastase võitluse riiklik organ ja suurendada selle rolli, sõltumatust ja võimekust.
- Suurendada kodanikuühiskonna osalemist korruptsiooni ennetamisel.
- Toetada korruptsioonivastase õigusabi keskuste loomist.
- Tugevdada finantsküsimustega tegelevaid kohtuid, sealhulgas kontrollikoda.
- Rakendada korruptsiooniohvrite ja korruptsioonist teatajate kaitset käsitlevat seadust.

Et viia ellu kõik peatükis „ÜHISTE VÄÄRTUSTE ALA” kirjeldatud eesmärgid, peab Maroko jätkama oma jõupingutusi selle nimel, et suurendada kõigi riikliku tasandi poolte ja esindajate teadlikkust sellest, kui oluline on lähtuda järgmistes dokumentides sätestatud põhimõtetest ja väärtustest: Euroopa Nõukogu inimõiguste konventsioon, Euroopa Liidu põhiõiguste harta, Euroopa Nõukogu osalised kokkulepped ning asjaomased Euroopa Liidu direktiivid. Soovituslik nimekiri Euroopa õigusaktidest, mida tuleks selle puhul arvesse võtta,

on esitatud käesoleva dokumendi lisas (vt I lisa). See teadlikkuse suurendamine hõlmab ka riigi seadusandjat, kes peaks neid väärtusi ja põhimõtteid arvesse võtma siseriiklike õigusaktide koostamisel.

3. ÕIGUS- JA JULGEOLEKUALANE KOOSTÖÖ

3.1 Kohtuasutuste koostöö tsiviil- ja kriminaalasjades

Õigusaktide vastuvõtmine õigusalaseks koostööks riikide vahel

- Rakendada peamisi rahvusvahelisi konventsioone, näiteks järgmisi:
  - Haagi 1965. aasta konventsioon kohtu- ja kohtuväliste dokumentide välisriigis kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades;
  - Haagi 1970. aasta konventsioon tõendite välisriigis kogumise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades;
  - Haagi 1980. aasta konventsioon rahvusvahelise lapseröövi tsiviilõiguslike küsimuste kohta;
  - Haagi 1996. aasta konventsioon vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvuse, kohaldatava seaduse, tunnustamise, kohtuotsuste täitmise ja koostöö kohta.
- Tugevdada dialoogi laste rahvusvahelise kaitse ja perekonnaõiguste küsimuste üle seoses Maroko osalemisega Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi algatatud piiriüleseid pereküsimusi käsitleva õiguskonverentsi töös, nn Malta protsessis.
- Töötada välja konkreetsed lahendused vanemliku vastutuse pinnalt tekkivate konfliktide ning eelkõige lapseröövide ennetamiseks, juhtimiseks ja lahendamiseks.
- Sõlmida Maroko ja Euroopa Õigusalase Koostöö Üksuse (EUROJUST) vaheline koostööleping, võttes arvesse isikuandmete kaitse nõudeid.

3.2 Politseikoostöö

Maroko ja liikmesriikide politseivõimude koostöö jätkamine

- Edendada politseikoostööd heade tavade valdkonnas.
- Sõlmida Maroko pädevate asutuste ja Euroopa Politseiameti (EUROPOL) vahel strateegiline koostöö leping.
- Sõlmida Maroko ja Euroopa Politseikolledži (CEPOL) vahel koostööleping ning võimaldada Marokol osaleda CEPOLi koolitustel.
- Luua kuritegevusega võitlemise kõrgem asutus.

3.3 Koostöö võitluses terrorismi vastu

Terrorismi ennetamise ja selle vastu võitlemise osas koostöö arendamise ja tugevdamise jätkamine

- Tugevdada koostööd terrorismi ennetamise ja selle vastu võitlemise osas ennetuse, teabe ning kohtu- ja politseikoostöö tasandil.

- Jätkata ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide 1988/11, 1989/11 ja 1373/01 elluviimist ning ratifitseerida kõik asjaomased rahvusvahelised konventsioonid ja protokollid.

- Jätkata koostööd terrorismi töörühma raames.

- Rakendada terrorismivastaseid õigusakte, sealhulgas selliseid, milles käsitletakse terrorismi rahastamise ennetamist ja selle vastu võitlemist, tagades samal ajal inimõigustest kinnipidamise.

3.4 Koostöö võitluses organiseeritud kuritegevuse vastu

Organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise rahvusvaheliste instrumentide ratifitseerimine ja rakendamine

- Rakendada ÜRO piiriülese organiseeritud kuritegevuse konventsiooni ning selle lisaprotokolle, milles käsitletakse rändajate salaja üle maa-, õhu- või merepiiri toimetamise tõkestamist; tulirelvade, nende osade ja komponentide ning laskemoona ebaseaduslikku tootmist ja kaubandust ning inimestega, eelkõige naiste ja lastega, kauplemise takistamist, sellise kauplemise vastu võitlemist ja selle eest karistamist.

- Töötada välja õigusaktid, tuginedes asjaomastele rahvusvahelistele normidele ja instrumentidele.

- Töötada välja inimkaubanduse ennetamist ja selle vastu võitlemist käsitlevad õigusaktid, tuginedes rahvusvahelistele normidele ja instrumentidele.

- Parandada kõige kaitsetumate inimrühmadega (naised ja lapsed) tegelemist.

- Tegelda koolitamisega organiseeritud kuritegevuse ennetamise ja sellega võitlemise osas, eelkõige inimkaubanduse teemal, sealhulgas selle kaubanduse ohvrite kindlakstegemine, kaitse ja abistamine.

- Parandada kuritegude iseloomu, ebaseadusliku üle piiri toimetamise, kaubitsemise ja ärakasutamise meetodite analüüsimise vahendeid.

- Vahetada teavet ja tavasid küberkuritegevuse ennetamise ja sellega võitlemise valdkonnas.

Inimkaubanduse vastu võitlemise meetodite väljatöötamine

- Tõhustada üldstrateegiat, mis hõlmab rändajate värbajaid, transportijaid ja majutajaid, ärakasutajaid ning muid vahendajaid, kliente ja kasusaajaid.

- Käivitada kohtunikele, politseijõududele ja piirivalvuritele suunatud koolitused.

3.5 Võitlus narkootikumide, sealhulgas uimastikaubandusega ja selle ennetamine

Uimastikaubanduse, sealhulgas nende transiidi ja ekspordi ning narkomaania vastu võitlemise tugevdamine, eelkõige ennetamise kaudu, mis toimub riikliku narkovastase võitluse strateegia erinevate peatükkide rakendamise raames

- Tugevdada uimastiennetuse ja uimastite vastase võitluse riiklikku strateegiat, hõlmates nõudluse ja pakkumise vähendamist ning ennetamise ja piirkondlikke arendustegevuse meetmeid.

- Jätkata dialoogi uimastite kasutamise ennetamise ja nende vastu võitlemise teemal.

- Käivitada koostöö Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskusega (EMCDDA), eelkõige ühistegevus riikliku narkootikumide ja narkomaania seirekeskusega.

- Käivitada ametitele ja seaduse kohaldamise (eelkõige politseijõud), narkomaanidega tegelemise ja nende ravimise eest vastutavatele isikutele suunatud koolitused.

- Suurendada uimastivaldkonnaga tegeleva riikliku komisjoni võimekust.

- Teha koostööd kanepitaimede jätkuva hävitamise raames ja rakendada alternatiivseid arengukavasid.

- Maroko peab välja töötama uimastisõltlaste ennetus-, ravi- ja rehabiliteerimiskavad, sealhulgas koostöös Euroopa Nõukogu pädevate organitega.

- Tugevdada eristruktuure, mis võimaldavad tagada uimastisõltuvuses olevate inimeste meditsiinilise ja sotsiaalse abistamise.

- Teha koostööd eesmärgiga töötada välja eeskirjad keemiliste lähteainete ja muude uimastite tootmiseks kasutatavate ainete väärkasutamise puhuks.

3.6 Rahapesu ning majandus- ja finantskuriteod

Jõupingutuste ja koostöö tugevdamine rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu võitlemisel

- Rakendada assotsieerimislepingu artiklit 61.

- Vahetada teavet õigusaktide, tavade, Euroopa tüpoloogiate ja rahvusvaheliste instrumentide kohta, eelkõige rahapesuvastase töökonna soovitused rahapesu ja terrorismi rahastamise ennetamise ja selle vastu võitlemise kohta.

- Jätkata õigus- ja regulatiivraamistiku väljatöötamist rahapesu ja terrorismi rahastamise ennetamise ja selle vastu võitlemise osas kooskõlas rahapesuvastase töökonna soovituste põhimõtetega.

- Tõhustada rahapesu ja terrorismi rahastamise ennetamise ja selle vastu võitlemise riiklikku kava.

- Parandada teabevahetust Euroopa rahapesu andmebüroode (Financial Intelligence Unit, FIU) süsteemide ja Maroko süsteemide vahel, eelkõige Egmonti rühma raames.

- Töötada välja kohtunikele, prokuröridele, politseijõududele ja kõigile muudele asjaomaste asutuste töötajatele suunatud koolituskavad kõnealuses valdkonnas.

- Suurendada Maroko rahapesu andmebüroo võimekust ja tugevdada selle ennetavat rolli.

- Jätkata maksukohustuslaste teadlikkuse suurendamise kampaaniaid.

- Töötada välja maksukohustuslaste kontrollimise ja jälgimise menetlused.

3.7 Piirihaldus, isikute liikuvus ja rändepoliitika, rahvusvaheline kaitse ja varjupaigaküsimused

Rände, liikuvuse ja julgeoleku üle dialoogi jätkamine, eesmärgiga:

- korraldada paremini seaduslikku rännet;

- suurendada maksimaalselt rände positiivset mõju arengule;

- võidelda tõhusalt ebaseadusliku rände ja inimkaubanduse vastu, sealhulgas koostöö tagasivõtmise ja parema piirikontrolli osas;

- edendada rahvusvahelist kaitset ja tõhustada varjupaigapoliitikat;

- edendada ja austada rändajate õigusi, nii ELis elavate Maroko kodanike kui ka kolmandatest riikidest pärit kodanike õigusi Marokos;

- edendada ELi seaduslikult saabuvate Maroko rändajate integratsiooni ning samuti oma päritoluriiki naasvate marokolaste sotsiaalse ja kutsealase taasintegreerimise algatusi.

Dialoogi eesmärk on sõlmida liikuvuspartnerlus, mille raames lepivad mõlemad pooled kokku ja viivad ellu mitmeid algatusi rände, liikuvuse ja julgeoleku valdkonnas. Dialoogi kaudu kindlaks määratud meetmed hõlmavad muu hulgas seaduslike rändevõimaluste edendamist, viisade saamise tingimuste lõdvendamist (kasutades muu hulgas ära ELi viisaeeskirja), päritoluriigi poolt tagasivõtmist ning sotsiaalset ja kutsealast taasintegreerimist vabatahtliku naasmise puhul.

See liikuvuspartnerlus on loodud pikaajalise koostööraamistikuna kooskõlas üldist rännet, liikuvust ja Maroko poliitikameetmeid selles valdkonnas käsitleva lähenemisviisiga ning see põhineb poliitilisel dialoogil ja koostööl, mis areneb ajas Maroko ja ELi olemasolevate suhete põhjal.

Rahvusvahelise kaitse ja varjupaigapoliitika arendamine järgneva kaudu:

- Maroko õigus- ja institutsioonilise raamistiku tugevdamine varjupaigaõiguse valdkonnas kooskõlas rahvusvaheliste normide ja Maroko põhiseadusega;

- Genfi 1951. aasta konventsiooni ja selle 1967. aasta protokolli rakendamise jätkamine, näiteks rahvusvahelist kaitset vajavate rändajate kindlaksmääramise tingimuste, mittetagasisaatmise põhimõtte kohaldamise ja pagulasstaatuse saamise tagajärgede osas.

- Riiklike rändealaste strateegiate tugevdamine, võttes arvesse rahvusvahelise kaitse vajadusi ja vajadust pakkuda pagulastele kestvaid lahendusi, mis võimaldaks neid ka integreerida.

- Koostöö jätkamine ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametiga tema volituste rakendamise raames Marokos ja kogu varjupaigataotluste menetluse eest vastutavate riiklike struktuuride väljaarendamine.

3.8 Isikuandmete kaitse

Isikuandmete kõrgetasemelise kaitse tagamine infoühiskonna, riiklike andmebaaside ja elektroonilise andmevahetuse rakenduste arendamise raames

- Tõhustada koostööd isikuandmete kaitse kontrollimise riikliku komisjoni ja sarnaste Euroopa isikuandmete käsitlemise kontrolliasutuste vahel.

- Kaitsta isikuandmeid seoses e-kaubanduse arenemisega (elektrooniline allkiri, domeeninimede haldamine).

4. RAHVASTE LÄHENDAMINE

4.1 Parlamentaarne koostöö

- Tugevdada ELi-Maroko parlamentaarse ühiskomisjoni tegevust.

- Suurendada parlamendi tehnilist, organisatsioonilist ja seadusandlikku võimekust.

- Teha koostööd Maroko parlamendi ja Euroopa Parlamendi vahel, et tugevdada eelkõige käesoleva tegevuskava elluviimise kaudu Maroko ja ELi partnerlust.

4.2 Teabevahetuse ja konsultatsioonivõrgustike edendamine kodanikuühiskonna esindajate vahel ja uute osalejate kaasamine

- Suurendada Maroko kogukondade esindajate organisatsioonilist ning juhtimisalast ja kampaaniavõimekust.

- Edendada vahetusi Maroko ja Euroopa valitsusväliste organisatsioonide vahel.

- Lihtsustada kodanikuühiskonna, eelkõige noorsooühingute juurdepääsu info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatele.

- Suurendada piirkondliku arengu ametite rolli koostööprogrammide rakendamisel, kogemuste vahetamisel ja kodanikuühiskonna esindajate võimekuse parandamisel.

- Luua tõhus dialoog ELi (sealhulgas Põhiõiguste Ameti) ja Maroko inimõiguste riikliku nõukogu vahel.

4.3 Suhete struktureerimine Maroko ja ELi territoriaalüksuste vahel ning Regioonide Komiteega

- Tõhustada vahetusi Maroko ja Euroopa kohalike omavalitsuste vahel Euroopa ja Vahemere piirkonna riikide kohalike ja piirkondlike omavalitsuste assamblee raames.

- Edendada kohalike omavalitsuste koostööprojektide väljatöötamist, eelkõige arenguametite kaudu.

- Edendada mitmetasandilist valitsemist ja koostööd erinevatel institutsioonilistel tasanditel.

- Tugevdada kohalikke omavalitsusi ning nende ajakohastamise ja koolitamise kavasid.

4.4 Maroko majandus- ja sotsiaalnõukogu ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee koostöö

Seoste tugevdamine ja struktureeritud koostöö edendamine Maroko majandus- ja sotsiaalnõukogu ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vahel

- Luua struktureeritud koostöö ja korrapärane dialoog nende kahe institutsiooni vahel.

- Edendada sotsiaalset dialoogi Maroko sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna vahel ning ELi organisatsioonidega.

- Vahetada teavet, väljaandeid ja andmebaase, et aidata kaasa tegevuse täiustamisele ja arutelu rikastamisele kahes kõnealuses institutsioonis.

- Korraldada ühiskonverentse ühist huvi pakkuvatel teemadel.

4.5 Koostöö ombudsmani institutsiooni ja Euroopa ombudsmani vahel

Struktureeritud koostöö ja korrapärase dialoogi loomine nende kahe organi vahel

- Suurendada teadmisi vahendamise valdkonnas.

- Töötada välja tegevuskava praegu läbiräägitava konventsiooni kohta, eelkõige järgmistes küsimustes:

  – kodanikuõiguste tugevdamise mehhanismid riigiasutuste suhtes;

  – avaliku sektori kutse-eetika parandamise mehhanismid;

  – inimõiguste levitamise mehhanismid ja hea halduse põhimõtted.

- Koordineerida kahe institutsiooni tegevus rahvusvahelistes organites.

4.6 Kultuurikoostöö

- Viia lõpule kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise UNESCO 2005. aasta konventsiooni ratifitseerimise ja rakendamise protsess.

- Suurendada kultuurikoostööd kultuuridevahelise dialoogi edendamise nimel.

- Tegutseda sellistel rahvusvahelistel foorumitel nagu UNESCO, et edendada ja kaitsta kultuurilist mitmekesisust.

- Edendada dialoogi ja koostööd ajaloolise pärandi säilitamise ja väärtustamise osas ning kuultuuritööstuste arendamist.

- Laiendada Maroko osalemist Vahemere piirkonna kultuurikoostöö programmides (Euromed Heritage ja Euromed Audiovisuel), kaasates sinna asjaomased Maroko asutused nagu audiovisuaalse kommunikatsiooni ülemamet (Haute Autorité de la Communication Audiovisuelle (HACA)), tamasikti kultuuri kuninglik instituut (Institut Royal de la Culture Amazighe (IRCAM)), välismaal elava maroko kogukonna nõukogu (Conseil de la communauté marocaine à l'étranger (CCME)) jne.

- Ajakohastada ja parandada (avaliku ja eraõigusliku) kultuurisektori haldamist.

- Arendada Maroko rolli kultuuridevahelise dialoogi edendamisel kultuuritööstuste tugevdamise kaudu, eesmärgiga tõhustada sellise audiovisuaalse sisu tootmist ja levitamist, milles käsitletakse eelkõige ELiga ühiseid väärtusi ja eesmärke.

- Teha koostööd põhja ja lõuna vaheliste suhete eest vastutava Euroopa Nõukogu keskusega.

- Teha koostööd Tsivilisatsioonide Liitu käsitleva Maroko riikliku tegevuskava ümbersõnastamisel.

B. ÜHINE MAJANDUSRUUM

5. MAJANDUSLIK JA SOTSIAALNE REFORM

5.1 Makromajanduslik raamistik

Makromajandusliku võimekuse parandamiseks ning majanduskasvu, tööhõive ja arengu edendamiseks tehtud edusammude toetamine

- Jätkata makromajandusliku raamistiku stabiilsuse tugevdamist, sealhulgas jooksevkonto jätkusuutliku seisundi edendamise ja majanduse väliskaubanduse arendamise kaudu.

- Jätkata ettevaatlikku eelarvepoliitikat, eesmärgiga konsolideerida eelarvet keskpikas perspektiivis, et tagada riigirahanduse stabiilsus ja jätkusuutlikkus.

- Jätkata riigivõla vähendamise poliitikat.

- Suurendada keskpanga suutlikkust pangasüsteemi järelevalvepoliitika ja inflatsiooni ohjeldamise poliitika rakendamisel.

- Tugevdada finantsjuhtimise süsteemi, eelkõige oskusteabe vahetamise kaudu.

- Mitmekesistada majanduskasvu allikaid.

- Jätkata riigiasustuste reformimist.

- Jätkata jõupingutusi reformimaks energia ja teatud toiduainete hinna toetustesüsteemi selliselt, et väheneks eelarvekoormus ja oleks tagatud riigirahanduse jätkusuutlikkus, arvestades meetmetes eelkõige piisavalt madala sissetulekuga inimestega.

5.2 Maksusüsteem

Rahvusvahelistele ja Euroopa normidele vastava maksupoliitika ja -haldamise kehtestamise jätkamine

Avaliku sektori tulude taseme tagamine ja maksusüsteemi võrdsuse suurendamine

- Jätkata erikordade vähendamist ja piirata uute maksuvabastuste kehtestamist.

- Laiendada maksubaasi.

- Jätkata käibemaksureformi, lihtsustades ja parandades selle maksu majanduslikku neutraalsust.

- Jätkata tulumaksureformi.

- Parandada maksukohustuse täitmist ja suurendada järk-järgult varimajanduse maksustamist.

Maksuhalduse ajakohastamine

- Jätkata maksude peadirektoraadi teenuste arvutistamist.

- Jätkata maksusüsteemi lihtsustamist, eelkõige deklaratsiooni esitamise, vaidlustamise või karistuste tähtaegade ühtlustamise kaudu.

- Parandada maksukontrolli tõhusust ja tulemuslikkust, tuginedes eelkõige uutele lähenemisviisidele, nagu riskipõhine ja suunatud käsitlus, ning andes maksu peadirektoraadi kasutusse vahendid, millega saab auditeid automaatselt kavandada.

- Parandada sisekontrollisüsteeme: otsuste jälgitavus, haldamise sisemenetlused, haldamise audit ja kontroll, tulemuslikkuse näitajate jälgimise vahend, tulemustabel jne.

- Parandada teenuste kvaliteeti üldiselt ja eelkõige kliendivastuvõttu.

Maksualane koostöö ja järkjärguline ühtlustamine Euroopa ettevõtete tulumaksusüsteemiga

- Jätkata ja süvendada dialoogi maksualase hea valitsemise põhimõtete rakendamise üle, sealhulgas ELi tegevusjuhend äriühingute maksustamise kohta.

- Rakendada Euroopa ja Vahemere piirkonna ettevõtlusharta investeerimist soodustavat maksualast mõõdet.

- Koolitada maksude peadirektoraadi juhtivtöötajaid.

5.3 Avaliku sektori finantsjuhtimine ja -kontroll

Avaliku sektori kulude kavandamise, juhtimise, täitmise ja kontrolli tingimuste läbipaistvuse, tõhususe ja tulemuslikkuse suurendamine

Riigi rahanduse mõistliku juhtimise rakendamise jätkamine

- Võtta vastu ettevalmistamisel olev eelarveseadust käsitlev uus seadus, millega sätestataks järgmised põhimõtted:

  – mitmeaastane kavandamine;

  – tulemuslikkusele suunatud juhtimine;

  – eelarve läbipaistvus eelarvestruktuuri ümbertegemise kaudu, muutes selle rohkem kavapõhiseks;

  – eelarve jätkusuutlikkuse tagamine uute normide loomise kaudu;

  – parlamendi suurem ja selgem roll eelarveprotsessis.

Avaliku sektori raamatupidamise ajakohastamise jätkamine, minnes järk-järgult üle tekkepõhisele arvestusele

- Laiendada avaliku sektori kulude juhtimise infosüsteemi.

- Suurendada eelkõige dekontsentreeritud ametiasutuste ja eelarve haldamise eest vastutajate võimekust.

- Ajakohastada riigi kohalike rahaliste vahendite haldamise süsteemi.

Avaliku sektori kulude sisekontrolli süsteemi ajakohastamine

- Parandada jätkuvalt avaliku sektori kulude nõuetekohasuse ja tõhususe auditeerimise ja kontrolli eest vastutavate avaliku sektori asutuste (riiklik finantsinspektsioon, ministeeriumide või piirkondlike omavalitsuste haldusalas tegutsevad üldinspektsioonid) suutlikkust.

- Jätkata järkjärgulist lähenemist rahvusvahelistele standarditele ja meetoditele (Rahvusvaheline Arvestusekspertide Föderatsioon (IFAC), Siseaudiitorite Instituut, Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon (INTOSAI), samuti ELi parimatele tavadele avaliku sektori kulude ja tulude auditeerimise ja kontrolli valdkonnas.

- Kohaldada avaliku sektori asutuste juhtide (eelarvevahendite käsutajad), audiitorite ja raamatupidajate vastutust käsitlevaid õigusakte.

- Suurendada suutlikkust selliste õigusaktide tõhusamaks kohaldamiseks, mis käsitlevad riigi finantskontrolli riigiettevõtete üle.

- Jagada kogemusi ja oskusteavet riigi rahanduse kontrollimise ja auditeerimisega tegelevate Maroko asutuste ning ELi sarnaste asutuste vahel.

Avaliku sektori kulude sõltumatu kontrolli süsteemi tugevdamine

- Tugevdada kontrollikoja suutlikkust.

- Jagada kogemusi Maroko kontrollikoja ning ELi liikmesriikide sõltumatute kontrolliasutuste vahel.

- Tõsta eelarvedemokraatiat Maroko parlamendi volituste ja analüüsivõime suurendamisega iga-aastaste eelarveseaduste vastuvõtmise ja täitmise etappides.

5.4 Struktuurireformid Maroko majanduse konkurentsivõime tõstmiseks

Struktuurireform ja areng toimiva ja konkurentsivõimelise turumajanduse suunas

- Jätkata ettevõtluskeskkonda parandavate reformide, sealhulgas pooleliolev töö investeeringute harta kallal ja füüsilise infrastruktuuriga seotud meetmed, et toetada investeerimist, suurendada konkurentsivõimelisust ja arendada tööhõivet.

- Võtta kaubandust ja investeerimist mõjutavate meetmetega seoses kasutusele kiirhoiatus- ja nõustamismehhanism.

- Rakendada riikliku tööstusarengu pakti ning kaubandust ja turustamist käsitleva Rawaj kava raames integreeritud tööstusplatvorme ja kaubandustsoone käsitlevat üldkava.

- Parandada tööstusliku ja kaubandusliku otstarbega maa-alade kasutuselevõttu.

- Jätkata tootlikkuse parandamist ja tööjõu koolitamist käsitlevate meetmete elluviimist olulistes majandussektorites, iseäranis sektorites, millele on osutatud riiklikus tööstusarengu paktis (aeronautika, auto-, elektroonikatööstus, *offshoring*, põllumajanduslik toidutööstus, tekstiilitööstus).

- Teha strateegilisi ja kaubandusuuringuid, mis võimaldavad arendada tööstussektoreid ja uusi tegevusalasid.

5.5 Tööhõive (sealhulgas sotsiaalsed põhiõigused ja tööõiguse põhireeglid) ning sotsiaalpoliitika

Tugevdada dialoogi ja koostööd, mis käsitleb tööhõivet, sotsiaalpoliitikat ning soolist võrdõiguslikkust

Edendada soolist võrdõiguslikkust

- Edendada igal tasandil (tööhõive, haridus, koolitus, ettevõtlus ja otsustamine) aktiivselt soolist võrdõiguslikkust.

- Jätkata soolise võrdõiguslikkuse ning sooliste stereotüüpide kaotamise poliitikat.

- Lapseootel naiste jaoks parem kaitse töökohal.

Tugevdada sotsiaalseid põhiõigusi ja tööõiguse põhireegleid

- Luua soodsad tingimused ühinemisvabadust ja ühinemisõiguse kaitsmist käsitleva ILO konventsiooni nr 87 ratifitseerimiseks.

- Tugevdada ILO konventsioonide nr 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 ja 182 rakendamise ja kohaldamise kontrollimist.

- Tugevdada tööõiguse, sealhulgas laste tööd käsitlevate sätete rakendamise kontrollimehhanisme.

- Jätkata läbirääkimisi majandus- ja sotsiaalpartneritega, et võtta vastu seadus streigiõiguse rakendamise kohta.

- Tugevdada asjakohaseid ja sõltumatuid struktuure (kahe- ja kolmepoolse) sotsiaaldialoogi pidamiseks, sealhulgas sotsiaalpartnerite võimekust.

- Edendada ettevõtete sotsiaalset vastutust ning selliste ettevõtlustavade arendamist, mille puhul peetakse kinni ÜRO ülemaailmsest kokkuleppest, ILO kolmepoolsest põhimõtete deklaratsioonist rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika kohta ning OECD vastava valdkonna tavadest.

- Tugevdada töötervishoiu-, -hügieeni ja -ohutuse edendamise ja järelevalve vahendit, sealhulgas järgmiste meetmete abil: vastavasisulised koolitused, ettevaatuspõhimõtte institutsionaliseerimine, ohtlike või mürgiste ainete käitlemisest tulenevate kutseohtude ärahoidmine ning valdkondlike parimate tavade ja analüüside jagamine, et vähendada õnnetuste ja kutsehaiguste tekkimist.

- Lähendada riigi õigusakte ELi direktiivide üldpõhimõtetele, mis käsitlevad kutsealaste riskide vältimist, töötervishoiu ja -ohutuse kaitset, riski- ja õnnetustegurite kõrvaldamist, teavitamist, konsulteerimist ja tasakaalustatud osalust ning töötajate ja nende esindajate väljaõpet,[2] ning teha seda kooskõlas riikliku töötingimuste instituudiga.

- Tugevdada tööõnnetuste üldise statistika registreerimise ning läbipaistva ja sidusa käsitlemise meetodeid.

Tööhõive-, tööalase konkurentsivõime ja inimväärse töö poliitika elluviimine, eesmärgiga arendada tööhõivet ja võidelda tööpuuduse vastu. Juurdepääsu parandamine tootlikule inimväärsele tööle ametlikus majanduses

[2] Nõukogu direktiiv 89/391/EMÜ, 12. juuni 1989, töötajate töötervishoiu ja tööohutuse parandamist soodustavate meetmete kehtestamise kohta, EÜT L 183, 29.6.1989.

- Edendada kooskõlas õiguse ja sotsiaalse võrdsuse põhimõtetega Marokos tööhõive-, tööalase konkurentsivõime ja inimväärse töö poliitikat, võttes seejuures arvesse Euroopa tööhõivestrateegia ja Marrakechis 2008. aasta novembris toimunud Euroopa-Vahemere piirkonna ministrite konverentsil määratletud tegevusraamistiku suuniseid. Eelkõige läbi järgmise tegevuse.

  – Suurendada elanikkonna osakaalu ametlikus tootmissektoris, naiste osakaalu tööhõives ning füüsilisest isikust ettevõtjate osakaalu üldises tööhõives.

  – Arendada iseäranis noorte seas erialakoolitust (eelkõige praktika ja praktikat sisaldav kutseõpe), et parandada nende tööalast konkurentsivõimet.

  – Kohandada kvalifikatsioone paremini tööturu vajadustega, eriti eesmärgiga lihtsustada noorte ja naiste juurdepääsu tootlikele ja ametlikele töökohtadele.

  – Rakendad**a** aktiivsete tööhõivemeetmete hindamis- ja kontrollimehhanismi, et suurendada nimetatud meetmete tõhusust ja kooskõla tööturu vajadustega. Suurendada riikliku tööhõive- ja pädevuskeskuse (ANAPEC) võimekust.

  – Juurutada inimväärse töö tervikprogrammi pärast selle vastuvõtmist Maroko ja ILO poolt ning teostada järelevalvet selle eesmärkide ja näitajate saavutamise üle.

Sotsiaalkaitse ja sotsiaalse kaasamise üldise poliitikakava vastuvõtmise ja rakendamise edendamine

- Võtta vastu ja rakendada hüvitissüsteemi töökoha kaotuse korral.

- Jätkata püüdlusi absoluutses või suhtelises vaesuses elava või haavatavas olukorras oleva elanikkonna osakaalu kiireks vähendamiseks.

- Jätkata püüdlusi sotsiaalselt tõrjutute (näiteks slummide elanike) osakaalu kiireks vähendamiseks

- Jätkata koostööd Maroko riigi püstitatud vaesuse vähendamise ja sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamise eesmärgi täitmise nimel.

- Tagada kõikide inimeste, iseäranis kõige haavatavamate elanikkonnarühmade aktiivne sotsiaalne kaasamine tööturul osalemise julgustamise kaudu.

- Kehtestada kindlad haldus- ja reguleerivad meetmed puudega inimeste integreerimiseks ühiskonna- ja tööellu.

- Laiendada kohustuslikku ravikindlustust kõigile sotsiaal-ametialastele kategooriatele (eeskätt FIEdele ja üliõpilastele).

- Vahetada häid tavasid, et laiendada ja tugevdada sotsiaalkaitset, eeskätt seoses kõige ebasoodsamas olukorras olevate elanikkonnarühmadega.

- Tagada sotsiaalkaitsesüsteemi rahaline jätkusuutlikkus.

Kuluhüvitis- või ravikindlustusmehhanismi täiustamine viisil, mis tagab kogu (ning eelkõige sotsiaalselt ebasoodsas olukorras oleva) elanikkonna kaetuse kvaliteetse baastervishoiuteenusega

- Vähendada kodumajapidamiste, eriti kõige ebasoodsamas sotsiaalses olukorras olevate elanikkonnarühmade keskmisi otseseid kulusid (nn *out of pocket* ehk puhaskulu).

- Suurendada ravi- või hoolduskindlustuskaitset omavate elanike arvu.

Lähenemine: nimetatud reformide elluviimiseks võtab Maroko õigusnormide ühtlustamise valdkonnas ELi kaasabil arvesse ELi direktiive, mis käsitlevad tööohutust ja töötervishoidu (et töötada välja uus õiguslik ja reguleerimisraamistik kutseohtude ärahoidmise kohta), soolist võrdõiguslikkust, kaitset diskrimineerimise eest ja tööõigust. Samuti võetakse arvesse ELi põhiõiguste hartat.

5.6 Kohalik ja piirkondlik areng

- Kohaliku tasandi arengu ühtlustamine.

  – Suurendada omavalitsusüksuste institutsioonilisi ja rahalisi ressursse, iseäranis maapiirkondades (Omavalitsused 2015).;

  – Tagada omavalitsuste arengukavade üldine kasutamine (koostamine, vastuvõtmine, korrapärane läbivaatamine).

  – Edendada omavalitsuste koostööd.

  – Ajakohastada omavalitsuste juhtimist arvutipõhiseks muutmise, menetluste digitaliseerimise ning kodanikele osutatavate teenuste parandamise kaudu.

  – Suurendada piirkondlike omavalitsuste, erasektori ja vabaühenduste vahelist partnerlust kohaliku ja piirkondliku iseloomuga infrastruktuuri ja tehnika kasutamisel ja haldamisel.

  – Kasutada ära piirkondlike omavalitsuste maksupotentsiaal.

- Piirkondliku ning maa- ja linnapiirkondade vahelise ebavõrdsuse kiirem vähendamine:

  – Määratleda ja viia ellu regionaalarengu- ning teatavaid alasid (nt mägipiirkondi) käsitlev poliitika.

  – Koostada ja viia ellu regionaalarengukavad 16 piirkonnas.

  – Vähendada ebavõrdsust juurdepääsul sotsiaalsele ja majanduslikule põhiinfrastruktuurile.

  – Suurendada piirkondlikku ja kohalikku arengut edendavate organite võimekust.

  – Hinnata komisjoni ja Maroko järgmiste ühishindamiste raames Euroopa-Vahemere piirkonna ettevõtlusharta elluviimist ning vastavate rahaliste

vahendite olemasolu korral asjaolu, kas nimetatud hartat tunnustatakse ja rakendatakse üleriigiliselt ehk ka väljaspool majanduslikke tõmbekeskusi ning milline on olnud mõju eri piirkondades ja lõppkasusaajatele.

– Tugevdada Maroko ja ELi vaheliste piirkondlike ja piiriüleste kavade osas tehtavat koostööd, et vähendada piirkondade ebavõrdset arengut ja suurendada sealset heaolu.

5.7 Sotsiaal- ja inimareng

- Tõhustada riikliku inimarengu algatuse projekte.
- Tugevdada nimetatud projektide kontrolli- ja hindamissüsteemi.
- Edendada mikroprojekte kui töökohtade loomise ja stabiilse sissetuleku tagamise vahendeid.
- Suurendada naiste, noorte ja erivajadustega inimeste osalemist nimetatud projektide juhtorganites.

5.8 Säästev areng

- Rakendada riikliku keskkonnaharta säästvat arengut käsitlevaid sätteid ning säästvat arengut vastava raamseaduse vastuvõtmise abil.
- Luua ka edaspidi säästvat arengut käsitleva strateegilise planeerimisega seotud struktuure ja menetlusi ning tagada eri asjaosaliste tegevuse koordineerimine**.**

6. KAUBANDUS, TURG JA ÕIGUSLIKU REGULEERIMISE REFORM

6.1 Maroko vastava õigusraamistiku lähendamine ELi omale

- Käivitada mehhanism Maroko õiguse ja ELi acquis'i vahelise erinevuse mõõtmiseks, et hõlbustada õigusnormide lähendamise riikliku kava vastuvõtmist.
- Määrata kindlaks õigusliku reguleerimise lähendamise prioriteetsed valdkonnad, vajalikud riiklikud ressursid ning elluviimise ajakava.

6.2 Kaubandussuhted, sealhulgas põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu sõlmimine

Võttes arvesse Euromedi tegevuskavas sisalduvaid soovitusi ning edasijõudnud riigi staatust käsitleva ühisdokumendi eesmärke, teevad kaks poolt pingutusi põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu sõlmimiseks, eesmärgiga luua ühine majanduspiirkond.

AA II jaotises (kaupade vaba liikumine) võetud kohustuste täitmine

- Lahendada ELi ja Maroko vahelise assotsieerimislepingu kaubandussätetega seotud küsimusi, eeskätt eesmärgiga kõrvaldada vastastikused kaupade impordi- ja ekspordi- ning tolli- ja muud tõkked.

- Jätkata ja süvendada kaubavahetuse liberaliseerimist kooskõlas valdkonna poliitikaga.

- Täita põllumajandustooteid, töödeldud põllumajandustooteid, kala ja kalatooteid hõlmava kaubavahetuse liberaliseerimise lepingut ning teostada selle üle järelevalvet.

- Koolitada personali ja suurendada haldussuutlikkust rahvusvahelise kaubanduse valdkonnas.

Euroopa–Vahemere vabakaubanduspiirkonna edendamisele kaasaaitamine

- Jätkata Vahemere piirkonna partneritega sõlmitud piirkondlike või piirkondadevaheliste või kahepoolsete vabakaubanduslepingute täitmist.

- Täita kaubandusvaidluste lahendamist käsitlevat lepingut ja teostada selle üle järelevalvet. Toetada sealhulgas teatava arvu Maroko vahekohtunike koolitamist rahvusvahelise kaubanduse teemal, et nad suudaksid täita vahekohtuniku ülesandeid vaidluste lahendamise menetlustes.

- Teostada järelevalvet Agadiri lepingu täitmise üle kõigis valdkondades, mida leping praegu hõlmab; teha tööd uute lepinguvaldkondade, nagu investeerimisteenuste, lisamiseks ning julgustada Agadiri lepingu laiendamist ka piirkonna muudesse riikidesse.

- Viia ellu algatusi Euroopa–Vahemere partnerluse tugevdamiseks, eeskätt kaubandust ja investeerimist hõlbustava Euroopa–Vahemere ühise mehhanismi käivitamiseks, mille üks osa on kaubandust ja investeerimist mõjutav kiirhoiatus- ja nõustamismehhanism.

- Tugevdada koostööd ja dialoogi kaubanduse kaitsevahendite määratlemisel ja kasutamisel.

- Jätkata teenuskaubanduse liberaliseerimise ja asutamise üle peetavaid kahepoolseid läbirääkimisi.

Põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu sõlmimine

- Pidada läbirääkimisi Maroko ja ELi vahelise täieliku ja põhjaliku vabakaubanduslepingu sõlmimiseks, mis aitab mõlema poole turgudel järk-järgult integreeruda.

- Põhjalik ja laiaulatuslik vabakaubandusleping hõlmab järgmisi valdkondi (mittetäielik nimekiri, mille puhul on võetud arvesse õigusliku lähendamise raames kindlaks määratud prioriteetseid valdkondi):

  – tööstustoodete tehniline reguleerimine, standardid ja vastavushindamine;

  – riigihanked;

  – kapitali liikumine ja maksed;

  – intellektuaalomandi õiguste kaitse;

– sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed;

– konkurentsipoliitika;

– tolliküsimused ja kaubanduse soodustamine;

– dialoog kaubanduse kaitsevahendite üle;

– teenuskaubanduse põhjalikum liberaliseerimine ja investeeringute kaitsmine;

– säästev kaubandus ja areng;

– võimaluste uurimine tõhustamaks vastastikuseid soodustusi, mis kehtivad põllumajandustooteid, töödeldud põllumajandustooteid ja kalatooteid käsitleva vabakaubanduslepingu raames, võttes arvesse lepinguosaliste põllumajanduspoliitikat ning toodete tundlikkust ja eripära.

6.3 TÖÖSTUSTOODANGU TURULEPÄÄSU HÕLBUSTAMINE

6.3.1 Tööstustoodangu vaba liikumine (ELi ühtlustatud valdkonnad)

Tööstustoodangu turulepääsu hõlbustamine. Tööstustoodangut käsitlevate Maroko õigusaktide jätkuv ühtlustamine ELi ja rahvusvaheliste eeskirjade ja tavadega

- Jätkata edasijõudnud riigi staatuse menetluse raames kehtiva õigustiku vastavusse viimist ELi *acquis*'ga ning selle rakendamist parema infrastruktuuri kaudu.

- Jätkata standardeid, tehnilisi eeskirju ja vastavushindamist käsitlevate õigusaktide lähendamist, et ühtlustada õigusaktid järk-järgult ELi õigusraamistikuga horisontaaltasandil ja prioriteetsetes sektorites.

- Tugevdada standardimise (IMANOR), akrediteerimise (COMAC) ja vastavushindamise, metroloogia ja turujärelevalvega tegelevaid asutusi, eeskätt teabe ja eksperditeadmiste vahetamise teel ning nende integreerimise teel ELi ja rahvusvahelistesse struktuuridesse, sealhulgas Euroopa akrediteerimiskoostöö organisatsiooniga (EA) ühinemine.

- Pidada läbirääkimisi lepingu sõlmimiseks vastavushindamise ja tööstustoodangu vastuvõetavuse kohta ühist huvi pakkuvates valdkondades, kus õigusaktid ja standardid ühtivad ELi omadega.

6.3.2 Piirangute kaotamine (ELiga ühtlustamata valdkonnad)

Kaupade liikumise hõlbustamine ja halduskoostöö parandamine

- Jätkata diskrimineerivate meetmete ennetamist ning tagada huvitatud pooltele võimalus tõstatada täheldatud probleeme.

- Tugevdada keskset kontaktpunkti ja tehniliste kaubandustõkete lepingu alusel loodud teabepunkti, et hõlbustada teabeedastust ning koostööd ELi ja Maroko vahel ning ettevõtjatega.

- Analüüsida jätkuvalt Maroko õigusakte, mis käsitlevad kaupade märgistamist, koostist, tootmist ja kirjeldamist, et lähendada neid ELis kehtivatele üldpõhimõtetele.

- Teha kindlaks ja vaadata läbi mittetariifsed tõkked ning lihtsustada nende kaotamist Euromedi kaubanduse hõlbustamise mehhanismi abil.

6.4 Tervise ja taimetervise valdkonna küsimused

Looma- ja taimetervise parandamine, toidu ja sööda ohutuse tagamine ning Maroko ja ELi vahelise kaubanduse hõlbustamine

- Jätkata tervise ja taimetervise meetmete kohaldamist käsitleva WTO lepingu, Maailma Loomatervishoiu Organisatsiooni rahvusvaheliste standardite, rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni ja *codex alimentariuse* täitmist.

- Ajakohastada looma- ja taimetervise-, toidu ja sööda ohutuse ning loomade heaolu eeskirju, et ühtlustada neid ELi kaitsetaseme ja eeskirjadega, milles käsitletakse muu hulgas hügieeni, tuvastamist ja jälgitavust, elusloomi, toitu ja sööta, kalatooteid jne. Eeskätt tuleks:

  – võtta vastu õigusnormid, mis on töötatud välja ja kiidetud heaks mestimisprojekti raames, mida rahastas EL vahemikus 2007–2009;

  – võtta vastu toiduohutuse seaduse nr 28-07 rakenduseeskirjad.

- Julgustada põllumajandusliku toidutööstuse, sealhulgas kalatööstuse hügieeni- ja ohutusnormide ajakohastamist vastavalt seadusele nr 28-07.

- Teha koostööd pestitsiidide registreerimise, toidus ja söödas sisalduvate jääkide ja saasteainete kontrollimise ning taimedele või taimsetele saadustele kahjulike organismide sissetoomise vastu võetavate kaitsemeetmete valdkonnas.

- Koostöö riikliku toiduohutuse ametiga, eesmärgiga:

  – parandada nakkuslike loomahaiguste ennetamist ja kaotamist;

  – rakendada toiduohutust käsitlevaid uusi eeskirju (seadus nr 28-07);

  – muuta piiripunktid nõuetekohaseks;

  – ajakohastada laborid akrediteeringute saamiseks.

- Jätkata koostööd riikliku toiduohutuse ametiga, et asutada loomatervishoiu piirkonnapõhine süsteem ekspordi hõlbustamiseks Maroko ja Euroopa Liidu vahelise vabakaubanduslepingu raames.

- Jätkata koostööd ohutust käsitleva hoiatusmehhanismi raames ja osaleda kiirhoiatusmehhanismis vastavalt ELi üldeeskirjadele**.**

- Toetada Maroko jätkuvat osalemist süsteemis TRACES *(Trade Control and Expert System)*.

- Teha koostööd riikliku toiduohutuse ametiga, eesmärgiga rajada Marokos põllumajanduslike toidutööstusettevõtete heakskiitmise süsteem (loomse päritoluga toiduained). Nimetatud süsteem peab:

  a) tagama Maroko tarbijate tervise kaitse;

  b) kujutama vahendit, millega suurendatakse läbipaistvust, prognoositavust ja kontrollimiste usaldusväärsust, et hõlbustada kaubandust;

  c) põhinema eksportivate riikide ametlike inspekteerimis- ja sertifitseerimissüsteemide hindamisel (spetsiaalsete toodete või asutuste asemel) kooskõlas direktiivide ja rahvusvaheliste standardite, iseäranis *codex alimentariuse* CAC/GL 26-1997 raames kehtestatud põhimõtetega;

  d) tagama riikliku toiduohutuse ameti ressursside tõhusa kasutamise.

Lähenemine**:** nimetatud eesmärkide saavutamiseks kehtestab Maroko vajalikud prioriteedid ning võtab vastu õigusnormid, nagu toiduohutuse seaduse nr 28-07 rakenduseeskirjad või õigusakti eelnõud, mis on töötatud välja mestimisprojekti raames, mida EL rahastas vahemikus 2007–2009. Õigusnormide lähendamise raames võtab Maroko ELi kaasabil arvesse ELi õigusakte veterinaar- ja fütosanitaarpoliitika valdkonnas.

6.5 Põllumajandus ja kalandus

Põllumajandus

Põllumajandussektori ajakohastamine ja suutlikkuse suurendamine kaubavahetuse liberaliseerimise raames ning kooskõlas Maroko keskkonnakava (Plan Maroc Vert) sihtidega

- Arendada solidaarset põllumajandust (Maroko keskkonnakava II sammas), eeskätt tundlike ja ebasoodsas olukorras olevate piirkondade väikesemahulist põllumajandust. Esmatähtis tegevus väljapakutud partnerprogrammide tõhustamise raames on järgmine:

  – vahemere puuviljakasvatuse arendamine mägipiirkondades, eesmärgiga võidelda vaesuse vastu;

  – kohaliku toodangu arendamine vastavalt kahe poole huvivaldkondadele;

  – põllumajandussektori majandusliku olukorra parandamine, eriti mehhaniseerimise, turustamise, väiketootjatele pakutavate teenuste, tehnilise innovatsiooni, tootmise ja kvaliteedi tõstmise püüdluste jmt vallas;

  – kvaliteetse tootmise arendamine muu hulgas bioloogiaharus;

  – koostöö geograafiliste tähiste valdkonnas;

  – loodusvarade ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamine.

- Edendada kvaliteetset tootmist ning suurendada sektoritevahelist koostööd.

- Hõlbustada, tugevdada ja julgustada partnerluse sisseseadmist Maroko ja ELi põllumajandustootjate kutseorganisatsioonide vahel.

- Alustada läbirääkimisi kahepoolse lepingu sõlmimiseks geograafiliste tähiste kaitsmise kohta alates kolmandast kuust pärast põllumajandusliku kaubavahetuse, põllumajandustööstuse ja kalanduse liberaliseerimist käsitleva lepingu jõustumist.

- Abistada Marokot maaelu arengu katseprojektideks (ENPARD) vajalike tingimuste kiires täitmises ning võimaldada keskmises perspektiivis ENPARDi algatuse aastapõhist arendamist.

Muu kui tervishoiuvaldkonna reguleerimine ja standarditega vastavusse viimine ning põllumajandus- ja kalandussaaduste heade tavade koodeks

- Lähendada õigusakte, mis käsitlevad standarditega vastavusse viimist mujal kui tervishoiuvaldkonnas ning põllumajandus- ja kalandussaaduste heade tavade koodeksit, et ühtlustada need järk-järgult ELi õigusraamistikuga.

- Tugevdada ja nõustada põllumajandus- ja kalandussaaduste eespool nimetatud aspektidega tegelevaid institutsioone (sõltumatu ekspordi kontrolli ja koordineerimise asutus EACCE, riiklik toiduohutuse amet jm), eeskätt teabevahetuse abil ja nende integreerimisega Euroopa ja rahvusvahelistesse struktuuridesse.

- Erialaspetsialistide koolitamine muu kui tervishoiuvaldkonna vastavusnõuete ning eeskirjade kohaldamise valdkonnas.

Kaubanduse hõlbustamine põllumajandus- ja kalandussaaduste suhtes kehtivate mittetariifsete tõkete kõrvaldamisega

- Ajakohastada Maroko seadusi toidu märgistamise, koostise, tootmise ja esitlemise kohta ning põllumajandus- ja kalandussaaduste kirjeldamise kohta.

- Liikuda lähemale ELi üldpõhimõtetele lihatoodete ning rasvainete sisalduse jne märgistamise kohta.

Keskkonnakava õigusnormide ühtlustamise parandamine kooskõlas lähendamise eesmärgiga

- Suurendada põllumajandussektori õigussuutlikkust ja valdkondlikku poliitikat järgmiselt: tutvustada ELi siseseid ja väliseid haldusmehhanisme, eeskätt põllumajandusturgude ühise korralduse eri mehhanisme ning ühist põllumajanduspoliitikat.

- Ajakohastada põllumajanduse uue ajakohastamispoliitika raames toodete ja turu strateegilist järelevalvet.

Kalandus

Tagada kalanduse juhtimise raamistiku elluviimine kooskõlas strateegia „Halieutis" eesmärkidega ning ühise kalanduspoliitikaga kalavarude kaitse ja säästva kasutamise ning ühist huvi pakkuvates valdkondades

- Tagada kalavarude jätkusuutlikkus (strateegia „Halieutis" I suund):

– tõhustada teadusuuringuid;

– ühtlustada püügipiirkondade korraldamise kavasid seoses lubatud kogupüügiga;

– ajakohastada laevastikku ning kohandada püügikoormust;

– jätkata võitlust ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu;

– stimuleerida vesiviljeluse arendamist.

- Optimeerida tootmist (strateegia „Halieutis” II suund):

  – ajakohastada sadama infrastruktuuri ning kalapüügiga seotud lossimiskohti;

  – tagada sadamaala tõhus haldamine.

- Täiustada kalatoodete väärtustamist ning turustamist (strateegia „Halieutis” II ja III suund):

  – hõlbustada tööstürite juurdepääsu kvaliteetsele toorainele;

  – stimuleerida tööstusliku tootmise mitmekesistamist ja suunamist tulusamate turgude poole;

  – struktureerida ja elustada siseturgu;

  – hõlbustada kauplemist kalandustoodetega, et aidata rajada vabakaubanduspiirkond.

- Läbivate teemade integreerimine:

  – avalik haldus: tugevdada kutseorganisatsioonide nõuanderolli ning julgustada valdkonna eri segmentide vahelise dialoogi pidamist;

  – õigusraamistik: tugevdamine, täpsustamine ja ajakohastamine;

  – järelevalve ja kontroll: vahendite tõhustamine tegevusharu üleselt;

  – kvaliteet ja hügieen: rakendada meetmeid ja mehhanisme [seos punktiga 5.4];

  – tööhõive ja inimressursid: luua kalandussektori tööhõive vaatluskeskus (töötingimused, naisspetsialistide väärtustamine, majanduskeskkonnaga kohanemise meetmed);

  – konkurentsiklastrite loomine.

Lähenemine**:** kõnealuste eesmärkide saavutamiseks võtab Maroko ELi kaasabil arvesse määrust ühisele kalanduspoliitikale vastava kalavarude kaitse ja säästva kasutamise kohta (määrus (EÜ) nr 2371/2002 ja seotud aktid), samuti ühise kalanduspoliitika mehhanisme ühist huvi pakkuvates valdkondades, mis on järgmised:

– keskkonnamõõtme integreerimine;

– kontroll, seire ja järelevalve;

– teaduse toetamine.

Strateegia „Halieutis" elluviimine kooskõlas õigusnormide lähendamise põhimõttega eelkõige kalavarude jätkusuutlikkuse valdkonnas.

- Jätkata uue õigusraamistiku vastuvõtmist ja elluviimist. Sellega võetakse riigi õigusesse üle ELi eeskirjad ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi kohta ning ennekõike 29. septembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 1005/2008, millega luuakse ühenduse süsteem ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vältimiseks, ärahoidmiseks ja lõpetamiseks.

- Arendada kalapüügi üle teostatava kontrolli ja järelevalve suutlikkust ning kalatoodete seaduslikku liikumist kogu majandusharu lõikes. Suutlikkus hõlmab:

  – uueks ülesandeks täielikult välja koolitatud inimressurssi;

  – vahendeid, mis võimaldavad andmete elektroonilist haldamist kooskõlas ELi standarditega, kuna EL on Maroko kalatoodete ekspordi suurim sihtkoht;

  – kalalaevade satelliitseiret.

- Jätkata õigusraamistiku vastuvõtmist ja rakendamist merekeskkonna kaitsmiseks ja saastatuse ärahoidmiseks.

- Tagada kalandusuuringute riiklikule instituudile (INRH), kes on vastutav merekeskkonna kvaliteedi järelevalve eest, vajalikud uuringu- ja järelevalveseadmed ja -vahendid.

- Arendada vesiviljelust ning toetada vesiviljelusega tegelevat institutsiooni (vesiviljeluse arendamise amet), võttes vastu õigusliku raamistiku, millel on ergutav mõju ja mille puhul peetakse kinni rahvusvahelistest keskkonnanormidest ja -standarditest. Sellega ergutatakse investeerimist asjaomasesse valdkonda.

- Jätkata kalalaevastiku ajakohastamist püügikoormust tõstmata.

- Tagada rahvusvaheliste ja piirkondlike kalanduse haldamise organisatsioonide, eeskätt Rahvusvahelise Atlandi Tuunikala Kaitse Komisjoni ning Vahemere üldise kalanduskomisjoni vastu võetud normide rakendamine ja täielik järgimine.

- Aidata reguleerida püügikoormust vastavalt kalavarude kasutamise tasemele.

- Julgustada selektiivsete püügivahendite kasutamist.

- Aidata kaasa laevade põhjustatava reostuse ärahoidmisele.

- Kohaldada meremeeste koolitamise ja tervishoiu valdkonna standardeid ja nõudeid.

- Parandada inimeste otsimist ja päästmist merel.

6.6 Asutamisvabadus, äriühingute õigused, arvepidamine ja auditeerimine

Äriühingute asutamine

Äriühingute asutamise hõlbustamine ja ärikeskkonna parandamine

- Edendada äriühingute jaoks soodsat tegevuskeskkonda, korraldades ennekõike ümber õigussüsteemi, lihtsustades menetlusi ja vähendades bürokraatiat.
- Võtta meetmeid, mis võimaldavad tagada ettevõtete asutamise veebikeskkonnas.
- Tugevdada Maroko investeeringute edendamise ametit, mis oleks välismaiste investeeringute koondumispunkt.
- Tagada korrapärane dialoog välisinvestorite esindajatega, et parandada asutamistingimusi.
- Tugevdada koostööd Euromedi investeeringute edendamise ametitega.

Lähenemine: nimetatud eesmärkide saavutamiseks pöörab Maroko iseäranis tähelepanu järgmisele:

– haldusmenetluste lihtsustamine (veendudes, et teenustele juurdepääsu- ja teenuse pakkumise haldusmenetlused on läbipaistvad, proportsionaalsed ning põhinevad objektiivsetel kriteeriumidel, mis tagavad teenuseosutajatele prognoositavuse ja õiguskindluse).

– teenuseosutajate abistamine haldusmenetluste täitmisel (tõhustades olemasolevat teavet või rajades teenuseosutajatele ühtseid kontaktpunkte);

– „e-eeskirjade” kasutuselevõtmise laiendamine kõigile Maroko piirkondlikele investeerimiskeskustele.

Äriühinguõigus

Äriühinguõiguse ühtlustamine, et tagada kõigi poolte kaitse ja lihtsustada ettevõtjate tegevust

- Parandada aktsionäride ja muude poolte kaitset kooskõlas ELi vastavate õigusnormide ja tavadega.
- Võtta vastu eri äriühinguliikide ja avaliku sektori asutuste usaldusväärse juhtimise koodeks kooskõlas ELi ja rahvusvaheliste õigusnormidega ning teostada järelevalvet kõikide olemasolevate koodeksite täitmise üle.
- Jätkata Maroko ärijuhtimisinstituudi abistamist, eesmärgiga propageerida, juurutada ja levitada ettevõtte usaldusväärse juhtimise põhimõtteid (kohtumised, arutelufoorumid, veebilehed jne) ning tagada ärijuhtimise strateegiline järelevalve ja analüüsimine (publikatsioonid, uuringud, ärijuhtimise vaatluskeskus).
- Viia lõpule äriregistri ajakohastamine ning riigi ametlikus teatajas avaldamise süsteem kolmandate poolte teavitamiseks.

Lähenemine: nimetatud eesmärkide täitmiseks võtab Maroko haldusliku lähenemise valdkonnas ELi kaasabil arvesse ELi õigusnorme äriühingu õiguse kohta.

Arvepidamine ja auditeerimine

ELi ja rahvusvaheliste arvepidamis- ja auditeerimisstandardite täitmine eelkõige börsil noteeritud äriühingute poolt

- Jätkata pingutusi kvaliteetse auditeerija elukutse edendamiseks.
- Jätkata meetmeid, mida on võetud selleks, et börsil noteeritud äriühingud võtaksid vastu ja täidaksid ELi ja rahvusvahelisi arvepidamis- ja auditeerimisstandardeid, sealhulgas järgmisi:
  - neljas nõukogu direktiiv, 25. juuli 1978, mis põhineb asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktil g ja käsitleb teatavat liiki äriühingute raamatupidamise aastaaruandeid (78/660/EMÜ);
  - seitsmes nõukogu direktiiv, 13. juuni 1983, mis põhineb asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktil g ja käsitleb konsolideeritud aastaaruandeid (83/349/EMÜ);
  - Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. juuli 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1606/2002 rahvusvaheliste raamatupidamisstandardite kohaldamise kohta;
  - Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2006. aasta direktiiv 2006/43/EÜ, mis käsitleb raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud aruannete kohustuslikku auditit.

6.7 Teenused, finantsteenused ja postiteenused

Maroko teenustesektori jätkuv areng

- Maroko õiguse ühtlustamine ELi õigusega sektoriüleselt või sektoripõhiselt kohaldatavate õigusaktide osas, eesmärgiga lähendada Maroko õigusnorme ELi omale.
- E-kaubanduse arengu soodustamine.
- Teenuskaubanduse hindamise tõhustamine.
- Kutsealaste kvalifikatsioonide vastastikuse tunnustamise alaste arutelude toetamine teenuskaubanduse ja ettevõtluse protokollis sätestatud ulatuses, et soodustada teenuseosutajate liikuvust.

Lähenemine: nende eesmärkide saavutamiseks võtab Maroko arvesse

- direktiivi 2000/31/EÜ elektroonilise kaubanduse kohta;
- direktiivi 2006/123 teenuste kohta siseturul (ühtsete kontaktpunktidega seotud meetmed, haldusliku lihtsustamise põhimõtete ja elektrooniliste haldustoimingute süstematiseerimine, mis on seotud direktiivi 2006/123 ülevõtmisega).

Finantsteenused

Finantsteenuste (pangandus, kindlustus ja kapitaliturg) valdkonnas kehtivate eeskirjade ja järelevalvemeetmete reformi jätkamine, mis seisneb lähenemises Euroopa eeskirjadele (finantssektor on määratletud lähenemisel prioriteetse sektorina).

- Kohaldada jätkuvalt Basel II raamistikku ja selle muudatusi (Basel III).
- Tagada asjakohane pangahoiuste tagamise süsteem.
- Jätkata Euroopa Liidu eeskirjadele läheneva finantsturgude stabiilsust toetava järelevalveraamistiku tõhustamist.
- Jätkata finantseerimisasutuste, finantsturgude ja kindlustusasutuste järelevalvega tegelevate ametiasutuste õiguste, tõhususe ja sõltumatuse suurendamist vastavalt rahvusvahelistele standarditele; jätkata makrotasandi usaldatavusjärelevalve arendamist.
- Tõhustada institutsioonilist ja õiguslikku raamistikku kindlustus- ja väärtpaberiturgude arengu võimaldamiseks.
- Jätkata finantsjärelevalve tõhususe ja usaldusväärsuse suurendamist vastavalt soovitustele, mis Rahvusvaheline Valuutafond (IMF) esitas finantssektori hindamise programmi käsitlevas aruandes.

Lähenemine: nende eesmärkide saavutamiseks võtab Maroko arvesse ELi *acquis'*d (pärast erinevuste analüüsi ja lähenemise kulu/tulu põhisele analüüsile tuginevat prioriteetide hindamist ning pidades silmas lähenemise saavutamiseks vajalikke vahendeid, vt II lisa).

Postiteenused

Maroko postiteenuste sektori arenguprotsessi jätkamine

- Vahetada kogemusi ja oskusteavet postiteenuste sektoris kohaldatavate õigusaktide valdkonnas, sealhulgas võimaluste osas lähendada õigusnorme Euroopa Liidus kohaldatavatele.
- Vahetada kogemusi osutatava teenuse kvaliteedi edendamise osas.
- Vahetada kogemusi ja oskusteavet postiteenuste hindamise suutlikkuse tõhustamiseks ja elektroonilise kaubanduse arenguga seotud majanduskasvu perspektiivide osas.
- Koostada selgesõnalised eeskirjad konkurentsile avatud postiteenuste sektoris tegutsevale teenusepakkujale antud lubade kohta.
- Töötada välja selgesõnalised eeskirjad universaalteenuse kohta – tegemist on kindlaksmääratud kvaliteediga postiteenuse pideva osutamisega ühe lepinguosalise territooriumi igas punktis kõikidele kasutajatele sobiva hinnaga, kusjuures on ära näidatud teenuse eest tasumise viisid.

- Jälgida, et teenuse osutamist korraldava ja reguleeriva ametiasutuse otsused ja rakendatavad menetlused oleksid kõikide turuosaliste jaoks erapooletud, vältida mis tahes konkurentsi kahjustavaid meetmeid postiteenuste sektoriga seotud turgudel.

- Rajada võimalikult kiiresti postiteenuseid korraldav ametiasutus, mis on postiteenuste osutajatest õiguslikult sõltumatu ja mis ei kuulu postiteenuste osutajate hulka.

Lähenemine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiiv 97/67/EÜ ühenduse postiteenuste siseturu arengut ja teenuse kvaliteedi parandamist käsitlevate ühiseeskirjade kohta, mida muudeti direktiividega 2002/39/EÜ ja 2008/06/EÜ.

6.8 Kapitali liikumine ja jooksevkonto

Liikumine kapitalikonto järkjärgulise avamise poole

- Jätkata kapitalikonto järkjärgulist avamist.

- Vahetada teavet heade tavade kohta seoses üleminekuga kapitalikonto täielikule avatusele.

- Rakendada ellu kapitali liikumise järelevalvemehhanism.

6.9 Riigihanked

Riigihanke- ja kontsessioonilepingute võitjate väljaselgitamise menetluste läbipaistvuse ja tõhususe suurendamine

- Jätkata Maroko õigusnormide lähendamist Euroopas kohaldatavatele õigusaktidele, et tagada menetluste avatus, läbipaistvus, võrdne juurdepääs teabele ja konkurentsipõhisus.

- Rakendada ellu tõhus ja sõltumatu süsteem hankemenetlustega seotud vaidluste lahendamiseks.

- Jätkata riigihangete läbiviimise haldus-, juhtimis- ja järelevalvemenetluste ajakohastamist, eeskätt digitaalsete hankemenetluste juurutamist.

- Standardiseerida riiklike asutuste ja ettevõtete hankemenetlused, et need vastaksid konkreetsetele üldhuvidele, mis erinevad tööstuslikest või kaubanduslikest huvidest.

- Parandada vee-, energia-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate võrguoperaatorite hankekorda.

- Korraldada riigiasutusi ja kohalikke omavalitsusi esindavatele ostjatele/korraldajatele ning hankemenetluste väljakuulutamise ja läbiviimise kontrolliga tegelevatele ametnikele tõhusat koolitust.

Lähenemine:

- Riigihanke- ja kontsessioonimenetluste osas direktiivid 2004/17/EÜ ja 2004/18/EÜ.

- Riigihanke- ja kontsessioonilepingute sõlmimise läbivaatamise korra tõhustamise osas direktiivid 89/665/EMÜ ja 92/13/EMÜ, mida muudeti direktiiviga 2007/66/EÜ.

6.10 Konkurentsipoliitika

Tänapäevase õigusliku raamistiku loomine konkurentsipoliitika jaoks ja konkurentsi reguleerimise eest vastutavate ametiasutuste suutlikkuse suurendamine selle rakendamiseks

- Muuta seadust nr 06/99, konsolideerides konkurentsipoliitikaga seotud olemasoleva institutsioonilise struktuuri ja andes kogu konkurentsipoliitika elluviimisega seotud pädevuse ühele institutsioonile (uus põhiseadusega ette nähtud organ: konkurentsinõukogu), tagades sellele institutsioonile autonoomse juhtimise ja õiguse menetluste alustamiseks, sealhulgas õiguskaitseorganite juhtimisel läbiviidavate uurimiste algatamiseks, õiguse siduvate otsuste tegemiseks ning õiguse lisaks nõuandvatele arvamustele ka siduvate arvamuste esitamiseks.

- Tõhustada konkurentsiõiguse kohaldamisel rakendatavat haldussuutlikust ning määrata kindlaks võimaliku koostöö valdkonnad (turgude analüüsimise meetodid, konkurentsiuuringute läbiviimine, kontrolli kehtestamine koondumiste üle, vaidluste lahendamise meetodid).

- Koordineerida ja ühtlustada konkurentsiameti ja sektoripõhiste reguleerivate asutuste tegevust, andes konkurentsi kahjustavate toimingute vastase võitluse ja majandusliku kontsentreerimise juhtimise valdkonnas ainupädevuse konkurentsinõukogule.

- Tagada spetsiaalne koolitus konkurentsi valdkonnas esitatud hagide ja apellatsioonidega tegelevatele kohtunikele.

- Toetada Marokos kehtivate raamõigusaktide järkjärgulist kohaldamist, eeskätt mittediskrimineerimise, läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise põhimõtete rakendamist.

6.10.1 Riigiabi

Riigiabi, maksuvabastuste ja nende kohaldamisel konkurentsiolukorrale avaldatava mõju ühtne määratlemine

- Ajakohastada korrapäraselt aruandeid.

- Pöörata tähelepanu riigiabi määratluse ja riigiabi kohta peetava arvestuse metoodika täpsustamisele.

- Parandada riigiabi ja eelarvetoetusi käsitlevat teabevahetust ning hinnata nende mõju konkurentsile.

- Töötada välja ühtne määratlus abi olemuse ja selle kokkusobivuse kohta konkurentsipõhimõttega.

6.11 Intellektuaalne ja tööstusomand

Tagada järkjärguline lähenemine ELi kehtivale kaitsetasemele ja tugevdada asjaomaste sätete tõhusat kohaldamist, pidades seejuures silmas riiklike õigusaktide ühtlustamist WTO intellektuaalomandi kaubandusaspektide lepingu (TRIPS) sätetega.

Konkreetsed eesmärgid

- Maroko õigusnormide lähendamine ELi omadele[3]:

  – tööstusomandiga seotud õigusi reguleerivate õigusaktide vaheliste erinevuste väljaselgitamine (patendid, tööstusdisainilahendused, kaubamärgid);

  – õigusnormide lähenemist reguleerivate õigusaktide vastuvõtmine ja kohaldamine, eeskätt patentide, tööstusdisainilahenduste ning kaubamärkide valdkonnas (sh juba toimiv kootöö Euroopa Patendiametiga).

  – erinevuste väljaselgitamine autoriõiguste ja sellega seonduvate õiguste valdkonnas, vastavate õigusaktide lähendamist hõlmavate asjaomaste õigussätete vastuvõtmine.

- Haldus- ja õigussuutlikkuse tugevdamine:

  – kehtestada intellektuaalomandiga seotud õiguste rakendamise toetamiseks veenvad ja tõhusad karistusmeetmed (õigusasutused, tollisüsteem);

  – jätkata ja tõhustada Maroko intellektuaal- ja kommertsomandi ameti (OMPIC) 2015. aasta arengueesmärkide täitmist;

  – määrata kindlaks vajadused ja võimalused koolituste ja analüüside läbiviimiseks ning info- ja teavitussüsteemide täiustamiseks (OMPIC);

  – analüüsida Maroko autoriõiguste ameti (BMDA) vajadusi ja suurendada selle ameti haldussuutlikkust;

  – jätkata koostööd Euroopa Patendiameti (EPO) ja Siseturu Ühtlustamise Ametiga (kaubamärgid ja tööstusdisainilahendused) (OHIM).

- Võltsimise ja piraatluse vastase võitluse alane koordineerimistegevus, koostöö ja teavitamine:

  – intellektuaalomandiga seotud õiguste tõhusaks kaitsmiseks tehtavate pingutuste suurendamine eeskätt õigusliku järelevalve tõhustamise teel;

  – piraatluse ja võltsimise vastu suunatud kohaliku tasandi meetmete jätkamine ja tõhustamine tolliasutustele ja õiguskaitseasutustele antavate haldusvolituste ja õiguste suurendamise teel;

  – võltsimis- ja piraatlusjuhtumite poolt riigi loome- ja innovatsioonipotentsiaalile avaldatava mõju analüüs ja hindamine;

  – avalikkuse teavitamine intellektuaalomandiga seotud õiguste olulisest rollist riigi majanduskasvu saavutamisel;

[3] Järkjärguline lähenemine Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivile 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta ja määrusele nr 1383/2003 tollimeetmete kohta.

– koostöö erasektori ja teiste asjaomaste institutsioonidega ning regulaarsete meetmete võtmine võltsimise ja piraatlusega võitlemiseks (Maroko tööstusomandi ja võltsimisvastase võitluse riikliku komitee (CONPIAC) tegevuskava, asjaomaste ühingutega peetav dialoog jne).

- Koostöö ja läbirääkimised:

  – viia lõpule EPOga peetavad valideerimislepingu alased läbirääkimised;

  – jätkata ja tihendada koostööd liikmesriikide asutuste, kolmandate riikide ja OMPICiga;

  – teha koostööd võltsimisvastase kaubanduslepingu (ACTA) ellurakendamiseks ja võltsimisvastase võitluse koordineerimiseks;

  – jätkata Maroko õigusnormide lähendamist Euroopas kohaldatavatele õigussätetele, viia lõpule ühinemine assotsieerumislepingu artiklis 39 toodud konventsioonidega, rakendada ellu Euroopa-Vahemere piirkonna ettevõtluse harta innovatsiooniga seotud telje eesmärgid.

Lähenemine: nende eesmärkide saavutamiseks võtab Maroko arvesse olemasolevat Euroopa Liidu *acquis*'d. Vt II lisa.

6.12 Toll

Tolliameti tegevuse tõhustamise jätkamine ning tolli töö aluseks olevate õigusaktide jätkuv ühtlustamine rahvusvaheliste ja ühenduse õigusaktidega ning kaubavahetust lihtsustavate tollimeetmete ellurakendamise jätkamine, tagades samal ajal rahvusvahelise tarneahela turvalisuse

- Algatada menetlus volitatud ettevõtjate (AEO) vastastikuseks tunnustamiseks:

  – uurida AEO menetlust ja staatust Marokos;

  – tõhustada Maroko kohta tehtud AEO menetluse ja staatuse kirjelduse alusel arutelu AEO süsteemi üle Marokos, pidades silmas AEO võimalikku vastastikust tunnustamist.

- Võtta meetmed halduse koordineerimiseks teiste piiril tegutsevate asutustega (ühtne kontaktpunkt).

- Sõlmida Euroopa-Vahemere piirkonna sooduspäritolureeglite piirkondlik konventsioon ja lisada sellele kohaldamiseeskiri.

- Kaasata Maroko osalema piirkondlikus konventsioonis sisalduvate Euroopa-Vahemere piirkonna sooduspäritolureeglite läbivaatamise menetluses.

- Kontrolliahela reform:

  – Tõhustada eelkontrolli meetmeid tööseminaride korraldamise, reaalsete töökohtade pilootkülastuste kavandamise, erialasele teabele juurdepääsu

võimaldamise ning transpordivahendite ja veetavate kaupade andmebaaside koostamise abil.

– Parandada järelkontrollisüsteemi parimate tavade vahetamise innustamise ja asjaomaste tehniliste vahendite kättesaadavaks tegemise teel arvutirakenduste kujul.

– Toetada digitaalselt töödeldava riskiteabe ja kaubandustehingute kohta edastatava digitaalse teabe kasutamist Maroko tolliasutuste poolt (tolli ülemaailmne võrgustik).

- Arendada eeskätt eetika seirekeskuse töö kaudu avaliku ja erasektori partnerlussuhteid, pidades eriti silmas selle asutuse olulist rolli ja tegutsemist Maailma Tolliorganisatsiooni Arusha deklaratsioonis väljendatud põhimõtete alusel.

- Jätkuvalt kohaldada ja kohandada kombineeritud nomenklatuuri.

- Tagada Maroko osalemine ühenduse programmis „Toll 2013” ja kõikides tulevastes kolmandatele riikidele avatud tolliprogrammides.

6.13 Ettevõtluspoliitika

Maroko kohustub rakendama ellu Vahemere riikide, sealhulgas Maroko jaoks ühiseks alusdokumendiks kujunenud Euroopa-Vahemere piirkonna ettevõtlusharta, et muuta investeerimiskliima soodsamaks, innustada ettevõtlikkust, toetada investeeringuid ja parandada juurdepääsu Euroopa-Vahemere piirkonna turgudele.

Konkurentsivõimeliste ettevõtete arengukeskkonna ja -tingimuste parandamine ja investeeringute edendamine

- Parandada ettevõtluskeskkonda ja jätkata Euroopa-Vahemere piirkonna ettevõtlusharta ellurakendamist, võttes arvesse 2008. aastal harta kümne tegevussuunaga[4] seotud 77 indikaatori alusel tehtud ühishindamise tulemusi. Pidada eriti silmas vajadust saavutada edasiminek järgmistes valdkondades:

  – õiguslik reform ja haldusmenetluste lihtsustamine;

  – juurdepääs rahastamisele;

  – innovatsioonipoliitika;

  – inimressurss (ettevõtlikkuse kujundamine ja oskuste täiendamine).

- Tõhustada ministeeriumidevahelist ja kõikide ettevõtete arengu ning innovatsiooni edendamisega seotud avalikus ja erasektoris tegutsejate vahelist koordineerimist.

[4] Lihtsad menetlused ettevõtete jaoks, ettevõtlusalane haridus ja ettevõtlikkuse kujundamine, oskuste parandamine, parem juurdepääs rahastamisele ja investeerimist toetav maksunduspoliitika, parem juurdepääs turgudele, innovatsioon, tugevad kutseühendused, kvaliteedi tagamise süsteemid ja teenused ettevõtetes, Euroopa-Vahemere võrgustikud ja partnerlussuhted, ettevõtetele pakutav selgesõnaline ja sihipärane teave.

- Toetada riikliku ettevõtluskeskkonna komitee tegevust, mis on võimaldanud avaliku ja erasektori partnerlussuhete abil kiirendada ettevõtluskeskkonna parandamiseks vajalike reformide kavandamist ja elluviimist, sealhulgas eeskätt haldusmenetluste lihtsustamist ja läbipaistvuse suurendamist, ettevõtlusega seotud õiguskeskkonna ajakohastamist ning kaubandusvaidluste lahendamist.

- Käivitada piirkondlike ettevõtluskeskkonnakomiteede tegevus.

- Hinnata kompleksselt ja üldiste indikaatorite alusel kogu riigi ulatuses tehtud edusammude ulatust ja nende edusammude kasutegurit ettevõtete jaoks, kasutades piirkondliku tasandi hindamismeetmeid.

- Vaadata läbi Euroopa-Vahemere piirkonna ettevõtlusharta, et paremini arvesse võtta väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKE) vajadusi, võttes aluseks dokumendi Euroopa „Small Business Act". Pöörata erilist tähelepanu naiste ja meeste võrdõiguslikkusele, ettevõtete sotsiaalsele vastutusele ja keskkonnakaitsega seotud küsimustele.

- Suurendada atraktiivsust investorite jaoks ja kinnistada investeeringud kohalikul tasandil.

- Arendada välja tööstus-, tehnoloogia- ja kaubandustaristu, eeskätt innovatsioonikeskused, ning innustada klastrite rajamist.

- Kujundada teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks soodne arengukeskkond.

- Parandada juurdepääsu tööstusehituseks mõeldud maale, lihtsustades kinnisvara üleandmise ja ehituslubade saamise menetlusi.

- Toetada kohalikke ettevõtteid välisinvesteeringutega, et innustada innovatsiooni ja endogeenset majandusarengut.

- Toetada Maroko innovatsioonikeskuse väljaarendamist ja selle tegevust.

- Võtta kasutusele noore innovaatilise ettevõtja ja füüsilisest isikust ettevõtja käsitlus.

- Tõhustada toetust mikroettevõtetele, võttes aluseks selle ettevõttetüübi jaoks väljatöötatud riikliku strateegia põhimõtted.

- Parandada ettevõtete (sealhulgas VKEde) õiguskaitsevahendeid, töötades samas välja alternatiivsed menetlused vaidluste lahendamiseks (vahendaja kasutamine ja arbitraaž).

- Parandada kaubanduskohtute tehtud kohtuotsuste kvaliteeti ja lühendada nende otsuste tegemise aega.

- Tõhustada eeskätt asjakohase teabe ja kogemuste vahetamise teel koostööd Vahemere piirkonna partneritega võitluses piraatluse ja võltsimise vastu.

- Rajada Maroko VKEde seirekeskus ja arendada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete toetamise riikliku ameti kaasabil välja selle seirekeskuse piirkondlik võrgustik, muutes selle ettevõtete süsteemi analüüsi- ja järelevalvevahendiks.

6.14 Tööstusalane koostöö

Arenduskapitali atraktiivsuse tõstmine

- Toetada tehnosiiret ja tööstuspartnerlust.

- Luua piirkonnad ettevõtlusinkubaatorite ja hargettevõtluse edendamiseks ning toetada teadusuuringuid ja arendustegevust Maroko seisukohast kandvatesse sektoritesse.

- Toetada mestimisprojekte ja partnerlussuhteid Euroopa klastritega.

- Soodustada kogemuste ja heade tavade vahetust teadusuuringute, arendustegevuse ja tööstusliku innovatsiooni valdkonnas, eeskätt neis suundades, mis on seotud klastrite, tehnoloogiliste platvormide või innovatsiooniga seotud tehnoloogiaparkide väljaarendamisega.

- Arendada partnerlussuhteid, mis toetavad taastuvenergiaga seotud tööstusharude innovatsiooni ja arengut, pidades silmas taastuvenergiaga seotud arengusuundi riiklikus energiapoliitikas.

Tekstiili- ja rõivatööstuse tuleviku üle peetava dialoogi jätkamine

- Jätkata ja tõhustada heade haldustavade vahetamist riiklike ametiasutuste, tööstusorganisatsioonide, ettevõtete, uurimiskeskuste ja teiste Euroopa-Vahemere piirkonna tekstiili- ja rõivatööstusega seotud sotsiaalpartnerite vahel.

- Süvendada arutelu mitte üksnes tekstiili- ja rõivatööstuse ees seisvate uute ülesannete üle, vaid samavõrd ka võimalike tulevikusuundade ning konkreetsete meetmete üle, mida tuleb võtta tekstiili- ja rõivatööstuse konkurentsivõime suurendamiseks Euroopa-Vahemere piirkonnas.

Tööstussektoreid hõlmava arutelu süvendamine

- Innustada tööstusega seotud mitmesuguste riiklike huvirühmade vahelist kogemustevahetust ja arutelu, mis keskendub mitte üksnes tööstussektorite ees seisvatele ülesannetele, vaid samavõrd ka võimalikele tuleviku arengusuundadele ja konkreetsetele meetmetele riikliku tööstusstruktuuri uuendamiseks ja Maroko tööstusliku konkurentsivõime parandamiseks.

- Innustada dialoogi mitmetes tööstuspoliitikaga seotud sektorites ja/või valdkondades, nagu VKE-dega, turismiga, kosmoseuuringutega, toorainetega, standardiseerimise ja tööstustoodete vastavushindamise ja tunnustamise lepingutega seotud poliitika.

Ettevõtete jätkusuutliku arengu toetamine

- Innustada tehnosiiret ning heade haldustavade, ratsionaliseerimise ja kogemustevahetuse juurutamist jätkusuutliku arengu valdkonnas, et toetada Maroko ettevõtteid nende arendustegevuses.

Regionaalsete ja Maroko osalusel toimuva järelevalvega tegevuskavade väljatöötamine Euroopa-Vahemere piirkonna tööstuskoostöö jaoks

- Osaleda Euroopa-Vahemere piirkondliku tööstuskoostööga seotud meetmetes.

6.15 Tarbijakaitse

- Jätkata Maroko õigusnormide lähendamist ELi *acquis*'le ning arendada välja riiklik õigusraamistik tarbijakaitse valdkonnas.

- Suurendada eeskätt kõrgema tarbimisnõukogu ja Maroko tarbimiskeskuse haldusvõimekust tarbijakaitsepoliitika tõhusaks ja konkreetseks kohaldamiseks.

- Jätkata Maroko sõltumatute tarbijakaitseühingute toetamist Maroko riigi poolt ja rajada spetsiaalne fond Maroko tarbijaühingute ettepanekutes sisalduvate projektide rahastamiseks.

- Luua Maroko tarbimiskeskus.

6.16 Töötajad ja sotsiaalkindlustuse koordineerimine

Võetud sotsiaalsete kohustuste täieulatuslik täitmine vastavalt töötajaid puudutavatele assotsieerumislepingu sätetele ning sotsiaalkindlustuse koordineerimine

- Sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimine kehtivate õigussätete alusel.

- Maroko päritolu töötajate ning seaduslikult töötavate ELi kodanike võrdse kohtlemise põhimõtte täieliku kohaldamise jälgimine töötingimuste, töötasu ja töölt vabastamise osas.

- Mittediskrimineerimise põhimõtte täielik rakendamine sotsiaalkindlustuse valdkonnas nii töötajatele kui ka nende pereliikmetele.

6.17 Statistika

Marokos kohaldatavate eeskirjade Euroopa ja rahvusvaheliste normidega ühtlustamise lõpuleviimine

- Võtta vastu ja rakendada ellu statistika valdkonda reguleerivad seaduseelnõud ning jätkata aastateks 2013–2017 koostatud tegevuskava ellurakendamist.

- Jätkata statistiliste andmete ja statistika koostamise meetodite ühtlustamist, et tagada koostatava statistika vastavus Euroopas kehtivatele statistika koostamise headele tavadele.

- Jätkata riikliku statistikasüsteemi täiustamise ning kvantitatiivse ja kvalitatiivse arendamisega.

- Rajada kaubandus- ja uue tehnoloogia tööstuse seireamet ning innovatsiooni seireamet.

- Maroko valuutavahetusameti (Office des Changes) koostöö maksebilansi statistika koostamisega tegelevate Euroopa ametiasutustega.

7. TRANSPORT, ENERGIA, KESKKOND, INFOÜHISKOND, TEADUSUURINGUD JA ARENDUSTEGEVUS

7.1 Transport ja taristu

7.1.1 Taristuvõrgu areng (maanteed, kiirteed, lennujaamad, sadamad ja ühendus üleeuroopaliste võrkudega)

Riikliku transpordi- ja taristupoliitika ellurakendamine kvaliteetse, tõhusa, konkurentsivõimelise ja jätkusuutliku transpordisüsteemi rajamise teel, mis põhineb järgmistel tegevussuundadel:

- Konsolideerida ja tõhustada transporditaristu arengule ja korrashoiule suunatud poliitikat, toetada nende taristute ühendamist piirkondlike võrkudega, eeskätt üleeuroopalise transpordivõrguga, toetada erasektori osalemist transpordi arengus.

- Arendada Maroko majanduse logistilist konkurentsivõimet, eeskätt logistikapiirkondade rajamise, huvirühmade ja inimressursside arengu ja kaubavoogude optimeerimise teel.

- Edendada liikuvust ja jätkusuutlikku transporti keskkonnasäästlike ning kaupade ja isikute ohutust tagavate tõhusate transpordisüsteemide rajamise teel.

- Toetada transpordi valdkonna regulatiivse ja õigusliku raamistiku lähendamist Euroopa õigusruumis kehtivatele õigusaktidele ja transpordivaldkonna rahvusvahelistele standarditele.

- Töötada välja riiklik raamistik linnamajanduse jätkusuutliku arengu kavade ettevalmistamiseks ja elluviimise jälgimiseks suuremate linnade reisi- ja kaubaveo vajadusteks.

Piirkondlikud aspektid

- Jätkata osalemist Vahemere transporditaristuga seonduvas planeerimistegevuses, eeskätt seoses tulevase Vahemere piirkonna transpordivõrguga ja sellega seotud vahendite kindlaksmääramisega ning seoses üleeuroopalise transpordivõrguga ühenduste parandamisega.

- Jätkata osalemist satelliitnavigatsioonisüsteemide, GPS positsioneerimissüsteemide ja neil süsteemidel põhinevate rakenduste väljaarendamises Vahemere piirkonnas, samuti osalemist uues piirkondlikus satelliitnavigatsiooni projektis Euromed GNSS II.

- Võtta vastavalt programmi PART (Vahemere piirkondlik transpordi tegevuskava) nõuetele asjakohased meetmed, mille eesmärgiks on muuta Maroko, piirkondlike partnerite ja Euroopa Liidu vahelised transpordivood sujuvamaks.

7.1.2 Maanteetransport ja liiklusohutus

Asjakohaste meetmete võtmine ja teatavate maanteetranspordi ja liiklusohutuse valdkonnaga seotud reformide läbiviimine.

- Uurida võimalust avada Marokos Interbusi bussiliin, et lähendada rahvusvahelise reisijateveoga seotud tavasid ja eeskirju Euroopa nõuetega ning tagada nende nõuete edendamine Maroko ja Euroopa Liidu riikide vahelistel liinidel.

- Töötada välja eri transpordiliike hõlmav integreeritud ühistranspordisüsteem.

- Edendada Euroopa ja rahvusvahelisi liiklusohutuse valdkonna eeskirju.

- Rakendada ellu tegevuslubade süsteem, mis hõlmaks samaaegselt nii reisija- kui ka kaubavedusid, et tagada kaubavedude sektoris kõigi ettevõtjate võrdne kohtlemine ja stimuleerida ühistranspordi sektorit.

- Tõhustada sotsiaalõiguse normide kohaldamisega tegelevate organisatsioonide tegevust ning täpsustada tehnilisi nõudeid, mis tulenevad rahvusvaheliste ja Euroopa Liidu transpordialaste konventsioonide sätetest ohtlike kaupade veo, intelligentsete transpordisüsteemide väljaarendamise ning töö- ja puhkeaja sätestamise valdkonnas.

7.1.3 Raudteetransport

Asjakohaste meetmete võtmine ja teatavate raudteetranspordi sektori reformide elluviimine.

- Edendada Maroko ja Euroopa raudteevõrkude koostalitlust.

- Teha koostööd Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteemi (ERTMS) juurutamiseks, et jõuda selles valdkonnas rahvusvaheliste nõuete tasemeni ning parandada varasemast enam rongiliikluse ohutust.

Piirkondlikud aspektid

- Uurida piirkondliku koostöö võimalusi, et edendada maismaatranspordi (maantee-, raudtee- ja linnatransport) tõhusust, ohutust ja koostalitlusvõimet.

- Jätkata õigusliku raamistiku ja eeskirjade lähendamist Euroopa ja rahvusvaheliste normidele piirkondlikul tasandil.

7.1.4 Lennutransport

Asjakohaste meetmete võtmine ja teatavate lennutranspordi valdkonna reformide elluviimine.

- Jätkata praeguse lennunduspoliitika elluviimist ning lennundust reguleerivate eeskirjade ajakohastamist tsiviillennunduse seadustikku hõlmava seaduseelnõu vastuvõtmisega.

- Kindlustada 2006. aasta Euroopa-Vahemere lennunduslepingu kõikide sätete täitmine, pidades eeskätt silmas selles kokkuleppes sätestatud eeskirjade lähendamise eesmärki.

- Teha tihedat koostööd lennuohutuse valdkonnas, eeskätt rakendades ellu programmi, et arendada välja ohutusseadmed radarseire täiustamiseks ja lennukontrolli automaatsüsteemide tõhustamiseks.

- Uurida vastavalt 2006. aasta Euroopa-Vahemere lennunduslepingus ettenähtud eeskirjade lähendamise protsessi nõuetele võimalusi Maroko osalemiseks ühtse Euroopa taeva programmis. Sellega seoses uuritakse võimalusi Maroko kiireks kaasamiseks ühtse Euroopa taeva programmi komitee tegevusse.

- Jätkata koostööd lennuliikluse korraldamises.

- Jätkata Maroko järkjärgulist kaasamist välismaiste õhusõidukite ohutuse hindamise Euroopa programmi, lähtudes 23. märtsil 2011. aastal Euroopa Lennundusohutusametiga kokku lepitud töökorraldusest.

- Teha koostööd Euroopa Liiduga, et kehtestada kord, mis hõlbustab juurdepääsu liikumisvõimetute õhusõidukite eemaldamise seadmetele Maroko rahvusvahelistel lennuväljadel.

- Teha koostööd Euroopa Liiduga, et töötada välja mehhanism, mis võimaldab lennukite tuletõrje- ja päästemeeskonnad viia vastavusse rahvusvaheliste ja/või Euroopa nõuetega, eeskätt pääste- ja tuletõrjevarustuse valimise ja hankimise teel ning meeskondade isikkoosseisu koolitamise ja kvalifikatsiooni hindamise ja/või atesteerimise teel.

Piirkondlikud aspektid

- Jätkata õigusliku raamistiku ja eeskirjade lähendamist Euroopa ja rahvusvahelistele õigusnormidele piirkondlikul tasandil.

- Jätkata koostöös Euroopa Liidu ja Vahemere piirkonna partneritega osalemist piirkondlikus projektis Euromed Aviation.

- Jätkata koostööd ja abistamist Euroopa Lennundusohutusameti juures tegutseva Vahemere riikide lennundusohutuse töörühma kaudu.

7.1.5 Meretransport

Asjakohaste meetmete võtmine ja teatavate meretranspordi sektori reformide elluviimine.

- Süvendada koostööd Euroopa Liiduga, et ühtlustada Maroko mereohutuspoliitika põhimõtted Euroopa Liidu omadega.

- Pidada dialoogi sadamataristu arengu, sadamateenuste täiustamise, sadamatoimingute ühtlustamise, mereala ruumilise haldamise ja planeerimise, meresõidu ja sadamate ohutuse ja julgeoleku ning Euroopa Liidu ja Maroko vahelise meretranspordi korralduse tõhustamise küsimustes, eeskätt seoses meremagistraalidega.

- Kohaldada tõhusaid meretranspordi ohutuse eeskirju, rakendades laevade päritolusadama ja lipuriigi kontrollimiseks riiklikke kontrollimeetmeid ja suurendades merendusega seotud ametiasutuste haldussuutlikkust, et nad saaksid täita oma kohustusi meresõidu ohutuse, julgeoleku ning merereostuse ennetamise ja kontrolli valdkonnas.

- Rakendada ellu Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) rahvusvahelised konventsioonid ning merekeskkonnakaitse komitee resolutsioonid.

- Tagada meremagistraalidega seotud sadamate jaoks kiired, tõhusad ja mittekulukad haldusmenetlused (inspektorite tööga seotud haldusmenetlused ja koordineerimistegevus) ning teenuste kõrge kvaliteet (sadamataristu, sadamateenused, merendusteenused ja mitut transpordiliiki hõlmavad teenused).

- Käivitada dialoog komisjoniga, et töötada välja koostöökava, eeskätt suutlikkuse suurendamiseks, Vahemere saastumisega võitlemiseks ja saastumise vältimiseks, et Maroko saaks osaleda Euroopa Meresõiduohutuse Ameti (EMSA) tegevuses.

Piirkondlikud aspektid

- Jätkata osalemist merenduspoliitikat, sadamaid ja lähimerevedusid (*short sea shipping*) hõlmavas piirkondlikus koostöös.

- Jätkata koostööd Euroopa Liiduga ja Vahemere piirkonna partneritega Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni raames ja osaleda jätkuvalt piirkondlikus projektis Euromed meresõidu ohutuse ja julgeoleku (projekt SAFEMED) ja meremagistraalide (projekt MEDAMOS) valdkonnas.

7.1.6 Logistiline ahel

Asjakohaste meetmete võtmine ja teatavate logistika valdkonna reformide elluviimine.

- Jätkata uue logistilise konkurentsivõime arendamist käsitleva riikliku strateegia rakendamist Marokos.

- Alustada dialoogi logistilise ahela üle eesmärgiga kaasata Maroko Euroopa Liidu poolt 2007. aastal käivitatud tegevusse logistilise ahela täiustamiseks ja selle ohutuse suurendamiseks.

7.1.7 Transpordi valdkonna kutsealad

- Koordineerida tegevust Euroopa Liiduga, et tagada kutsetunnistuste vastastikune tunnustamine transpordiga seotud kutsealade osas, eeskätt laevapardal töötavate isikute ja lennumeeskonna puhul.

Lähenemine: nende eesmärkide saavutamiseks võtab Maroko Euroopa Liidu toel arvesse Euroopas kohaldatavaid eeskirju maantee-, raudtee-, lennu- ja meretranspordi ning sadamasektori valdkonnas.

7.2 Energeetika

Energiastrateegiate ning institutsioonilise ja õigusraamistiku alase dialoogi tõhustamine ja lähendamispoliitika rakendamine, eesmärgiga integreerida Maroko energiaturg järk-järgult Euroopa Liidu omaga, pidades eeskätt silmas keskkonnakaitsega seotud küsimusi.

- Rakendada energiastrateegiad, mis hõlmavad lähenemist Euroopa Liidu energiastrateegiatele ja põhinevad tarnekindlusel, konkurentsivõime tagamisel ja säästva energia kasutamisel.

- Jätkata CO_2-heite vähendamist hõlmavate arengustrateegiate väljaarendamist ja elluviimist.

- Töötada välja Maroko keskpikad ja pikaajalised energiastrateegiad (2020/2030) ning riiklik prioriteetsete arengusuundade kava.

- Tõhustada assotsieerimislepingu raames käimasolevat energeetika alast dialoogi.

- Töötada välja ja rakendada tegevuskontseptsioon aastani 2020, mis võimaldab tõhustada institutsioonide, eeskätt energeetika- ja kaevanduste ministeeriumi tegevust, sealhulgas ministeeriumi tegevust piirkondlikult tasandil.

- Tõhustada seire- ja strateegilise järelevalve süsteeme, et täpsemalt prognoosida ja kavandada energeetikavaldkonna meetmeid, sealhulgas energiastatistikat, kasutades Euroopa standarditele lähenemisel eeskätt teabe- ja kogemustevahetust ning oskusteabe süvendamist.

- Jätkata teadmiste- ja kogemustevahetust energeetikas rakendatavate strateegiate ühenduse *acquis*'le lähendamise kiirendamiseks, pidades eeskätt silmas gaasi- ja elektrienergia sektorit, õigustoiminguid ja õigus-, institutsioonilist, organisatsioonilist ja tehnilist raamistikku ning energiasektoris kohaldatavaid eeskirju.

- Energiaturu mitmekesistamine:

  – teha koostööd maagaasi kasutamise arendamiseks vajalike tingimuste loomiseks – õiguslik raamistik ja kohaldatavad eeskirjad, tehnilised ja abimeetmed;

  – teha koostööd alternatiivsete energiaallikate väljaarendamiseks – uuringud ja tehnoloogiline areng põlevkivi ja põlevkivigaasi valdkonnas.

- Töötada välja riiklik energiaregulatsiooni skeem, eeskätt elektrienergia ja maagaasi jaoks, mis läheneb järk-järgult Euroopa Liidu elektrienergia ja maagaasi valdkonna direktiividele. Selleks võtta vastu elektrienergia ja maagaasi kasutust reguleerivad õigusaktid ja nende rakenduseeskirjad.

- Jätkata elektrienergia ja maagaasi sektori reforme, et tõsta nende valdkondade tulusust ja Euroopa Liidu *acquis*' kohaselt need valdkonnad järk-järgult konkurentsile avada.

Piirkondliku energiaalase koostöö tõhustamine

- Suurendada Maroko rolli Euroopa-Vahemere piirkonna energiapartnerluse raames tehtavas koostöös, pidades eeskätt silmas Vahemere päikeseenergia kava ning võttes arvesse prioriteetsete tegevussuundade kava aastateks 2008–2013 ja Euroopa Liidu eesmärke Vahemere piirkonna jaoks.

- Jätkata piirkondlike algatuste ja projektidega seotud koostööd.

- Konsolideerida ja arendada Marokot läbivaid olemasolevaid ühendusliine ja taristut, et võimaldada Vahemere põhja- ja lõunakalda elektrivõrkude ja gaasijuhtmete ühendamist.

- Integreerida järk-järgult Maroko, Alžeeria ja Tuneesia elektriturud.

- Suurendada Maroko suutlikkust energiatoodete piirkondlikuks ladustamiseks.

- Lihtsustada energiataristu rahastamist – lähendada Maroko süsteemi järk-järgult Euroopa Liidu omale, eeskätt energiatoodete ladustamise valdkonnas.

Tuumaohutuse valdkonnas tehtav koostöö

- Teha koostööd võimaliku tsiviilotstarbelise tuumaenergia programmi jaoks vajalike tingimuste täitmiseks – teabe- ja kogemustevahetus, tuumaenergia ohutuse ja radioloogilise kaitsega seotud küsimused.

- Vahetada kogemusi ja teadmisi õigusliku raamistiku loomiseks, mis läheneb Euroopa Liidu asjaomastele eeskirjadele ja tavadele, eeskätt selleks, et tagada tuumaenergeetika ohutuse kõrgeim tase ja nõuetekohane kaitse ioniseeriva kiirguse vastu.

- Teha koostööd selleks, et rajada Marokosse sõltumatu riiklik tuumaenergiaohutuse ja kiirguskaitse kontrolliasutus.

Energiatõhususe edendamine

- Jätkata riiklikus prioriteetsete tegevussuundade kavas ettenähtud meetmete võtmist, eeskätt tööstuse, eluaseme, avalike hoonete ehituse, transpordi ja turismi valdkonnas.

- Tõhustada institutsioonilist ja organisatoorset raamistikku, eeskätt taastuvenergia arendamise ja energiatõhususe ameti tegevust.

- Viia ellu reguleerimismeetmed, lähendades eeskirju Euroopa Liidu omadele ning kehtestades vajalikud stiimulid, uuenduslikud finantsmehhanismid (kolmandatest isikutest investorid, puhta arengu mehhanismid jne), koolitus-, teavitus- ja kommunikatsioonimeetmed.

- Jätkata osalemist Euroopa Liidu arukas energiakasutuse programmis.

Taastuvenergiaallikate kasutamise arendamine

- Viia ellu taastuvenergia arendamise riiklikud eesmärgid ning Maroko päikeseenergia kava ja Maroko tuuleenergia projekt.

- Jätkata suuremahuliste taastuvenergia arendamise meetmete ja väikesemahuliste projektide (päikese-veesoojendid, üldelektrivõrku ühendatud ja ühendamata päikesepaneelid, biomass jne) elluviimist ning rohelise elektrienergia eksporti, pöörates seejuures tähelepanu uuenduslikele rahastamisalgatustele ja -mehhanismidele.

- Tõhustada institutsioonilist ja organisatsioonilist raamistikku, töötada välja ja viia ellu Euroopa Liidu eeskirjadele lähenevad tegevuskavad kõnealustes valdkondades.

- Arendada riigi tasandil välja biokütuse potentsiaal.

- Teha jätkusuutliku arengu saavutamiseks koostööd uuringute, arendustegevuse ja innovatsiooni valdkonnas.

- Luua uurimis- ja arenduskeskused ja -instituudid, mille tegevuse eesmärk on arendada välja energiatõhususe ja energiaallikate taastuvuse seisukohalt jätkusuutlikud energiatootmise tehnoloogiad – määrata kindlaks uurimisvaldkonnad, moodustada asjaomased uurimisüksused, süvendada oskusi ja teadmisi.

- Süvendada energiaküsimuste eest vastutava ministeeriumi haldusalas olevate akadeemiliste asutuste õppeprogramme mainitud valdkondades.

- Arendada välja eeskätt taastuvenergia allikate, energiatõhususe ja päikeseenergia abil merevee magestamise küsimustega tegelevad teadmistepõhised teadus- ja tehnoloogiapargid, mis hõlmavad uuenduslikke ettevõtteid, uurimiskeskusi ja koolitusasutusi.

- Edendada riigi tasandil energiatõhusust ja taastuvenergia allikaid toetavaid tehnoloogiaid ja seadmeid, rajades selleks tööstusklastreid ja viies ellu teadus- ja arendusprogramme.

Energiarajatiste ohutuse ja järelevalve tõhustamine

- Tõhustada energiarajatiste ja -seadmete ohutust ja julgeolekut ning tehnilise kontrolli süsteeme ja suurendada valmisolekut ohuolukordade ennetamiseks seoses kõnealuste rajatistega.

- Vahetada kogemusi ning teadmisi, et tõhustada energiaküsimuste eest vastutava ministeeriumi laboratooriumi tegevust, eeskätt süsivesinike kvaliteedi kontrolli valdkonnas.

- Vahetada kogemusi ja teadmisi energiaküsimuste eest vastutava ministeeriumi laboratooriumi sertifitseerimiseks.

- Teha koostööd eesmärgiga töötada välja energiasektori ja kaevanduste valdkonna ning lõhkeainete ja surveseadmetega seotud ohuolukordade ennetamise ja riskiohjamise strateegia.

7.3 Kaevandused

Koostöö ja partnerlussuhete tõhustamine kaevanduste arendamise valdkonnas

- Parandada suutlikkust kaevandamise sektorit reguleerivates eeskirjades, väikekaevanduste arendamisel, vanade kaevanduste ja geoloogilise pärandi haldamisel, geoloogilise taristu ja geograafiliste infosüsteemide arendamisel.

- Pöörata tähelepanu keskkonnakaitse ja kaevanduspiirkondade taastamisega seotud küsimustele ning kaevandusalade taaskasutusse võtmisele pärast kaevanduste sulgemist.

- Töötada välja vanu kaevandusi ning maa- ja naftavarusid käsitlev infosüsteem ning maavaradega seotud statistika süsteem ning arendada neid.

- Korraldada mineraloogiliste ja fossiilsete näidiste sektori tegevus ja väärtustada seda.

7.4 Keskkonnakaitse ja veeressursid

Heade keskkonnakaitsealaste haldustavade edendamine, sealhulgas kiire lähenemine Euroopa Liidus kohaldatavatele õigusaktidele ja poliitikale

Haldusstruktuuride tegevuse tõhustamine ja strateegiline kavandamine

- Tõhustada ja täiustada selliste Maroko institutsioonide töölerakendamist, mille ülesandeks on keskkonnakaitse, saastumise kontrollimine ja üleriiklik, piirkondlik ja kohalik veekasutuse haldus, sealhulgas tegevuse koordineerimise ja eri üksuste vahel toimuva koostöö tugevdamine.

- Suurendada strateegilise kavandamise alast suutlikkust, pöörates seejuures tähelepanu finantsstrateegiatele ja juhindudes Euroopa Liidu kogemusest.

- Luua ja rakendada tööle Maroko keskkonnakaitsealaste õigusaktide järgimist kontrollivad inspektorite rühmad.

- Kohaldada turumehhanisme (näiteks keskkonnamaksud) ja rakendada põhimõtet „saastaja maksab”, luues sealjuures keskkonnakaitsega seotud vastutuse süsteemi.

Keskkonnakaitsega seotud hinnangud

- Tugevdada keskkonnamõjude hindamise süsteemi, sealhulgas riiklike ja piirkondlike mõju-uuringute komiteede ja avaliku arvamuse komisjonide tegevust ning ühtlustada vastavad õigusaktid Euroopa Liidu omadega.

- Tõhustada kavade ja programmide strateegilise keskkonnamõju hindamise süsteemi.

Kodanikuühiskonna huvirühmade toetamine ja avalikkuse kaasamine

- Toetada kodanikuühiskonna huvirühmi ja suurendada avalikkuse osalust keskkonnakaitse valdkonnas, võttes eeskujuks Euroopa Liidu kogemused ja head tavad.

Teabe kättesaadavus ja sellele juurdepääsu võimaldamine

- Tõhustada Maroko keskkonnateabe kogumise ja töötlemise süsteemi, võttes eeskujuks Euroopa Liidu kogemused ja head tavad.

- Parandada avalikkuse juurdepääsu keskkonnateabele ning muuta tõhusaks seadus avalikkuse keskkonnateabele juurdepääsu ja keskkonnakaitse valdkonnas tehtavate otsuste kohta.

Teabe edastamine ja levitamine

- Töötada välja ja viia ellu keskkonnateabe edastamise strateegiad.

- Koostada ja avalikustada korrapäraselt koostatavad aruanded looduskeskkonna seisundi kohta riiklikul ja piirkondlikul tasandil.

Keskkonnakaitsega seotud sektorite toetamine ja nende lähendamine Euroopa Liidu asjaomastele õigusaktidele ja strateegiatele järkjärgulise ühtlustamise teel

Õhu kvaliteet

- Edendada õhukvaliteedi juhtimist (piirväärtused, ohulävi, piirkondade ja linnastute määratlemine ja klassifitseerimine, õhukvaliteedi seire- ja hindamissüsteemi käivitamine), et parandada rahvatervise taset ja keskkonna seisundit, võttes eeskujuks Euroopa Liidu asjaomase õigusliku raamistiku.

- Töötada välja ja viia ellu õhusaastega, sealhulgas piiriülese õhusaastega võitlemise tegevuskavad.

Merekeskkonna kaitse

- Edendada merekeskkonna kaitset, sealhulgas mere ökosüsteemide säilitamise meetmeid.

- Võtta vastu rannikupiirkondade integreeritud kaitset reguleerivad õigusaktid.

Jäätmekäitlus

- Töötada välja riiklik jäätmekäitluse strateegia.

- Toetada integreeritud jäätmekäitluskeskuste võrgustiku rajamist, mis hõlmab tööstusjäätmete käitlemise keskusi.

- Viia ellu jäätmekäitluskeskuste registreerimise ja tegevuslubade väljastamise süsteem ning nende keskuste inspekteerimis- ja kontrollisüsteem, juhindudes Euroopa Liidus kohaldatavates õigusaktides sätestatud põhimõtetest, ning suurendada mitteametliku sektori professionaalsust.

Looduskaitse

- Jätkata looduskaitsealade süsteemi rakendamist, lähtudes Euroopa Liidus kohaldatavatest põhimõtetest ja headest tavadest.

- Jätkata metsa ökosüsteemide kaitsmise ja taastamise strateegia rakendamist, pidurdada metsade hävimist ja jätkata taasmetsastamise üldkava alusel taasmetsastamist. Jätkata käimasolevat metsa sertifitseerimisega seotud tööd (Forest Stewardship Council/SFC).

- Parandada teaduslikke teadmisi liigilise mitmekesisuse kohta riigis (olemasolevad liigid, ökosüsteemid, taksonoomiaprobleemid).

- Taastada kahjustatud ökosüsteemid ja võtta koos kohaliku elanikkonnaga asjakohased meetmed hävimisohus liikide populatsiooni taastamiseks.

- Võtta vastu riiklikud õigusaktid looduses elutsevate liikidega kaubitsemise kohta, et täita ÜRO ohustatud looduslike looma- ja taimeliikidega rahvusvahelise kauplemise konventsioonis sätestatud kohustused.

Saastumine ja tööstuslikud ohud

- Luua suurtest tööstusettevõtetest pärineva reostuse ennetamise ja vähendamise integreeritud süsteem, võttes eeskujuks Euroopa normid ja head tavad.

- Luua süsteem ohtlike ainetega seotud suurõnnetuste ohu ohjeldamiseks, võttes eeskujuks Euroopa normid ja head tavad.

Kemikaalid

- Võtta vastu eeskirjad kemikaalide registreerimise, hindamise ja autoriseerimise kohta, võttes eeskuju Euroopa Liidu õigusaktidest ja headest tavadest.

- Võtta vastu strateegia, mis hõlmab inimtervise ja looduskeskkonna jaoks kõige ohtlikumate kemikaalide järkjärgulist asendamist.

Kõrbestumine ja pinnasekaitse meetmed

- Rakendada kõrbestumise vastu võitlemise ja pinnase kaitse kava meetmeid.

Lubade väljastamise, järelevalve ja kontrollimise suutlikkus

- Suurendada keskkonnakaitse ja veemajandusega seotud lube väljastavate ning asjaomase järelevalve ja kontrollimisega tegelevate Maroko ametiasutuste haldussuutlikkust.

Keskkonnaaspektidega arvestamine

- Toetada keskkonnaaspektide integreerimist teistesse valdkondadesse, nagu veevarustus, metsandus, põllumajandus, haridus, energeetika, transport, kalandus, tööstus ja teadusuuringud.

Tõhustada keskkonnaalast piirkondlikku ja rahvusvahelist koostööd

Rahvusvaheline koostöö

- Rakendada tõhusamalt keskkonnakaitse valdkonna konventsioone ja protokolle, milles Maroko on osalisriik, ning liikuda selliste keskkonda käsitlevate täiendavate konventsioonide ja protokollide ratifitseerimise suunas, mis kuuluvad Euroopa Liidu õigussüsteemi.

Piirkondlik koostöö

- Tihendada Vahemere merekeskkonna ja rannikuala kaitse konventsiooni (Barcelona konventsiooni) ja selle protokollide alusel tehtavat koostööd.

- Jätkata algatuse Horisont 2020 alusel tehtavat koostööd.

- Tõhustada koostööd Euroopa Keskkonnaametiga ameti piirkondliku tegevuse raames, sealhulgas ühised keskkonnateabesüsteemid.

Lähenemine: nende reformide elluviimiseks võtab Maroko eeskirjade lähendamisel Euroopa Liidu abiga arvesse Euroopas kohaldatavaid asjaomaseid eeskirju keskkonnanõuete hea haldamise valdkonnas, mis hõlmavad õhu kvaliteeti, jäätmekäitlust, veeressursside haldamist ja merekeskkonna kaitset, looduskaitset, tööstusreostust ja kemikaale.

Kliimamuutus

- Tõhustada ja viia lõpule kliimaküsimustega seotud Maroko asutuste loomine.

- Rakendada Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni. Töötada välja strateegiad ja kavad kliimamuutuse leevendamiseks ja sellega kohanemiseks ning rakendada neid.

- Kasvuhoonegaaside inventuurid.

- Teha koostööd pärast 2012. aastat kohaldatavate kliimamuutuse valdkonnaga seotud meetmete väljaarendamisel ja nende rakendamisel.

- Teha koostööd kliimamuutuse leevendamise ja sellega kohanemise valdkonnas.

- Teha koostööd Cancuni ja Durbani lepingute rakendamiseks.

- Töötada välja vähese CO_2-heitega seadmete arengustrateegia, mis toetab rohelise majanduse arengut.

- Töötada välja asjakohased riiklikud leevendamismeetmed, sealhulgas valdkondlikud arvestusühikute väljastamise mehhanismid.

- Jälgida, et otsustusmenetluse käigus võetaks arvesse kliimamuutusega seotud küsimusi.

- Võtta esimesed meetmed saastekvootidega kauplemise süsteemi ettevalmistamiseks.

- Integreerida põllumajandusse kliimamuutusega seotud prioriteedid, nagu puuviljaistanduste osatähtsuse suurendamine, valitud sordiseemne ning kliimaga kohanenud sortide kasutamine, vee kogumise tehnoloogiate üldine levitamine ja niisutamise optimeerimine, põllumajanduse arengut toetavate agronoomia valdkonna uuringute tulemuste kättesaadavaks tegemine.

Veemajandus

Riikliku veemajanduse strateegia elluviimine õigustike konsolideerimiseks ja veeressursside integreeritud halduse tagamiseks

- Edendada veenõudluse reguleerimist ja veeressursside väärtustamist järgmiste meetmete abil:

  – niisutuseks kasutatavate veeressursside kokkuhoid, mis saavutatakse tänu lokaalse niisutamise massilisele kasutuselevõtule ja põllumajandusliku vee kasutamise tõhustamisele;

  – heitvee põllumajanduslikult kasutatavaks veeks ümbertöötlemise süsteemi rakendamine Euroopa Liidus kohaldatavate õigusaktide põhimõtete eeskujul;

  – vee kokkuhoid joogivee, tööstusvee ja turismi valdkonnas kasutatava vee puhul.

- Looduskeskkonna ja ohustatud piirkondade veeressursside säilitamise ja kaitse edendamine järgmiste meetmete abil:

  – veeressursside kvaliteedi säilitamine ja võitlus vee saastumise vastu;

  – elanikkonna ja tööstuse heitvee kvaliteedi parandamise süsteemi rakendamine;

  – põhjavee, vesikondade, oaaside ja niiskete piirkondade säilitamine;

  – vee kvaliteedi, sealhulgas suplemiseks mõeldud vee kvaliteedi parandamise süsteemi rakendamine Euroopa Liidus kohaldatavates õigusaktides sätestatud põhimõtete kohaselt.

- Veega seotud loodusõnnetuste ohu vähendamine ja kliimamuutusega kohanemine järgmiste meetmete abil:

  – isikute ja vara kaitse üleujutuste vastu, võitlus põua vastu, mille aluseks on iga vesikonna kohta koostatud põua halduskavad;

  – viia lõpule üleujutuste vastase kaitse riiklikus kavas toodud abinõud;

  – parandada ennetustegevust eeskätt üleujutuste hoiatussüsteemide ja päästetööde kavade arendamise teel.

- Jätkata muudatusi õigusraamistikus ja institutsioonilisi reforme, viies lõpule seaduse nr 10-95 rakendamise ja vaadates kõnealuse seaduse uuesti läbi, et integreerida sellesse siiani hõlmamata valdkonnad, nagu vee kokkuhoid ja puhastatud heitvete taaskasutus.

- Ajakohastada infosüsteeme ja tõhustada nendega seotud vahendeid ja oskusi järgmiste meetmete abil:

  – veeressursside ja vesikondade haldamise ajakohastamine ja veevarude halduse ning veevarude haldamise ajakohastamine ja parandamine;

  – Maroko veeressurssidega seotud andmete kogumise ja töötlemise süsteemi tõhustamine ja ajakohastamine riikliku veeressursside infosüsteemi loomise teel, võttes eeskuju Euroopa Liidu headest tavadest kõnealuses valdkonnas;

– veeressursside haldamisega tegelevate Maroko ametiasutuste haldussuutlikkuse tõhustamine veepolitsei, lubade väljastamise, järelevalve ja kontrollimeetmete rakendamise valdkonnas, võttes eeskuju kõnealuses valdkonnas Euroopas kohaldatavatest eeskirjadest;

– veeressurssidega seotud kommunikatsiooni- ja teavitamisstrateegiate väljatöötamine ja rakendamine;

– strateegilise kavandamise alase suutlikkuse suurendamine, pöörates seejuures tähelepanu finantsstrateegiatele ja juhindudes Euroopa Liidu kogemusest.

- Veeressursside haldamine ja arendamine järgmiste meetmete abil:

  – edendada ja arendada mittekonventsionaalseid veeressursse, nagu merevee magestamine, riimvee mineraalainetest vabastamine, heitvee taaskasutamine ja vihmavee kogumine.

7.5 Infoühiskond

- Analüüsida võimalusi koostöö täiustamiseks Euroopa Liidu ja Maroko vahel infoühiskonna valdkonnas ja eeskätt sünergia loomiseks strateegia „Digitaalne Maroko” ja Euroopa digitaalse tegevuskava vahel.

- Jätkata täieliku eeskirjade raamistiku väljaarendamist ja rakendamist elektroonilise kommunikatsiooni valdkonnas, mis hõlmab eeskätt arvutivõrkude ja elektrooniliste teenuste jaoks õiguste määratlemist, neile juurdepääsu võimaldamist ja nendevaheliste ühenduste teostamist ning universaalteenust ja kasutajaõigusi, tarbijakaitset, isikuandmete töötlemist ja eraelu kaitset ning raadiosagedusalade spektri tõhusat haldamist.

- Jätkata eeskirjade väljatöötamist järgmistes prioriteetsetes valdkondades:

  – korraldada arutelu elektrooniliste sideteenuste osutamiseks vajalike loamenetluste kohta;

  – täiustada turu analüüsi, näiteks analüüsides infrastruktuurivõrgule (füüsilise) juurdepääsu hulgimüügiturgu (kaasa arvatud jagatud või täielikult eraldatud kliendiliinijuurdepääs) kindlaksmääratud asukohas, ning lairibavõrgule juurdepääsu hulgimüügiturgu. Samuti tuleb tagada juurdepääsu võimaldamisega seotud kohustuste tõhus ja asjakohane täitmine (võrguoperaatori valik ja eelvalik, andmesideteenustele juurdepääs, eraldatud juurdepääs jne) võrguoperaatorite poolt, kellel on asjaomastele turgudele märkimisväärne mõju.

  – lihtsustada numbriliikuvust nii tava kui ka mobiilsidevõrgus ning tagada selle protsessi parem rakendamine (operaatorite vahel numbriliikuvuseks kuluv aeg, teenuse katkestuse periood tarbija jaoks, lepingu maksimaalne kestus, kuritarvitustega ja konkurentsi moonutamisega seotud karistused jne).

  – tagada elektroonilise side konfidentsiaalsuse tagamise meetmete ja soovimatute postituste (spämmi) vastaste meetmete tõhus rakendamine.

- Infosüsteemide turvalisuse suurendamise ja kriitilise tähtsusega taristu ja andmete kaitse mehhanismi väljatöötamine ja rakendamine; näha ette võrkude ja teenuste häireteta ja stabiilne toimimine, mille puhul arvestatakse avatuse ja koostalitluse põhimõtteid.

- Täiustada e-valitsemisega seotud rakenduste standardeid ja struktuuri, et rajada riiklike infosüsteemide koostalitlusvõime, mis tugineb Euroopa koostalitlusvõime raamistikule (EIF, European Interoperability Framework).

- Töötada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ning tööstuste jaoks välja ettevõtjatevaheliste elektrooniliste tehingute tehnilised kirjeldused, normid ja standardid, et digitaliseerida tehingud ja ratsionaliseerida äritehinguid, konsulteerides selleks sõltumatute ja kõnealuses valdkonnas pädevate Euroopa asutustega (eeskätt Euroopa Standardikomitee, Euroopa Elektrotehnika Standardikomitee, Euroopa Telekommunikatsioonistandardite Instituut).

- Edendada koostööd ja vastastikust teabevahetust arvutivõrkude ja elektroonilise side strateegiate, raadiosagedusala spektri kasutamise, lubade väljastamise menetluste, digitaalvaldkonnas kohaldatava intellektuaalomandi õiguste, ettevõtetevahelist e-kaubandust toetavate elektrooniliste tehingute ja infoühiskonna arengu üle riiklikul, piirkondlikul ja ülemaailmsel tasandil.

- Täpsemalt jätkata edasiminekut infoühiskonna tehnoloogia alaseks dialoogiks ja koostööks loodud Maroko uue digitaalstrateegia „Digitaalne Maroko” elluviimisel:

  – toetada avalikke internetipunktide rajamist, mis võimaldavad laiendada kodanike ringi, kellel on juurdepääs uutele tehnoloogiatele (kiire internet ja avalikud teenused), pidades eeskätt silmas vajadust võidelda digitaalse lõhega vaesemates piirkondades ja maapiirkondades.

  – toetada riiklikku, kultuurilist ja hariduslikku digitaalset arengut, ühendades selleks asjaomased riiklikud meetmed, erasektori algatused ja rahvusvahelise partnerluse pakutavad võimalused;

  – käivitada arutelu avatud andmete üle ning teabe kasutamise ja taaskasutamise lubade andmise üle kodanikele ja ettevõtetele.

  – toetada kodanikuühiskonna osalemist infotehnoloogia ja telekommunikatsiooni valdkonna strateegia „Digitaalne Maroko” rakendamisel kodanike jaoks;

  – edendada infoühiskonna tehnoloogiaga seotud ettevõtluskultuuri ja innovatsiooni erasektoris ning õppe- ja koolitusprogrammides ja kursustel;

  – vahetada teavet ja häid tavasid digitaalse allkirjaga seotud sertifitseerimise ning elektroonilise side ja tehingute turvalisuse kohta;

  – toetada kava väljatöötamist ja elluviimist Maroko üleriiklikuks üleminekuks Internet IPv6 adresseerimissüsteemile.

- Tõhustada igasugust koostööd Euroopa Liiduga info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna normide ja standardite osas, eeskätt digitaaltelevisiooni, digitaalsete mobiilsidevõrkude ja tulevaste internetivõrkude,

väljaarendamisel olevate kiirete võrkude omavahelise ühendamise (EUROMEDCONNECTi projekti järgmine etapp) ning infoühiskonna tehnoloogilist arengut toetava regulatiivse raamistiku osas.

– Toetada Maroko riiklike asutuste ja eraõiguslike ettevõtete osalemist Euroopa uurimis- ja innovatsiooniprogrammide info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ühisprojektides, eeskätt valdkondades, mis on seotud oluliste ühiskonnaprobleemide lahendamisega ning kiire võrgutaristu ja teadusuuringuid toetavate andmete väljatöötamisega;

– toetada piirkondliku koostöö tõhustamist Euroopa Liiduga, riikliku teadusuuringute arendamist koostöös Euroopa partneritega, ühisuuringute jaoks teadusvõrkude rajamist ning teadurite vahetust Euroopa Liidu liikmesriikidega;

– näha ette Euroopa-Vahemere piirkonna teadusuuringute programmi käivitamine, milles võetakse paremini arvesse Vahemere piirkonna keskkonda ja arengut.

- Toetada vaba juurdepääsu internetile ja koostööd Vahemere lõunaosa piirkonna reguleerivate asutustega.

- Teha koostööd Euroopa ja Vahemere piirkonna elektronside reguleerijate rühma ja ELi liikmesriikide reguleerivate asutustega ühist huvi pakkuvates küsimustes.

7.6 Teadus ja tehnoloogia, teadusuuringud ja innovatsioon

Majanduse ja ühiskonna arengu teenistuses oleva teadusuuringute- ja innovatsioonisuutlikkuse arendamine ning Maroko integreerimine Euroopa teadusruumi

- Riikliku teadusuuringute süsteemi rolli suurendamine Maroko arengus:

  – parandada riikliku teadusuuringute süsteemi haldamist;

  – edendada laboratooriumidele märgiste väljastamist ja toetada teadurite ja nende meeskondade ühinemist;

  – luua väärtuse suurendamiseks struktuurid;

  – tõhustada teadusuuringute sisemist ja välist hindamismehhanismi ja luua mehhanismid riikliku teadusuuringute süsteemi erinevate poolte vahelise koostöö paremaks koordineerimiseks;

  – edendada koostööd ja partnerlust ülikoolide ja teadussasutuste ning teadusuuringu tulemuste lõppkasutajate vahel;

  – jätkata Euroopa-Vahemere piirkonna ettevõtlusharta rakendamist innovatsiooniga seotud aspektides ning hinnata ühiselt tehtud edusamme lähtuvalt piirkondlikul tasandil kindlaksmääratud indikaatoritest;

  – edendada Euroopa-Vahemere piirkonna teaduslikku ja tehnoloogilist partnerlust;

– mobiliseerida Euroopas asuv Maroko oskusteave, et tõhustada vahetusi ning Maroko ja Euroopa Liidu suhteid teaduse, tehnoloogia, teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas;

– vaadata üle Maroko liitumistingimused EUREKA võrgustikuga.

- Maroko osalemine Euroopa teadusruumis:

  – uurida võimalusi teha teadusalast koostööd, mis põhineb näiteks kahepoolsel koostööl (*project twinning*) (*programme level management*) prioriteetsetes valdkondades rakendatavate Euroopa teadus- ja innovatsiooniprojektide elluviimisel;

  – parandada Maroko osalemistingimusi Euroopa teadus- ja innovatsiooniprogrammides;

  – suurendada Maroko ülikoolide ja uurimiskeskuste teadusuuringute alast suutlikkust, et kaasata Maroko Euroopa teadus- ja innovatsiooniprojektidesse ja programmi COST (European Cooperation in Science and Technology*;* Euroopa teaduse ja tehnika alane koostöö);

  – tõhustada Euroopa teadus- ja innovatsiooniprogrammide Maroko temaatiliste riiklike kontaktpunktide võrgustikku ning toetada Maroko ja Euroopa teadurite vahetust;

  – edendada teadusprojektides osalevate isikute vahetust ja toetada Maroko teadlaste osalemist rahvusvahelistes teadusaruteludes;

  – määrata kindlaks tingimused Maroko ühinemiseks Euroopa Tehnoloogiainstituudi programmidega ja neis programmides osalemiseks.

Lähenemine: nende eesmärkide täitmiseks võtab Maroko Euroopa Liidu abiga arvesse Euroopas kohaldatavaid asjaomaseid õigusnorme teaduse ja tehnoloogia, teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas ning eeskätt Euroopa teadus- ja innovatsiooniprogrammidega seotud sätteid, mille eesmärgiks on tööstuse konkurentsivõime parandamine, elukvaliteedi parandamine ja jätkusuutliku arengu tagamine.

7.7 Audiovisuaalsektor

- Edendada arvamuste-, teabe- ja kogemustevahetust audiovisuaalpoliitika kohta, sealhulgas ka selle õiguslike aspektide kohta.

- Toetada kõnealust sektorit, täiustades selle halduseeskirju, parandades osutatavate teenuste kvaliteeti ning parandades oskusi koolituste ja tehnilise abi kaudu.

- Toetada läbipaistva, tõhusa ja loogilise ülesehitusega reguleeriva süsteemi väljaarendamist, mis hõlmab õiguslikku raamistikku ja audiovisuaalse kommunikatsiooni ülemameti uute põhiseaduslike õiguste rakendamist.

7.8 Integreeritud merenduspoliitika

Suhteraamistiku väljaarendamine, mis võimaldab Marokol osaleda Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitikas

- Töötada välja integreeritud lähenemine kõikidele riikliku ja piirkondliku tasandi meetmetele, mis on seotud mere või rannikualadega või mis avaldavad neile mõju.

- Jätkata kõnealuste merendusega seotud meetmete halduse parandamist, kasutades selleks selliseid vahendeid nagu mereruumi kavandamine, rannikualade integreeritud haldamine ning mere- ja merendusuuringute valdkonnas tehtavad pingutused.

7.9 Turism

- Rakendada turismistrateegia kontseptsioon 2020.

- Tagada teabevahetus jätkusuutliku, kvaliteetse ja vastutustundliku turismi strateegiate, meetmete ja projektide kohta.

8. HARIDUS, TÄIENDUSKOOLITUS JA TERVISHOID

8.1 Haridus

Võrdsete võimaluste põhimõtte juurutamine

- Vähendada koolist väljalangevuse taset, eriti tütarlaste puhul maapiirkondades.

- Suurendada kooli taaskaasatavate õpilaste hulka.

- Täiustada õppestipendiumide süsteemi.

- Võidelda koolivägivallaga.

Põhiharidusele üldise juurdepääsu võimaldamine ja võitlus kirjaoskamatusega

- Vähendada kirjaoskamatuse taset, eriti noorte ja naiste seas maapiirkondades.

- Kehtestada kohustuslik haridus (kuni põhihariduse ülemise astmeni).

- Suurendada kesk-erihariduse osatähtsust, eriti tütarlaste seas.

Koolihariduse kvaliteedi parandamine

- Laiendada koolieelset haridust.

- Vähendada klassikursuste kordamise arvukust.

- Laiendada emakeele valdamist ja võõrkeelte õpet.

- Täiustada õpetajate koolituse süsteemi.

- Tõhustada õpiraskustega õpilaste juhendamist ja järelevalvet.

Euroopa-Vahemere piirkonna ettevõtluse harta rakendamise jätkamine haridusega seotud valdkondades

- Edendada hariduses ettevõtlikkust kui hariduse alg- ja keskastme üht põhioskust.

- Hinnata tehtud edusamme piirkondlikul tasandil kindlaksmääratud indikaatorite alusel.

8.2 Täiendõpe ja kutseõpe

- Toetada kutsehariduse reformi.

- Jätkata dialoogi ja kogemustevahetust, kasutades Euroopa kutsehariduse õpitulemuste ülekandmise, akumuleerimise ja tunnustamise süsteemi (Euroopa kutsehariduse ja -koolituse ainepunktide süsteem) ja kutsehariduse alase Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistiku pakutavaid võimalusi.

- Valmistada ette institutsioonilised ja rakenduslikud tingimused riikliku kutsetunnistuste raamistiku kehtestamiseks.

- Viia (koos sotsiaalpartneritega) läbi kutsehariduse süsteemi ja juhtimise ümberkujundamine ja tõhustada teabe levitamist kutseoskuste alase pakkumise ja nõudluse vahel, et saavutada parem vastavus tööturu vajadustega.

- Parandada tööturu ja tõenduspõhise (*evidence-based*) avaliku poliitika põhimõtete analüüsi kvaliteeti.

- Toetada jätkuõppe arengut eeskätt jätkuõppe vajadusteks ettenähtud vahendite haldamise täiustamise teel (erikokkulepete reform), et seeläbi parandada neile vahenditele juurdepääsu ja nende kasutamise tõhusust.

- Jätkata Euroopa-Vahemere piirkonna ettevõtluse harta elluviimist kutseõppega seotud osas, pöörates erilist tähelepanu ettevõtlikkuse edendamisele. Parandada teabe kogumist ettevõtetes toimuva koolituse kohta. Hinnata koos tehtud edusamme piirkondlikul tasandil kindlaksmääratud indikaatorite alusel.

8.3 Kõrgharidus

Maroko kõrgharidussüsteemi reformi ja kõrghariduse Bologna protsessi põhimõtetele lähendamise toetamine

- Käivitada dialoog ja kogemustevahetus Euroopa kõrgharidusruumi aluseks oleva Bologna protsessi põhimõtete ja soovituste kohta.

- Lähendada Maroko õigusakte ja eeskirju Bologna protsessi raames seatud eesmärkidele.

- Rakendada ainepunktide ülekandesüsteemi (Euroopa ainepunktisüsteem) ja diplomilisa süsteemi (asjaomaste ainepunktide, erialade ja õppeasutuste kinnitamine

ja väljaarendamine) mehhanismid, mis toetavad läbipaistvust, tulemuste võrreldavust ja õppetulemuste vastastikust tunnustamist.

- Jätkata riikliku kvalifikatsiooniraamistiku väljatöötamist.

- Tõhustada kutseala omandamisega seotud õpinguid, et suurendada ülikooli lõpetanute tööhõives osalemise määra ja arendada partnerlussuhteid kutsealade esindajatega.

- Jälgida lõpetanuid ning suurendada nende seas tööhõivemäära.

- Tõhustada haridusteenuste ja kõrghariduse pakkumise dekontsentreerimist ja detsentraliseerimist, et toetada „laiendatud piirkondlikul lähenemisel" põhinevat süsteemi.

Kõrgharidussüsteemile juurdepääsu parandamine

- Täiustada üliõpilastele pakutavaid sotsiaalseid teenuseid (sotsiaalstipendiumid, tulemusstipendiumid, üliõpilaslinnakute vastuvõtusuutlikkus, ülikoolisööklad, kohustusliku ravikindlustuse raames pakutav ravikulutuste katmine).

- Võtta meetmed üliõpilaste abistamiseks, eriti ülikoolides, millele on vaba juurdepääs.

- Rakendada meetmeid kursuste kordamise ja ülikoolist väljalangemise vastu (integreeritud keeleõppe mehhanism, ülikooliõppe metoodilised moodulid, keele ja kommunikatsioonimoodulid, informaatikamoodulid, tuutorite süsteem, üliõpilaste erialane nõustamine ning ühiste alusmoodulite ja üleminekuainete väljaarendamine õpingute ümbersuunitlemise võimaldamiseks).

- Rakendada ellu tõhus teabe- ja nõustamissüsteem.

Maroko kõrgharidussüsteemi kvalitatiivne arendamine

- Parandada ülikooli isikukoosseisu võimekust ja pädevust.

- Edendada kaugõpet.

- Arendada Maroko kõrgharidussüsteemi jaoks välja uued info- ja kommunikatsioonitehnoloogiad.

- Tõhustada kõrghariduses rakendatavat sertifitseerimismenetlust.

- Tõhustada kõrgharidusasutuste juhtimist ja nende autonoomiat.

- Suurendada pädevust õppekavade, projektide ja haridusasutuste hindamisel (pedagoogiline, haldus- ja finantshindamine).

- Töötada Maroko kõrgharidussüsteemi jaoks välja institutsioonilise hindamise süsteem.

- Tugevdada sõltumatut kvaliteedi tagamist.

- Kasutada teaduspõhist õpet, eriti doktoriõppe astmel.

Tõhustada koostööd hariduse ja koolituse valdkonnas, suurendades ja/või täiustades Maroko osalemist kõrghariduse valdkonnas rakendatavates Euroopa programmides.

- Jätkata kõrghariduse reformi ja ajakohastamist programmi Tempus ja sellele järgnevate programmide raames.

- Toetada Maroko osalemist kõrghariduse valdkonnas rakendatavates liikuvus- ja partnerlusprogrammides.

- Jätkata kõnealuste programmide osas teavitustegevust potentsiaalsete kandidaatide, üliõpilaste ja ülikoolide seas.

- Toetada Maroko lähenemist Euroopa Liidus pooleliolevatele protsessidele diplomite vastastikuse tunnustamise valdkonnas.

- Tõhustada kogemustevahetust Maroko MERIC keskuse ja ENIC-NARIC võrgustiku vahel.

- Toetada Euroopa-Vahemere piirkonna Portorozi ülikooli koostööd Maroko haridusasutustega.

8.4 Ühenduse strateegiate kaudu haridusele antav abi

- Tõhustada Maroko osalemist Jean Monnet' kõrghariduse toetusprogrammis ja Euroopa integratsiooni valdkonna teadusuuringute projektides.

- Suurendada Maroko kaasamist kolmandate riikide vastutavatele isikutele suunatud spetsiaalsetesse programmidesse, mis võimaldavad neid teavitada ühenduse strateegiatest.

8.5 Tervishoid

Maroko rahvatervise taseme parandamine ning Maroko ja Euroopa Liidu tervishoiu alase dialoogi tõhustamine

- Jätkata koostööd tervishoiusektori reformi valdkonnas, võttes eeskätt aluseks Maroko riikliku strateegia „Visioon – tervishoid 2020", tegevuskava aastateks 2008–2012 ja vajadusel ka hilisemad vastuvõetavad dokumendid, sealhulgas vastuvõetav tervishoiusüsteemi käsitlev raamseadus, mille eesmärk on parandada selle kvaliteedi ja sellele juurdepääsu eeskätt vaesema elanikkonna jaoks, ning arvestades tervishoiu piirkondadeks jaotamise ning preventiivsete meetmete võtmise vajadust.

- Tõhustada institutsioonide ja laboratooriumide suutlikkust, parandades tervisejärelevalvet ja tervisekaitset (riikliku tervishoiuameti rajamine).

- Jätkata koostööd tervishoiu valdkonna indikaatorite osas, eeskätt seoses aastatuhande arengueesmärkidega 4 ja 5.

- Tõhustada nakkushaiguste ja mittenakkushaiguste ennetamist ja nende haiguste leviku kontrollimist, pidades eeskätt silmas pikaajalise kuluga ja kuluka raviga

kroonilisi haigusi, kasutades selleks muu hulgas tervishoiu valdkonda käsitlevate rahvusvaheliste instrumentide ratifitseerimist ja nende rakendamist, nt WHO tubakavastane raamkonventsioon ja WHO rahvusvahelised tervise-eeskirjad.

- Teha koostööd teatud eeskirjade ja ravimeetodite pikaajaliseks järkjärguliseks lähendamiseks Euroopa Liidus kohaldatavatele eeskirjadele ja ravimeetoditele.

- Arutleda võimaluse üle süvendada piirkondlikku koostööd tervishoiu valdkonnas, pidades eeskätt silmas Euroopa-Vahemere piirkonna koostööd.

Lähenemine: nende eesmärkide saavutamiseks võtab Maroko vastu tervishoiu valdkonna õigusaktid ja eeskirjad, pidades silmas lähenemist Euroopa Liidu toel Euroopa asjaomastele direktiividele ja WHO soovitusi tervishoiu järelevalve ja ohutuse kohta.

8.6 Noorsugu ja sport

- Tõhustada koostööd noorte ja noorsootöötajate mitteformaalset koolitust, et toetada kogemustevahetust, kultuuridevahelist dialoogi ja kodanikuühiskonna arengut läbi noortele suunatud programmide, nagu „Noored tegevuses” (2007–2013), „Euromed Youth IV” ja selles valdkonnas tulevikus rakendatavaid programme.

- Toetada teabe- ja kogemustevahetust ühist huvi pakkuvates valdkondades, nagu sotsiaalne kaasamine sporditegevusse ja sporditegevuse kaudu, sport ja haridus, kehaline tegevus ning võitlus dopingu kasutamise ja vägivalla (eeskätt staadionidel esinevate vägivallailmingute) vastu spordis.

- Võimaldada Maroko ametnikel osaleda spordi valdkonnaga seotud õppepäevadel, seminaridel ja kollokviumidel.

- Teha koostööd spordi valdkonnaga seotud ürituste korraldamisel Marokos olemasolevate struktuuride raames.

C. MAROKO OSALEMINE EUROOPA LIIDU PROGRAMMIDES JA AMETITES

- Tõhustada piirkondlikku koostööd järgmiste Euroopa Liidu ametitega: Euroopa Toiduohutusamet, Euroopa Koolitusfond, Euroopa Lennundusohutusamet, Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskus, Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiridel tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuur, Euroopa Politseiamet, Euroopa Õigusalase Koostöö Üksus, Euroopa Keskkonnaamet ja Euroopa Meresõiduohutuse Amet.

- Tagada Maroko osalemine kolmandatele riikidele avatud ühenduse programmides, eeskätt järgmistes programmides: konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogramm, Toll 2013 (2008–2013), programm SESAR, programm Marco Polo.

- Osaleda võrgustikus Enterprise Europe Network.

- Euroopa Liit aitab konkretiseerida Maroko osalust oma programmides ja ametites.

D. FINANTSMÕÕDE

- Võtta Euroopa Liidu ja Maroko partnerlussuhete finantsmõõtme rakendamisel arvesse vajadusi, mis tulenevad järgmistest asjaoludest:

  – Maroko edasijõudnud riigi staatus;

  – Maroko dünaamiline areng, mis keskendub poliitilistele, majanduslikele ja sotsiaalsetele reformidele ning millega kaasnevad olulised vajadused majandusliku ja sotsiaalse taristu osas;

  – vajadus toetada kaasavat majanduskasvu, et vähendada vaesust riigis;

  – vajadus konsolideerida Maroko avanemist ja kaasamist maailmamajandusse ja eeskätt Euroopa Liidu majandusse;

  – Euroopa Liidu uus strateegia naabrusküsimustes.

- Uurida võimalusi selleks, et jõuda alates 2013. aastast uude etappi ühenduse asjaomaste finantsvahendite kasutamisel, mille eesmärgiks on abistada Marokot lähtuvalt Euroopa Liidu regionaal- ja ühtekuuluvuspoliitika põhimõtetest ning mis eeldab uue rakenduskorra vastuvõtmist.

- Optimeerida koostööprogrammide parema suunatuse kaudu olemasolevate rahastamisvahendite kasutamist ning parandada Euroopa Liidu ja Maroko vahelist koostööd, et optimeerida Maroko suutlikkust abi vastu võtta.

- Kasutada ära Euroopa Liidu poolt välispoliitika raames uute asjakohaste rahastamisvahendite ja valdkondlike programmide kaudu pakutavad võimalused, võttes arvesse olemasolevaid vajadusi, reformide osas tehtud edusamme ja Maroko suutlikkust antavat abi ära kasutada.

III JÄRELEVALVE JA JÄRELEVALVEARUANDED

Tegevuskava elluviimise järelevalve

- Käesoleva tegevuskava näol on sarnaselt eelneva samalaadse dokumendiga tegemist Euroopa Liidu ja Maroko vahelist koostööd käsitleva strateegiadokumendiga.

- Tegevuskava esitatakse ametlikuks vastuvõtmiseks Euroopa Liidu / Maroko assotsiatsiooninõukogule.

- Assotsieerimislepingu alusel rajatavad ühised struktuuriüksused, eeskätt asjaomased allkomiteed ja töörühmad, edendavad ja tagavad käesoleva tegevuskava elluviimist.

- Allkomitee teostab igal aastal käesoleva tegevuskava alusel õigusnormide lähendamise üle ELi *acquis*'le ja õigusaktide lähendamise riikliku kava elluviimise üle üksikasjalikku järelevalvet. Selle tegevuse käigus esitavad nad assotsiatsiooninõukogule aruande. Kõnealuse aruande koostamisel veenduvad allkomiteed, et asjaomased ministeeriumid on kasutanud instrumenti „*TAIEX*

assessment" ning teisi ELi rakendatud vahendeid, et hinnata eeskirjade erinevust *acquis*'st.

Järelevalvearuanded

- Euroopa Liit ja Maroko võivad uurida ühepoolselt käesoleva tegevuskava rakendamist sõltumata assotsiatsiooninõukogu teostatavast järelevalvest.

- Euroopa Liidul ja Marokol on õigus paluda valitsusvälistel organisatsioonidel ja teistel tegevuskavaga hõlmatavates valdkondades tegutsevatel Maroko ja Euroopa Liidu huvitatud organisatsioonidel esitada oma arvamusi tegevuskava rakendamisel tehtud edusammude kohta.

IV LÕPPSÄTTED

- Tegevuskava kestuseks on viis aastat (2013–2017).

- Assotsiatsioonikomitee ülesandeks on analüüsida tegevuskava rakendamist esitatud aruannete ja allkomiteede esitatud kokkuvõtete põhjal. Assotsiatsioonikomiteel on samuti õigus esitada lähtuvalt tehtud edusammudest ja/või uutest vajadustest uusi prioriteetseid suundi ja tegevuskava muudatusettepanekuid ning esitada need muudatused kinnitamiseks assotsiatsiooninõukogule.

- Seejuures võtab assotsiatsioonikomitee arvesse valitsusväliste organisatsioonide ja teiste tegevuskavaga hõlmatavates valdkondades tegutsevate Maroko ja Euroopa Liidu huvitatud organisatsioonide esitatud arvamusi.

- Pärast kolme aasta möödumist käesoleva tegevuskava rakendamise algusest kohustuvad pooled määrama kindlaks järgmised etapid uue raamkokkuleppe sõlmimiseks lähtuvalt edasijõudnud riigi staatust käsitlevas ühisdokumendis mainitud ajutises töörühmas toimunud arutelude tulemustest.

I LISA

Euroopa ja/või Euroopa Nõukogu konventsioonide loetelu

- Euroopa inimõiguste konventsioon (artikkel 6 – Õigus õiglasele kohtulikule arutamisele); Euroopa Liidu põhiõiguste harta (VI jaotis. Õigusemõistmine).
- Euroopa inimõiguste konventsioon (artikkel 3 – Piinamise keeld); Protokoll nr 13. Surmanuhtluse kaotamine; Euroopa Liidu põhiõiguste harta (artiklid 2 ja 4).
- Euroopa inimõiguste konventsioon (artikkel 10 – Sõnavabadus; artikkel 11 – Kogunemiste ja ühingute moodustamise vabadus); Euroopa Liidu põhiõiguste harta (artiklid 11 ja 12).
- Meeste ja naiste võrdõiguslikkust käsitlev ühenduse raamstrateegia.
- Euroopa inimõiguste konventsioon (artikkel 14 – Diskrimineerimise keelamine); Euroopa Liidu põhiõiguste harta (III jaotis).
- Parandatud ja täiendatud Euroopa Sotsiaalharta (artikli 4 lõige 3, artiklid 7, 8, 11, 15, 16, 17, 20 ja 27).
- Euroopa inimõiguste konventsioon (artikkel 14 – Diskrimineerimise keelamine); Euroopa Liidu põhiõiguste harta (III jaotis).
- Süüdimõistetud isikute üleandmise Euroopa konventsioon ja selle lisaprotokoll.
- Euroopa Nõukogu küberkuritegude konventsioon ja selle lisaprotokoll.
- Euroopa Nõukogu inimkaubanduse vastu võitlemise konventsioon.
- Euroopa Nõukogu rahapesu ning kriminaaltulu avastamise, arestimise ja konfiskeerimise konventsioon.

II LISA

Peamised viited ühenduse *acquis*'le Euroopa siseturuga seotud valdkondades

Finantsteenused

Peamiseks **pangandussektori** direktiiviks on kapitalinõuete direktiiv, mis hõlmab kaht direktiivi:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2006. aasta direktiiv 2006/48/EÜ krediidiasutuste asutamise ja tegevuse kohta (uuestisõnastamine).

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2006. aasta direktiiv 2006/49/EÜ investeerimisühingute ja krediidiasutuste kapitali adekvaatsuse kohta (uuestisõnastamine).

Teised selle valdkonna olulised direktiivid on järgmised:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. septembri 2000. aasta direktiiv 2000/46/EÜ elektronrahaasutuste asutamise ja tegevuse kohta ning usaldatavusnormatiivide täitmise üle peetava järelevalve kohta.

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2002. aasta direktiiv 2002/87/EÜ, milles käsitletakse finantskonglomeraati kuuluvate krediidiasutuste, kindlustusseltside ja investeerimisühingute täiendavat järelevalvet.

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 1994. aasta direktiiv 94/19/EÜ hoiuste tagamise skeemide kohta.

Peamised direktiivid Maroko jaoks **kindlustuse** valdkonnas on järgmised:

- Direktiiv 2009/138/EÜ, ELT 17, 17.12.2009, Solventsus II, mis hõlmab enamiku varasemaid kindlustuse valdkonna direktiive ja mida kohaldatakse alates 2012. aasta lõpust;

- 5–6 aasta jooksul: võtta vastu õigusaktid, millega nähakse ette Solventsus II süsteemiga sarnane kindlustusandjate maksevõime- ja järelevalvesüsteem ning rakendada samalaadseid meetmeid ka liikluskindlustuse puhul, võttes aluseks asjakohase direktiivi.

- 16. septembri 2009. aasta direktiiv 2009/103/EÜ (liikluskindlustuse direktiivi kodifitseeritud versioon), ELT, 9.10.2009.

Peamised direktiivid Maroko jaoks **väärtpaberite** valdkonnas on järgmised:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2003. aasta direktiiv 2003/6/EÜ siseringitehingute ja turuga manipuleerimise (turu kuritarvitamise) kohta ning komisjoni vastuvõetud direktiivide kohaldamine.

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiiv 2003/71/EÜ väärtpaberite üldsusele pakkumisel või kauplemisele lubamisel avaldatava prospekti ja direktiivi 2001/34/EÜ muutmise kohta ning komisjoni soovitused seoses kõnealuse direktiiviga.

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/39/EÜ finantsinstrumentide turgude kohta, millega muudetakse nõukogu direktiive 85/611/EMÜ ja 93/6/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/12/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 93/22/EMÜ.

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2006. aasta direktiiv 2006/31/EÜ, millega muudetakse direktiivi 2004/39/EÜ finantsinstrumentide turgude kohta seoses teatavate tähtaegadega.

- Komisjoni 10. augusti 2006. aasta direktiiv 2006/73/EÜ, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/39/EÜ finantsinstrumentide kohta.

- Komisjoni 10. augusti 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1287/2006, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/39/EÜ seoses investeerimisühingute registripidamise kohustuse, tehinguaruandluse, turu läbipaistvuse, finantsinstrumentide kauplemisele lubamise ning nimetatud direktiivi jaoks määratletud mõistetega.

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. märtsi 1997. aasta direktiiv 97/9/EÜ investeeringute tagamise skeemide kohta.

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1060/2009 reitinguagentuuride kohta.

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2012. aasta määrus (EL) nr 236/2012 lühikeseks müügi ja krediidiriski vahetustehingute teatavate aspektide kohta.

Investeerimisfondide valdkonna tähtsamad direktiivid on järgmised:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/65/EÜ vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeeringuks loodud ettevõtjaid (eurofondid) käsitlevate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (EMPs kohaldatav tekst).

- Komisjoni 19. märtsi 2007. aasta direktiiv 2007/16/EÜ avatud investeerimisfonde (UCITS) käsitlevate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamist käsitleva nõukogu direktiivi 85/611/EMÜ rakendamise kohta seoses teatavate mõistete selgitamisega.

- Komisjoni 1. juuli 2010. aasta direktiiv 2010/43/EL, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/65/EÜ seoses organisatsiooniliste nõuete, huvide konfliktide, äritegevuse, riskijuhtimise ning depositooriumi ja fondivalitseja vahelise lepingu sisuga.

- Komisjoni 1. juuli 2010. aasta direktiivi 2010/42/EL (millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/65/EÜ seoses fondide ühinemisi, investor- ja ühiseurofondi struktuure ja teatamise korda käsitlevate sätetega) parandus.

- Komisjoni 1. juuli 2010. aasta määrus (EL) nr 583/2010, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/65/EÜ seoses investorile esitatava põhiteabega ja tingimustega, mida tuleb täita investorile esitatava põhiteabe või prospekti esitamisel veebilehel või muul püsival andmekandjal kui paberil (EMPs kohaldatav tekst).

- Komisjoni 1. juuli 2010. aasta määrus (EL) nr 584/2010, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/65/EÜ seoses standardteate ja eurofondi tõendi vormi ja sisuga, elektroonilise side kasutamisega pädevate asutuste vaheliseks üksteise teavitamiseks, ning kohapealse kontrolli ja uurimise korra ja pädevate asutuste vahelise teabevahetusega (EMPs kohaldatav tekst).

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2011. aasta direktiiv 2011/61/EL alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate kohta.

Taristu valdkonna peamised direktiivid on järgmised:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta direktiiv 2009/44/EÜ, millega muudetakse direktiivi 98/26/EÜ arvelduse lõplikkuse kohta makse- ja väärtpaberiarveldussüsteemides.

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuni 2002. aasta direktiiv 2002/47/EÜ finantstagatiskokkulepete kohta seoses omavahel ühendatud süsteemide ja krediidinõuetega.

Postiteenused

Peamised direktiivid Maroko jaoks **postiteenuste** valdkonnas on järgmised:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiiv 97/67/EÜ ühenduse postiteenuste siseturu arengut ja teenuse kvaliteedi parandamist käsitlevate ühiseeskirjade kohta, mida muudeti direktiividega 2002/39/EÜ ja 2008/06/EÜ.

Intellektuaalne ja tööstusomand

Tähtsamad direktiivid on järgmised:

- Direktiiv 2004/48/EÜ (intellektuaalomandi õiguste kaitse).

- Direktiiv 2001/29/EÜ (autoriõigused ja nendega kaasnevad õigused infoühiskonnas).

- Direktiiv 2001/84/EÜ (autori õigused teose edasimüügi korral).

- Direktiiv 2006/116/EÜ (kaitse ulatuse laiendamine).

- Määrus 1383/2003 tolli tegevuse kohta.

- Direktiiv 91/250/EMÜ, asendatud direktiiviga 2009/24/EÜ arvutiprogrammide õiguskaitse kohta.

- Direktiiv 92/100/EMÜ, asendatud direktiiviga 2006/115/EÜ rentimis- ja laenutamisõiguse kohta.

- Direktiiv 93/83/EMÜ satelliitlevi ja kaabli kaudu taasedastamise kohta.

- Direktiiv 96/9/EMÜ andmebaaside õiguskaitse kohta.

Kaubamärkide kohta:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta direktiiv 2008/95/EÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (kodifitseeritud versioon).

- Nõukogu 26. veebruari 2009. aasta määrus (EÜ) nr 207/2009 ühenduse kaubamärgi kohta (kodifitseeritud versioon).

Patenditunnistuste kohta:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. mai 2009. aasta määrus (EÜ) nr 469/2009 ravimite täiendava kaitse tunnistuse kohta (kodifitseeritud versioon).

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 1996. aasta määrus (EÜ) nr 1610/96 taimekaitsevahendite täiendava kaitsesertifikaadi kasutuselevõtu kohta.

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1901/2006 pediaatrias kasutatavate ravimite ning määruse (EMÜ) nr 1768/92, direktiivi 2001/20/EÜ, direktiivi 2001/83/EÜ ja määruse (EÜ) nr 726/2004 muutmise kohta.

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 1998. aasta direktiiv 98/44/EÜ biotehnoloogialeiutiste õiguskaitse kohta.

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2006. aasta määrus (EÜ) nr 816/2006, milles käsitletakse rahvatervise probleemidega riikidesse eksportimiseks toodetavate farmaatsiatoodete patentide sundlitsentsimist.

Tootedisainilahenduste kohta:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 1998. aasta direktiiv 98/71/EÜ disainilahenduste õiguskaitse kohta.

- Nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta.

III LISA: EL / Maroko tegevuskava prioriteetsed suunad tulenevalt Maroko edasijõudnud riigi staatusest (2013–2017)

Valdkond	Eesmärgid	Maroko tegevus	Ajakava / indikaatorid	*ELi toetus (*)*
Poliitiline ja strateegiline dialoog	1) kahepoolse poliitilise dialoogi tugevdamine ja tihendatud koostöö mitmepoolsete suhete alusel	a) ministrite ja/või kõrgete esindajate tasemel *ad hoc* koosolekute korraldamine ühist huvi pakkuvates küsimustes;	LP	
		b) ühisalgatused, mitteformaalsete koostöövormide väljatöötamine Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni tegevuse raames, eeskätt rahvusvahelist julgeolekut ohustavate tegurite vastase võitluse, inimõiguste ja piirkondlike küsimuste osas	LP	
	2) koostöö tihendamine konfliktide ennetamise, kriisiohjamise, massihävitusrelvade leviku tõkestamise, relvade ja kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi kontrolli, kodanikukaitse ning keemilise, bioloogilise, radioloogilise ja tuumarelva ohu vältimise valdkonnas.	a) raamlepingu sõlmimine Maroko osalemiseks Euroopa Liidu (sõjaliste ja mittesõjaliste) kriisiohjeoperatsioonides;	LP	
		b) töiste sidemete loomine Maroko ja Euroopa Komisjoni asutuste vahel, et teha koostööd teabe- ja järelevalvekeskusega;	LP	
		c) tõhusa riikliku kontrollisüsteemi väljatöötamine relvade ja kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi kontrollimiseks	KP aktiivne osalemine relvakaubanduse lepingu üle peetavates läbirääkimistes;	

(*) Selles veerus on andmed toetusmeetmete kohta, mida praegu rakendatakse või mis on kavandamisel või mida võidakse planeerida. Maroko osalemine ühenduse programmides ja ühenduse agentuuride töös kujutab ka endast prioriteetset meedet.

Valdkond	Eesmärgid	Maroko tegevus	Ajakava / indikaatorid	*ELi toetus (*)*
Õigusriik, demokraatia ja valitsemine	3) konsolideerida asutused, mis tagavad demokraatia ja õigusriigi toimimise	a) konsolideerida parlamendi, valitsuse, poliitiliste parteide, riikliku inimõiguste komitee (CNDH) ja ombudsmani ülesanded ja suutlikkus;	KP Asjaomaste instantside suutlikkuse suurenemine	*CNDH ja ministeeriumidevahelise inimõiguste delegatsiooni abistamise programm (SPRING) ja nende institutsioonide suutlikkuse suurendamine* *Valitsuse peasekretariaadi abistamine (programm P3A III)* *Parlamendi abistamine (programm P3A III ja „Edasijõudnud riigi staatuse saavutamine”*
		b) asjaomaste õigusaktide vastuvõtmine	KP Õigusaktide ja eeskirjade kvaliteedi paranemine ja põhiseadusele vastavuse paranemine Parlamendi haldustegevuse tõhustumine Konstitutsioonikohtu asutamine	
		c) koostöö tihendamine Euroopa Nõukoguga	KP Tegevuskava lõigus 2.8 toodud asjaomaste konventsioonidega järkjärguline ühinemine Demokraatia edendamise partneri staatuse järkjärguline rakendamine	*Programmid „Edasijõudnud riigi staatuse saavutamine” ja „Tõhustada demokraatlikku reformi lõunanaabriteks olevates riikides*”
		d) avaliku halduse tõhustamine, mille tagatiseks on avalike teenustele juurdepääsu võimaldamine, võrdsuse, territooriumi ühtlase katmise ja teenuse pidevuse kriteeriumide jälgimine ning pakutava	KP Avalike teenuste harta ja teenuste dekontsentreerimise harta rakendamine; haldusmenetluste lihtsustamine; elektroonilise	*Programm HAKAMA*

		teenuse kvaliteedi paranemine;	halduse käivitamine	
		e) eelarveseaduse vastuvõtmine	LP	

Valdkond	Eesmärgid	Maroko tegevus	Ajakava / indikaatorid	*ELi toetus (*)*
Õigusriik, demokraatia ja valitsemine		f) edasijõudnud regionaalpoliitika rakendamise protsess	KP Seaduse vastuvõtmine, milles on sätestatud territoriaalsete üksuste solidaarse koostöö tingimused ja meetodid, nende asjaomased pädevusalad ja regionaalpoliitika toimimise meetodid Seaduse vastuvõtmine, milles määratakse kindlaks territoriaalsete omavalitsuste tegevuse kord	
	4) tagada kohtunikkonna sõltumatus ja tõhustada nende tegevust	a) võtta vastu kohtusüsteemi reformi strateegia	LP	*Võimalik kohtusüsteemi reformi abiprogramm; suutlikkuse tõhustamine;* *Programm „Tõhustada demokraatlikku reformi lõunanaabriteks olevates riikides”*
		b) kohtunikkonna sõltumatuse tugevdamine	KP Kohtuasutuste kõrgema nõukogu ellukutsumine	
		c) asjaomaste õigusaktide vastuvõtmine	KP Uue kriminaalseadustiku vastuvõtmine; reformi jaoks ettenähtud ajakavast ja strateegias kindlaksmääratud prioriteetidest kinnipidamine	

		d) õigussüsteemi ajakohastamine eeskätt õigusmenetluste lihtsustamise ja täiustamise abil e) kohtunike ja teise õigusvaldkonnas töötavate isikute koolituse süvendamine	KP Menetlusaja lühendamine; õigusele juurdepääsu parandamine; vaidluste lahendamise alternatiivsete meetodite väljatöötamine	

Valdkond	Eesmärgid	Maroko tegevus	Ajakava / indikaatorid	*ELi toetus (*)*
Õigusriik, demokraatia ja valitsemine	5) kodanikuühiskonna rolli konsolideerimine	a) koordineerimisasutuste tegevuse tõhustamine, et toetada kodanikuühiskonna kaasamist riiklike strateegiate väljatöötamisse, rakendamisse ja hindamisse;	KP Konsulteerimisprotsessi mõjutamine koostöös Maroko asjaomaste piirkondade ja huvirühmadest ühingute esindajatega	*Kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkuse edendamine valdkondlike programmide IEDDH, ANE & AL, „Ränne ja varjupaigaõigus” ning kahepoolsete programmide abil*
		b) Maroko huvirühmadest ühingute juhtimise ja organisatoorse suutlikkuse tõhustamine koostöös riiklike ja rahvusvaheliste asutustega	KP Partnerlussuhete sõlmimine	*Abiprojekt põhjaosa maapiirkondade maaelu integreeritud arengu kiirendamiseks (DRIN), programmid „Abi võrdsuse ning meeste ja naiste võrdõiguslikkuse tagamiseks” ja „Abi metsanduspoliitika elluviimiseks” ning kodanikuühiskonna toetamine kodanikuühiskonna naabrusrahastu kaudu*
	6) naiste ja alaealiste õiguste kaitse konsolideerimine	a) naiste diskrimineerimise kõigi vormide kaotamist käsitleva konventsiooni ja selle vabatahtliku protokolli rakendamine;	LP	*Abiprogramm võrdsuse ning meeste ja naiste võrdõiguslikkuse tagamiseks; suutlikkuse suurendamine; abi kodanikuühiskonnale läbi kodanikuühiskonna naabrusrahastu, Programm „Edasijõudnud riigi staatuse saavutamine”*
		b) võrdsuse ja kõigi diskrimineerimise vormide vastu võitlemise ameti rajamine	LP	
		c) naiste vastu suunatud vägivalla, sealhulgas abieluvägivalla vastu võitlemise õigusliku raamistiku väljatöötamise lõpuleviimine	LP Naiste vastu suunatud vägivalla keelustamise seaduse vastuvõtmine	

		d) naiste, laste ja puudega isikute õiguste kaitse ja tõhustamise mehhanismide rakendamine;	KP Edusammud vastavalt valitsuse koostatud kavale; kriminaalseadustiku reform; koduabiliste töötingimuste ja töö sisu sätestava seaduse rakendamine; perekonna ja laste nõustamisnõukogu rajamine	

Valdkond	Eesmärgid	Maroko tegevus	Ajakava / indikaatorid	*ELi toetus (*)*
Õigusriik, demokraatia ja valitsemine		e) Kontrollimehhanismide tõhustamine alla 15 aasta vanuste laste töö keelustamist sätestavate tööseadustiku sätete täitmise jälgimiseks	KP ILO raportid	
	7) ühingute moodustamise õiguse, sõnavabaduse ja rahvakogunemise õiguse konsolideerimine	a) uue ajakirjandusseadustiku vastuvõtmine ja rakendamine, mis hõlmab tava- ja elektroonilist ajakirjandust ning ajakirjaniku kutseala deontoloogiliste aspektide korraldust;	LP Kaasav konsulteerimismenetlus, mis hõlmab kõiki uue ajakirjandusseadustiku väljatöötamisega seotud partnereid; riikliku pressinõukogu rajamine; Vastavus rahvusvahelistele eeskirjadele	
		b) kõiki meediavorme ja nende sõltumatuse tagamist hõlmava reformi läbiviimine;	KP Audiovisuaalmeedia turu avamise jätkamine;	

			Audiovisuaalkommunikatsiooni ülemameti sõltumatuse suurendamine	
		c) ühingute moodustamise õigust tagavate õigusaktide tõhus kohaldamine, avalikes kohtades rahvakogunemiste korraldamise seaduse läbivaatamine;	LP Ühingute moodustamise kohta vahetult väljastatavad dokumendid; vastavus kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti sätetele, eeskätt selle artikli 21 sätetele.	

Valdkond	Eesmärgid	Maroko tegevus	Ajakava / indikaatorid	*ELi tugi (*)*
Õigusriik, demokraatia ja valitsemine		d) sotsiaalpartneritega läbirääkimiste pidamine, et viia lõpule seaduse vastuvõtmine, millega määratakse kindlaks streigiõiguse rakendamise tingimused ja meetodid ja mille puhul võetakse arvesse sotsiaalpartneritega peetud läbirääkimiste tulemusi	KP Sotsiaalpartneritega peetavad läbirääkimised; õigusliku raamistiku ja toimingute vastavus ILO kontrolliasutuste poolt väljendatud põhimõtetele	
	8) korruptsioonivastase võitluse tõhustamine	a) korruptsiooniohvrite ja asutustes esinevate korruptsiooniilmingute avalikustajate kaitset sätestava seaduse kohaldamine;	LP	*Abi riiklikule ausa teenistuse ja korruptsiooni vastu võitlemise ametile (tehniline abi programmi P3A III raames) ja suutlikkuse suurendamine*
		b) riikliku ausa teenistuse ja korruptsiooni vastu võitlemise ameti loomine ja selle rolli tugevdamine;	LP Sellise seaduse vastuvõtmine ja rakendamine, millega rajatakse riiklik ausa teenistuse ja korruptsiooni vastu võitlemise amet; ICPC aruanne	
		c) riikliku korruptsiooni ennetamise ja selle vastu võitlemise strateegia tegevuskavade vastuvõtmine ja rakendamine;	KP Organisatsiooni Transparency International väljatöötatud indikaatorid ja muud riiklikud ja rahvusvahelised pädevad allikad	*Programm „Tõhustada demokraatlikku reformi lõunanaabriteks olevates riikides”; Programm P3A III Sigma*
Liikuvus, ränne ja	9) Piirihalduse parandamine,	Liikuvust hõlmab partnerluse loomine, mis hõlmab mitut aspekti:	LP	*Partnerlust käsitlevas pühendatud lisas on kirjeldatud ELi ja selle*

julgeolek	tagasivõtmine, isikute liikuvus ja rändepoliitika, rahvusvaheline kaitse ja varjupaigaküsimused	a) seaduslik ränne: viisade väljastamise eeskirjade leevendamine, sealhulgas ELi viisaeeskirjade raames;		*liikmesriikide toetusmeetmeid, mis hõlmavad muu hulgas:* *reformide toetamist, suutlikkuse suurendamist, kodanikuühiskonna toetamist, koolitust, kogemuste ja teadmiste vahetust,*
		a) ebaseaduslik ränne: võitlus ebaseadusliku rände vastu / piirihaldus / tagasivõtuleping;		

Valdkond	Eesmärgid	Maroko tegevus	Ajakava / indikaatorid	*ELi toetus (*)*
		c) seos rände ja arengu vahel;		*teavituskampaaniaid, valdkondlikku programmi „Ränne ja varjupaigaküsimused" ning koostööd ELi asjaomaste agentuuridega;* *Abi suure rändega piirkondadele (Rifi piirkonnas rakendatav projekt DRIN).*
		d) rahvusvahelise kaitse edendamine ja varjupaigapoliitika tõhustamine		
Majandus- ja sotsiaalreform	10) majanduse ja rahanduse valdkonna struktuursete reformide jätkamine	a) integreeritud tööstusplatvormide ja kaubandustsoonide üldkava rakendamine;	KP Riikliku tööstusarengu pakti rakendamine majanduse juhtivates sektorites (eeskätt autotööstus, lennukitööstus, elektroonika, *offshoring*, tekstiili- ja nahatööstus, põllumajandus-toiduainetööstus), Rawaj strateegia rakendamine kaubanduse ja turustamise valdkonnas	*Programmid Hakama ja SPRING (reformide toetamine ja suutlikkuse suurendamine)*
		b) tootlikkuse suurendamise ja tööjõu koolitamiseks võetud meetmete rakendamise jätkamine majanduse juhtivates sektorites;		
		c) ärikeskkonna parandamine VKEde ja mikroettevõtjate jaoks ja ettevõtluse toetamine, Euroopa-Vahemere piirkonna ettevõtlusharta rakendamise jätkamine;	KP Euroopa-Vahemere piirkonna ettevõtlusharta järelevalveindikaatorid, riikliku ettevõtluskeskkonna komitee	

			tegevuskava rakendamine; VKEde järelevalvekeskuse rajamine, mikroettevõtjate strateegia vastuvõtmine; õigusloomereform ja halduse lihtsustamine; „Small Business Act" VKEde jaoks	

Valdkond	Eesmärgid	Maroko tegevus	Ajakava / indikaatorid	*ELi toetus (*)*
Majandus- ja sotsiaalreform		d) maksupoliitika ja riikliku rahanduse reformi jätkamine	KP Maksuhalduse läbipaistvuse suurendamine ja tõhustamine; Maksusüsteemi (sh käibemaksu) lihtsustamine, eelarveseaduse täitmine;	
	11) Integreeritud tööhõivestrateegia väljatöötamine ning sotsiaalpoliitika ja rahvatervise edendamine	a) tööhõivepoliitika, töölevõtmise tingimusi ja inimväärset tööd käsitleva poliitika väljatöötamine, võttes arvesse Euroopa tööhõivestrateegia suuniseid ja 2008. aasta novembris Marrakechi ministeeriumidevahelisel Euro-Med konverentsil kindlaksmääratud tegevuse raamistikku;	LP	*Programmid „Edasijõudnud riigi staatuse saavutamine" ja SPRING (reformide toetamine ja suutlikkuse suurendamine).*
		b) töökaotuse korral makstava hüvitise kehtestamine ja kohaldamine;	LP	
		c) kohustusliku ravikindlustuse ja ravikindlustusesüsteemi (RAMED)	LP	*Programmid „Põhiravikulude hüvitamine"; Tervishoiusektori*

		laiendamine;		*abiprogramm*
		d) rahvatervise olukorra parandamine, eeskätt institutsioonide tegevuse tõhustamise teel;	KP Maroko riikliku strateegia „Tervishoiuvisioon 2020” rakendamine; WHO ja/või ELi asjakohaste eeskirjadega järkjärguline ühtlustamine	
		e) Riiklike toetuste korralduse reform (haigekassa);	LP Üldise hüvitiste korra asendamine hüvitistega, mis on suunatud energia hinna ja teatud toiduainete maksumuse hüvitamisele ja on suunatud väiksema sissetulekuga elanikkonnale.	*Programm „Põhiravikulude hüvitamine”; Programm „Abi võrdsuse ning meeste ja naiste võrdõiguslikkuse tagamiseks”*

Valdkond	Eesmärgid	Maroko tegevus	Ajakava / indikaatorid	*ELi toetus (*)*
Majandus- ja sotsiaalreform		f) võitlus vaesuse ja sotsiaalse ebavõrdsuse vastu	KP Maapiirkondades vaesuse vastu võitlemise tõhustamine; põhiravikulude hüvitamise laiendamine; INDH projektide tõhustamine	*Programm INDH II, Abi maapiirkondade tervishoiupoliitikale (SPRING), Kirjaoskamatuse kaotamise programm* *(SPRING)* *Abiprojekt põhjaosa maapiirkondade maaelu integreeritud arengu kiirendamiseks (DRIN)*
Kaubandus, turud ja õigusloomereform	12) lähendamine ELi *acquis*'le	a) õigusliku raamistiku ja õigusloome lähendamine esimestes kinnitatud prioriteetsetes sektorites: 1) finantsteenused (kindlustus), 2) riigihanked, ja 3) standardid ja tehnilised eeskirjad (kvaliteet ja ohutus) *[viimase kohta vt eesmärk 13 punkt a];*	LP	*Programm „Edasijõudnud riigi staatuse saavutamine" ja institutsioonide partnerlussuhted tööstusministeeriumiga*
		b) õigusnormide lähendamise riikliku programmi vastuvõtmine, milles määratakse kindlaks muud prioriteetsed sektorid;	Kuni 2015. aastani (2 aastat pärast programmi vastuvõtmist	
		c) riiklikule lähendamisprogrammile vastavate asjakohaste õigus- ja õigusloomereformide kinnitamine	KP Kinnitatud riiklikus lähenemisprogrammis kindlaksmääratud ajakavast ja prioriteetidest kinnipidamine;	
	13) Kaubandussuhete	Majanduslik integreerimine järgmiste		*Teavitamismeetmed*

	süvendamine	meetmete abil: a) tööstustoodete turgudele juurdepääsu parandamine Maroko õigusaktide ühtlustamise abil ELi omadega ja taristu kvaliteedi parandamise teel prioriteetsetes sektorites;	LP tööstustoodete vastavushindamise ja tunnustamise lepingute allkirjastamine (elektrikaubad ja mänguasjad) KP tööstustoodete vastavushindamise ja tunnustamise lepingute allkirjastamine (ehitusmaterjalid, gaasiseadmed ja masinad)	

Valdkond	Eesmärgid	Maroko tegevus	Ajakava / indikaatorid	*ELi toetus (*)*
Kaubandus, turud ja eeskirjade reform		b) koostöö tõhustamine kaubanduslike kaitsevahendite ja arbitraaži valdkonnas;	LP Oskusteabe edendamine kaubanduslike kaitsevahendite ja arbitraaži valdkonnas	
		c) läbirääkimiste jätkamine lepingu sõlmimiseks teenuskaubanduse ja asutamise liberaliseerimiseks, pidades silmas põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu üle läbirääkimiste alustamist tulevikus	LP	
		d) läbirääkimiste alustamine põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu sõlmimiseks.	LP Kaardistamistulemused	
	14) edusammud muudes kaubandusega seotud valdkondades	a) intellektuaal- ja tööstusomand: järkjärguline lähendamine ELis kohaldatavale kaitsetasemele ning haldus- ja õigussuutlikkuse tõhustamine;	LP Maroko õigusnormide lähendamine ELi omadele; veenvate ja tõhusate karistusmeetmete kohaldamine (õigus, toll); võltsimis- ja piraatlusjuhtude avaldatava mõju hindamine riigi loome- ja innovatsioonipotentsiaalile; patendisüsteemi täiustamine	*Institutsioonide koostööprogramm OMPIC*

		b) sanitaar- ja fütosanitaareeskirjade ajakohastamine ja riikliku toiduohutuse ameti (ONSSA) suutlikkuse suurendamine eeskätt pestitsiidide, väetiste ja kasvusubstraatide valdkonnas;	KP Toiduohutust hõlmava seaduse nr 28-07 rakendustekstide vastuvõtmine ja rakendamine ning ELi rahastatud 2007.–2009. aastate koostööprojekti raames väljatöötatud ja kinnitatud loomatervise valdkonna õigusaktide eelnõude vastuvõtmine	*Programm „Edasijõudnud riigi staatuse saavutamine”*

Valdkond	Eesmärgid	Maroko tegevus	Ajakava / indikaatorid	*ELi toetus (*)*
Kaubandus, turud ja eeskirjade reform			Laboratooriumide ajakohastamine nende akrediteerimiseks Piirkondliku süsteemi rakendamine loomatervise valdkonnas	
		c) tarbijakaitse taseme parandamine;	KP Õigusaktide lähendamise jätkamine; kõrgema tarbimisnõukogu haldussuutlikkuse suurendamine; Maroko tarbimiskeskuse loomine	
	15) põllumajanduse ja kalanduse sektori ajakohastamine ja suutlikkuse suurendamine	a) kvaliteetse tootmise edendamine	KP Geograafiliste tähiste kaitse lepingu sõlmimine	
		b) Solidaarse põllumajanduse (Rohelise Maroko kava II sammas) toetamine, eeskätt ohustatud ja raskeltharitavate piirkondade väikepõllumajanduse toetamine ning maaelu areng	KP Kvaliteettoodete, piirkondlike toodete, sealhulgas mahetoodete tootmine; programmi sihtpiirkondade abistatavate valdkondade dünaamiline areng; Katseprogrammid ENPARD	*Rohelise Maroko kava II samba toetusprogrammid;* *Algatus ENPARD;* *Põllumajandusnõukogu strateegia abiprogramm (SPRING);*

		c) toodete ja turgude järelevalve ajakohastamine	KP	
		d) kalanduse haldusraamistiku rakendamine, eeskätt hulgikaubanduse ajakohastamiseks (Halieutise strateegia alusel ja järgides Euroopa kalanduspoliitika kalavarude kaitse ja säästliku kasutamise põhimõtteid)	KP Kalandustoodete siseturu struktureerimine ja dünaamiline areng; kalandustoodete väärtustamise ja nende turustamistingimuste parandamine;	*Programm „Edasijõudnud riigi staatuse saavutamine”*

Valdkond	Eesmärgid	Maroko tegevus	Ajakava / indikaatorid	*ELi toetus (*)*
Taristu	16) transpordi tõhususe suurendamine	a) lennutranspordi haldamise ajakohastamine ja lennuohutuse ja -julgeoleku parandamine;	KP Programmi rakendamine ohutusvahendite väljaarendamiseks, mis hõlmab radarseire tõhustamist ja automaatse lennujuhtimissüsteemi tõhustamine	
		b) ohutusele, julgeolekule ja tõhustatud mereseirele orienteeritud merendusstrateegia rakendamine	KP Sadamariigi ja lipuriigi teostatava kontrolli tõhustamine	*Programm „Edasijõudnud riigi staatuse saavutamine”* *(suutlikkuse suurendamine ja reformide toetamine);* *Programmid SafeMed ja MEDAMOS*
	17) Energiavarustuse kindluse tõhustamine	a) õigusraamistiku ja õigusnormide lähendamise jätkamine energiasektoris, sealhulgas taastuvenergia ja maagaasi osas, võttes arvesse Maroko energiastrateegiat, mis põhineb energiavarustuse kindluse, konkurentsivõimelisuse ja sektori ajakohastamise põhimõtetel	KP 2020. aasta visiooni väljatöötamine ja rakendamine	*Programm „Edasijõudnud riigi staatuse saavutamine”*
		b) energiaühenduste taristu ja energiaturgude integreerimise tõhustamine	KP Määrata kindlaks soodustingimused Maroko operaatorite ELi turgudele juurdepääsuks ning	

			energiaturgudega liitumise tingimused	
		c) asjakohaste tingimuste kohaldamine maagaasi kasutamise edendamiseks, sealhulgas reguleerimisamet	KP Jõuda 2020. aastaks maagaasi 20 % osatähtsuseni riigi energiabilansis	

Valdkond	Eesmärgid	Maroko tegevus	Ajakava / indikaatorid	*ELi toetus (*)*
Taristu		d) taastuvenergia suures ja väikeses ulatuses kasutamise areng, rohelise elektrienergia eksport, energiatõhususe suurendamine	KP Metsaressursside kaitse ja jätkusuutliku kasutamise strateegia tõhustamine; jõuda 2020. aastaks olukorrani, kus 42 % toodetavast elektrienergiast pärineb taastuvatest energiaallikatest; Maroko päikeseenergia kavas ja Maroko tuuleenergia projektis kindlaksmääratud eesmärkide täitmine	
Keskkonnakaitse ja jätkusuutlik areng	18) keskkonnakaitse, veeressursside halduse ja kliimamuutusega võitlemise tõhustamine	a) riiklike strateegiate ja programmide väljatöötamine keskkonnakaitse ja veeressursside kasutamise valdkonnas, sealhulgas rohelise majanduse riikliku strateegia väljatöötamine	KP Järkjärguline lähenemine ELi õigusnormidele	*- metsanduspoliitika abiprogramm,* *- abi riikliku strateegia väljaarendamiseks rohelise majanduse valdkonnas ning kliimamuutusega seotud strateegia väljaarendamiseks; Programmi „Edasijõudnud riigi staatuse saavutamine" veemajandusega seotud sektor;* *- abi riikliku keskkonnaharta elluviimiseks ja jätkusuutliku arengu teostamiseks*
		b) kodanikuühiskonna ja keskkonnakaitse alase tegevusega seotud maakondlike ühenduste kaasamise edendamine;	LP Keskkonnaalaste ühenduste pädevuse suurendamiseks korraldatavad koolitused; kodanikuühiskonna osalemine strateegiliste dokumentide ettevalmistamises ja kavandamises; Hindamine VVOde	

			hindamisplatvormi (GT-PEV) alusel.	

Valdkond	Eesmärgid	Maroko tegevus	Ajakava / indikaatorid	*ELi toetus (*)*
Keskkonnakaitse ja jätkusuutlik areng		c) jätkata võitlust kliimamuutustega;	KP Cancuni ja Durbani lepingute rakendamine; kliimamuutusega seotud riikliku strateegia ja kliima soojenemise vastase võitlusega seotud maakondlike kavade rakendamine;	
		d) ettevõtete jätkusuutliku arengu toetamine	KP Heade haldustavade ja ratsionaliseerimise juurutamine	
Haridus, kõrgharidus ja kutseõpe	19) haridussüsteemi täiustamine, kõrgharidussüsteemi ning kutseõppe viimine vastavusse tööturu nõuetega	a) kirjaoskamatuse kaotamise strateegia rakendamine	LP	*Haridusstrateegia rakendamise abiprogramm, kirjaoskamatuse kaotamise strateegia abiprogramm (SPRING); INDH II, Erasmus Mundus, Tempus, ja uus kõigile suunatud programm Erasmus, partnerlust ja liikuvuse toetamine programmis „Edasijõudnud riigi staatuse saavutamine”*
		b) koolihariduse ja kõrghariduse juurdepääsu parandamine, hariduse kvaliteedi ja juhtimise parandamine;	KP Kõrgharidussüsteemi reform ning õigusliku raamistiku ja õigusnormide lähendamine	

			Bologna protsessi eesmärkidele; üliõpilaste ja ülikoolide personali liikuvusvõimaluste suurendamine ülikoolidega sõlmitavate partnerlussuhete raames; kvaliteedi tagamise konsolideerimine (eeskätt kõrghariduse kvaliteedi tagamise ameti loomise teel)	

Valdkond	Eesmärgid	Maroko tegevus	Ajakava / indikaatorid	*ELi toetus (*)*
Haridus, kõrgharidus ja kutseõpe		c) kõrghariduse ja kutsehariduse reform, mille eesmärgiks on saavutada suurem vastavus tööturu nõuetele;	KP Tööjõu koolituse parandamine riiklikus arengupaktis kindlaksmääratud olulistes majandussektorites (lennundus, autotööstus, elektroonika, *offshoring*, põllumajanduslik toiduainetööstus, tekstiilitööstus); õppejõudude arvu ja üliõpilaste õppekohtade arvu suurendamine ja hariduse kvaliteedi parandamine mainitud sektorites.	*Kutsehariduse valdkonna strateegia abiprogramm (SPRING)*
Teadusuuringud ja areng, infoühiskond	20) Suutlikkuse suurendamine infoühiskonna, teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas	a) uue digitaalse strateegia „Digitaalne Maroko 2013” rakendamine ja sünergia tekitamine Euroopa digitaalse tegevuskavaga ning Euroopa infoühiskonna valdkonna strateegiatega;	LP	

		b) Maroko ülikoolide ja teadusuuringute keskuste teadussuutlikkuse suurendamine;	KP Riiklike valdkondlike kontaktpunktide võrgustiku edendamine; õigusnormide lähendamine Euroopa õigusnormidele teaduse ja tehnoloogia valdkonnas	

LP – lühiajaline perspektiiv (enne 2014. aasta lõppu)

KP – keskpikk perspektiiv (enne 2017. aasta lõppu)